

ISSN 2286-6477 (Print)
ISSN 2465-4213 (Online)

MFU Connexion

Journal of Humanities and Social Sciences

Vol.5 No.1 (January-June 2016)

ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๙)

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
Mae Fah Luang University

วารสาร MFU Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences (ISSN 2286-6477 ฉบับพิมพ์) เป็นวารสารที่จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นักวิชาการ นักวิจัย อาจารย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ได้มีแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัย รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นในสาขาวิชาด้าน สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ / บริหารธุรกิจและการจัดการ และนิติศาสตร์ โดยได้จัดทำฉบับพิมพ์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 และออกเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม) ได้เริ่มเผยแพร่ฉบับพิมพ์ตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2555)

ในปี พ.ศ. 2558 คณะทำงานฯ ได้ปรับปรุงให้เป็นวารสารฉบับอิเล็กทรอนิกส์ ควบคุมคู่ไปกับวารสารฉบับพิมพ์ เพื่อตอบสนองของความต้องการของผู้ใช้ที่ต้องการเข้าถึงบทความในรูปแบบต่างๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยนำบทความจากวารสารฉบับพิมพ์ตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2555) มาปรับปรุงให้เป็นบทความที่เผยแพร่ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ชื่อ วารสาร MFU Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences (ISSN 2465-4213 ฉบับออนไลน์)

ผู้สนใจส่งบทความเข้ารับการพิจารณาตีพิมพ์ผ่านระบบออนไลน์ โดยบทความจะได้รับ การประเมินคุณภาพทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่าน ทั้งนี้บทความต้นฉบับที่ส่งมาเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาจากแหล่งเผยแพร่ที่อื่น หรือได้รับการเผยแพร่บทความในแหล่งเผยแพร่อื่น ไม่ว่าจะ เป็นวารสารฉบับพิมพ์ วารสารออนไลน์ หรือในแหล่งเผยแพร่อื่นใดที่เป็นการเผยแพร่สู่สาธารณชนมาก่อน และกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการบรรณาธิกร รวมถึงลำดับการตีพิมพ์ก่อน-หลัง

กำหนดการตีพิมพ์และเผยแพร่	Publication Frequency
ปีละ 2 ฉบับ มกราคม-มิถุนายน กรกฎาคม-ธันวาคม	2 Issues per Year January-June July-December
บรรณาธิการ	Editor in Chief
รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา อุปโยคิน	Assoc. Prof. Dr. Preecha Upayokin
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	Associate Editors
อาจารย์ ดร. พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง	Dr. Pollavat Prapatpong
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุ่ง ศรีสมวงษ์	Asst. Prof. Dr. Rung Srisomwong
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพรพรรณ อุตมา	Asst. Prof. Dr. Nathapornpan Uttama
กองบรรณาธิการ	Editorial Board
รองศาสตราจารย์ ดร. ดร.ณิ วัฒนศิริเวช	Assoc. Prof. Dr. Darunee Wattanasiriwech
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	Mae Fah Luang University
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. แสงจันทร์ กันตะบุตร	Asst. Prof. Dr. Sangchan Kantabutra
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	Mae Fah Luang University
อาจารย์ ดร. สุเทพ นิมสาย	Dr. Suthep Nimsai
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	Mae Fah Luang University
อาจารย์ ดร. ณัฐกร วิทิตานนท์	Dr. Nuttakorn Vititanon
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	Mae Fah Luang University
อาจารย์ ดร. ชูเกียรติ น้อยฉิม	Dr. Chukeat Noichim
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	Mae Fah Luang University
อาจารย์ ดร. วรณวลี อินทรปิ่น	Dr. Wanwalee Inpin
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	Mae Fah Luang University
อาจารย์ ปฐมพงษ์ มโนหาญ	Lecturer Pathompong Manohan
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	Mae Fah Luang University
อาจารย์ จิตรลดาวรรณ ศรีสุนทรไท	Lecturer Jitladawan Srisunthorntai
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	Mae Fah Luang University
อาจารย์ วีรนุช อนุฤทธิ์	Lecturer Teeranuch Anurit
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	Mae Fah Luang University

กองบรรณาธิการ**Editorial Board**

ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ ราชบัณฑิตสาขานิติศาสตร์	Prof. Chaiyos Hemarajata The Royal Institute, Thailand
ศาสตราจารย์ ดร. ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	Prof. Dr. Theraphan Luangthongkum Chulalongkorn University
ศาสตราจารย์ ดร. สมทรง บุรุษพัฒน์ มหาวิทยาลัยมหิดล	Prof. Dr. Somssonge Burusphat Mahidol University
ศาสตราจารย์ สายชล สัตยานุรักษ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	Prof. Saichol Sattayanurak Chiang Mai University
ศาสตราจารย์ ดร. อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	Prof. Dr. Attachak Sattayanurak Chiang Mai University
ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ไชยวัฒน์ บุนนาค บริษัทที่ปรึกษากฎหมายสากล จำกัด	Prof. Jayavadh Bunnag International Legal Counsellors Limited Thailand (ILCT)
รองศาสตราจารย์ ดร. จักรกฤษณ์ ดวงพิสดรา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	Assoc. Prof. Dr. Chakrit Duangphastra Chulalongkorn University
รองศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ ไสภาแดง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	Assoc. Prof. Dr. Apichat Sopadang Chiang Mai University
ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ศรีศักร วัลลิโภดม นักวิชาการอิสระสาขาประวัติศาสตร์	Prof. Srisak Walliphodom
รองศาสตราจารย์ ดวงพร คำบุญวัฒน์ มหาวิทยาลัยมหิดล	Assoc. Prof. Duangpom Kamnunwat Mahidol University
ศาสตราจารย์ สำเริง เมฆเกรียงไกร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	Prof. Samrieng Mekkiengkrai Chulalongkorn University
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นลินี ต้นภูวนิตย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	Asst. Prof. Dr. Nalinee Tantiwanich Thammasat University
อาจารย์ ดร. ชมนาด อินทจามรวัักษ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	Dr. Chomanad Intajamornrak Naresuan University
อาจารย์ ดร. พีระพัฒน์ ยางกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร	Dr. Peerapat Yangklang Silpakorn University

กองบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร. จันทิมา อังคพาณิชกิจ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Prof. Winnie Cheng
Prof. Barbara Lewandowska-Tomaszczyk

Editorial Board

Dr. Jantima Angkhapanichkit
Thammasat University
Hong Kong Polytechnic University
University of Lodz, Poland

เลขานุการกองบรรณาธิการ

นางสาวประภาพร แก้วมุกดา
นางสาวธัญนันท์ บั้งเงิน
นางสาววันวิสาข์ วงศ์สุวรรณค์
นางศชาภรณ์ จันทาพูน

Secretarial Board

Ms. Prapaporn Kaewmookda
Ms. Thanyanun Bangnguen
Ms. Wanwisa Wongsawan
Mrs. Kachaporn Chantapoon

จัดทำโดย

สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
333 ม. 1 ต. ท่าสูด อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 57100
โทรศัพท์ 053 91 6137
อีเมลล์ connexion@mfu.ac.th
เว็บไซต์ <http://connexion.mfu.ac.th>

Published by

Office of the Postgraduate Studies
Mae Fah Luang University
333 M.1 T. Tasood A. Mueang,
Chiang Rai, Thailand 57100
Tel. 66 53 916137
E-mail: connexion@mfu.ac.th
Website: <http://connexion.mfu.ac.th>

ภาพปก: รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา อูปโยคิน
จัดรูปเล่ม: วันวิสาข์ วงศ์สุวรรณค์
ออกแบบปก: ธัญลักษณ์ ครอบบัวบาน

สารบัญ

Environmental Considerations in Investment Law of Vietnam in the Context of <i>Vedan Vietnam Case</i> <i>Alexandre Chitov</i>	1
การขยายตัวของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ <i>ภัทระ ลิ้มปิติระ</i>	37
วงจรกิจจาด เรื่องสำคัญที่ผู้ประกอบการควรรู้ <i>กุลกัญญา ณ ป้อมเพ็ชร</i>	53
กิจการเจ้าของคนเดียว <i>กิตติคุณ สิ้นหรือวิวัฒน์</i>	66
ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการนำอสังหาริมทรัพย์มาเป็นหลักประกันในการชำระ หนี้ตามสัญญากู้ยืมเงิน: ศึกษาเปรียบเทียบการจำนองในประเทศไทยและ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว <i>สุขภาวรรณ ธรรมวงศ์ และชลอ ว่องวัฒนาภิกุล</i>	87
การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินในการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดชลบุรี <i>พรธนิภา อรุณักษารกุล, ณรงค์ พลธิ์รักษ์, กฤษณะ อิมส์วาสดี และภาสิริ ยงศิริ</i>	108
แนวคิดในการศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรี <i>พิพัฒน์พงษ์ มาศิริ</i>	146

Environmental Considerations in Investment Law of Vietnam in the Context of *Vedan Vietnam* Case

Alexandre Chitov¹

Abstract

This article is aimed at examining the legal mechanisms and rules in Vietnam in order to ascertain whether there is any significant effort to prevent foreign investment projects which look for “pollution haven.” The main attention will be paid to the normative framework of environmental control over foreign investors. This examination will be conducted in the context of the legal case against *Vedan Vietnam*, a foreign investor who was caught in intentional massive pollution practice conducted during an extensive period of time. The case serves as a good background when examining Vietnamese investment and environmental protection laws.

Introduction

We live in the time where the link between the economic development and the degradation of the environment has become apparent to all stakeholders: the public, international and domestic government officials, and the businesses. One of the studies reports that the destruction of natural ecosystem can cost \$ 5 billion dollars annually, while its prevention would

¹ MLitt, St Andrews, Ph. D. Glasgow, Assistant Professor, Faculty of Law, Chiang Mai University, e-mail shytov@yahoo.com

require only \$45 milliard dollars.² The same report indicates that most investments coming from the developed countries into the developing countries, by means of subsidies, went largely into the industries with the negative impact on the environment. The pressures to direct foreign investments towards conservation and biodiversity are increasing. Environmental considerations become increasingly important also for potential investors in Vietnam as well as lawyers which provide services in the field of Vietnamese investment law.³

Investment is a very complex phenomenon which embraces diverse economic activities such as direct investment by means of setting up a joint venture, or a wholly owned business. It can also be indirect, for example, through the acquisition of shares or bonds without direct participation in management or economic enterprise. Accordingly, Vietnamese law singles out several forms of investment: foreign capital companies, companies with foreign capital share, Public Limited Company, joint ventures, capital management companies, and subsidiaries of foreign companies.⁴ Each form presents its own

² "Milliarden - Subventionen schaden der Umwelt" 13 November, 2009, *Zeit on Line* - <http://www.zeit.de/wirtschaft/2009-11/unep-studie-umweltschutz>

³ Bernard Ang, Tu Dinh *Making It Easier to Do Business in Vietnam*—Pinsent Masons, 2010 – Available on line: <http://www.pinsentmasons.com/PDF/DoingBusinessInVietnam.pdf>

⁴ Trochu M., Do Thi Thu. "Foreign-Investment Policies in Vietnam: the Example of the Underground in Hanoi." In: *International Business Law Journal* 2009, 3, 293–295.

challenges for ensuring that investment is channeled in an environmentally friendly way.

The Vietnamese law on investment is greatly influenced by the negotiations of joining the World Trade Organization (WTO). Vietnam joined the WTO in 2007 after long negotiations started in 1995. The influence of the WTO and bilateral agreements stretches far beyond investment law. The effort to create a modern legal system with transparency and accountability is undoubtedly a positive contribution of the WTO accession negotiations to the whole development of Vietnamese law. There are serious efforts to reform judicial system. Economic courts exercise jurisdiction over business disputes. Administrative courts are empowered to review government actions. Since many investors continue to mistrust official Vietnamese courts, Vietnam signed the New York Convention on the recognition and enforcement of foreign arbitral awards. Thus, foreign arbitration is possible. The investors can also use foreign contractual law.

It is without doubt, that law reform in Vietnam plus joining the WTO resulted in significant rise of foreign investments. US \$16 billion were reported for 2007. The contribution of foreign direct investments (FDI) to national GDP of Vietnam increased dramatically from 2 percent in 1991 to 17.4 percent in 2007.⁵ As the condition, it had to reform significantly all area of commercial law

⁵ Vu Xuan Nguyet Hong et al. *Sustainable Development Impacts of Investment Incentives: A Case Study of the Mining Industry in Vietnam* - International Institute for Sustainable Development, 2009, 4. Available on line: http://www.iisd.org/TKN/pdf/sd_incentives_vietnam.pdf

including investment. In addition, Vietnam joined the Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA) and entered into a Bilateral Trade Agreement (BTA) with the United States (2001) to provide guarantees for the investors that their investments are safe. There is a concern that opening doors for investment attracts polluting industries. The WTO mechanisms as well as bilateral agreements do not pursue the environmental protection as the supreme goal of investment activities, even though many authors would deny the institutional bias of the WTO against strict environmental protection.⁶

There are several important laws in Vietnam relating to investment:

- Investment Law⁷ is effective since 1 July 2006.
- Law on Enterprises⁸ is effective since 1 July 2006.
- Civil Code⁹ is effective since 1 January 2006.
- Ordinance on Commercial Arbitration¹⁰ is effective since 1 July 2003.

⁶ Kelly T. *The Impact of the WTO: the Environment, Public Health and Sovereignty* - Edward Elgar, 2007.

⁷ English translation is available on line: [http://www.vietnamlaws.com/freelaws/Lw59na29Nov05CIL\[10Apr06\].pdf](http://www.vietnamlaws.com/freelaws/Lw59na29Nov05CIL[10Apr06].pdf)

⁸ English translation is available on line: [http://www.vietnamlaws.com/freelaws/Lw60na29Nov05Enterprises\[10Apr06\].pdf](http://www.vietnamlaws.com/freelaws/Lw60na29Nov05Enterprises[10Apr06].pdf)

⁹ English translation is available on line: <http://www.worldlii.org/vn/legis/cc73/index.html>

¹⁰ English translation is available on line: <http://www.asianlii.org/vn/legis/laws/oca225/>

- Law on Bankruptcy¹¹ is effective since 15 October.
- Securities Law¹² is effective since 1 January 2007.

There are also a significant number of other more detailed statutes and regulations.¹³

Even though those laws are not directly concerned with environmental protection, there are many references to the environment, particularly in the Investment Law, which will be analyzed below. Even such statute as the Enterprise law (which is largely concerned with the various forms of business organization: corporation, limited liability company, partnership, sole proprietorship) refers to the protection of the environment. It says that “business activities adversely affecting national defence, security, social order and safety, historical, cultural and ethical traditions, fine customs and traditions of Vietnam and the people’s health or deteriorating natural resources or destroying the environment shall be prohibited.”¹⁴

It is beyond doubt that the concerns about the deteriorating environment in Vietnam have significantly increased since new investment laws have been enacted.

¹¹ English translation is available on line: http://www.dncustoms.gov.vn/web_English/english/luat_pl/BANKRUPTCY%20LAW%202004.htm

¹² English translation is available on line: http://www.vbf.org.vn/downloads/Securities%20Law_no_70-2006-OG_ENG.pdf

¹³ Some of them are translated and can be found at: <http://www.dpi.hochiminhcity.gov.vn/invest/html/law3.html>

¹⁴ Law on Enterprises (2006). Article 7.

The first significant change took place on the constitutional level. In 2013, the right to live in a healthy environment has been incorporated into the Constitution of Vietnam.¹⁵ The next important change took in the general environmental legislation of the country.

Environmental legislation and investment in Vietnam

The Environmental Protection Law 2005 has been rewritten significantly in 2014.¹⁶ This law is remarkable by its special attention to the issues of the climate change. Article 48 of the new legislation links climate change with investment policies: “The State shall introduce policies on international cooperation in attracting more investments, financial aids, develop and transfer technologies, and enhance its competence in taking measures to respond to the climate change with the aim of building a green economy in the future.”¹⁷

¹⁵ See: Hoang Van Nghia, Le Thi Thu Mai, “Development of fundamental rights and freedoms of citizens in the constitutional history of Vietnam” (02/07/2014) *Vietnam Law and Legal Forum*, Available at: <http://vietnamlawmagazine.vn/development-of-fundamental-rights-and-freedoms-of-citizens-in-the-constitutional-history-of-vietnam-3369.html>

¹⁶ Law on Environmental Protection 2014, No. 55/2014/HQ13 English translation available at http://www.ilo.org/dyn/legosh/en/?p=14100:503:15284832653628:NO:503:P503_REFERENCE_FILE_ID:172934:NO

For a summary see: Environmental Protection Law 2014: Improving Sustainability of Environment Protection, *Vietnam Chamber of Commerce and Industry*, March 16, 2015, http://vccinews.com/news_detail.asp?news_id=31850

¹⁷ Law on Environmental Protection 2014. Article 48.

One of the key elements of environmental regulation of investment is environmental impact assessment. It is defined in new legislation as “the analysis and prediction of environmental impacts of specific investment projects in order to take preventive measures to protect the environment during the implementation of such projects.”¹⁸ Article 22 spells out the required content for such analysis and prediction. Investors must carry out assessment of current status of natural and socio-economic environment at adjacent areas and demonstrate the suitability of the selected project site. Further, they must conduct assessment and forecast of waste sources, and the impact of the project on the environment and community health. They must specify measures for managing the environmental risks of the project, waste disposal measures, and measures for minimizing the impact of the project on the environment and community health.

All big projects need to go through the process of environmental impact assessment.¹⁹ The burden of preparing environmental assessment report lies on the investors.²⁰ Before submitting the report, investors are obliged to conduct appropriate consultations “with regulatory agencies, organizations and communities that are directly affected by the project.”²¹ The process culminates in a report which is then verified by the Ministry of Natural

¹⁸ Law on Environmental Protection 2014. Article 3.

¹⁹ Law on Environmental Protection 2014. Article 18.

²⁰ Law on Environmental Protection 2014. Article 19.

²¹ Law on Environmental Protection 2014. Article 21.

Resources and Environment.²² For smaller projects, local governments (Provincial People's Committees) make appropriate arrangements to verify the report on environmental impact assessment. Only after the verification is completed, can an authorized organ issue a permit for an investment project.²³ This permit is commonly issued in a form of investment certificate.

The burden of environmental assessment lies not only on the investors, but more generally on the government itself. New legislation promotes the idea of the strategic environment assessment.²⁴ The government must analyze existing or potential impacts on the environment. It must come up with offering specific measures to control and reduce adverse impacts on the environment. Those measures must be incorporated in governmental "development strategy, planning and proposal with the objective of ensuring the sustainable development."²⁵

In a socialist country, a greater share of investment comes not so much from foreign or domestic business, as from the state. In this respect, Article 5 of the new legislation requires from the government to "diversify investment funds for the environmental protection; reserve a specified amount of expenditures allocated from the government budget for the environmental protection, which equals to a gradual increase in the growth rate; perform the consistent management of funds for the environmental protection and prioritize

²² Law on Environmental Protection 2014. Article 23.

²³ Law on Environmental Protection 2014. Article 25.

²⁴ Law on Environmental Protection 2014. Article 13.

²⁵ Law on Environmental Protection 2014. Article 3.

the utilization of these funds for key industries in the environmental protection.” Article 6 obliges the government to invest in plants which produce devices and equipment used for the environmental protection.

For smaller investment projects which do not require environmental impact assessment procedure, the new law prescribes the formulation of environmental protection plan.²⁶ The investor must provide a competent environment protection organ with the information on technical details of the project, the use of materials and fuels, along with projected amount of waste and intended measures of its disposal and mitigation of the environmental impact of the project.²⁷

Getting approval for investment projects after conducting environmental impact assessment or presenting environmental protection plan is the most important requirement for initiating investment in Vietnam. After investment projects are launched, inspections must be conducted by the environment protection authorities.²⁸ Investors are also obliged to continue their investment in building environmental protection capacity of the project, and carry out environmental monitoring.²⁹

Even this brief survey of Vietnamese environmental law pertaining to investment activities shows a very advanced level of environmental legislation in Vietnam. The issue of protecting the environment from polluting investors is

²⁶ Law on Environmental Protection 2014. Article 29.

²⁷ Law on Environmental Protection 2014. Article 30.

²⁸ See for example Article 66 of Law on Environmental Protection 2014.

²⁹ See for example Article 67 of Law on Environmental Protection 2014.

taking seriously. One reason for rigorous environmental legislation lies in a case of Vedan Vietnam investing company, which received enormous publicity in the country lasting for several years.

Vedan Vietnam Case: the facts

Vedan Vietnam case is one of the most outstanding in the recent history of Vietnamese law. It involves a 100% owned Taiwanese company, "Vedan Vietnam."³⁰ This company produces glutamate, starch, and soda. It started its operation in Vietnam since 1993. It employed almost 2.000 people. The company attained ISO 9001:2000 certification, and it was proud of being awarded on several occasions by the Vietnamese government in recognition of the company's contribution to the economy, "for its outstanding achievement of product export and its contribution to the Vietnamese government's revenue," "for their important contribution to agriculture and rural development in Vietnam," and as "Distinguished Tax Payer." The company was "dedicated to the building of schools, reduce poverty and sponsor charitable events."³¹

This bright image of the company was seriously tarnished by the fact that in 2008, the personal of the company was caught at the very moment of illegal discharge of significant amount of untreated water in Thi Vai River in the

³⁰ Giang Phuong *Pollution : Vedan Vietnam sera punie* - 18/09/2008

<http://lecourrier.vnagency.com.vn/default.asp?xt=xt36&page=newsdetail&newsid=4565>

5 The website of the company is <http://vedan.com.vn/en/index.htm>

³¹ Information obtained at the official website of the company:

www.vedan.com.vn/en/ab_vedanvn.htm

south of Vietnam. The company had installed equipment which allowed it to discharge secretly untreated waste water into the river. It was discovered that this was done largely at night and in a regular manner. The Vietnamese environmental police conducted a special operation to catch the offender at the time of the illegal discharge. Scientists from National University of Ho Chi Min City concluded that 2.700 hectares of land along the river was severely damaged by the illegal discharges.

This case received high publicity in Vietnam. There was a mass condemnation of the company. Farmers, NGOs, politicians, a local catholic bishop, and even business partners such as BigC and Sai Gon Co.op denounced the company. The businesses refused to conduct commercial transactions until the due restitution is made. The Prime Minister Nguyen Tang Dung demanded the closure of the factory and severe punishment of the offenders according to criminal law.

However, no criminal charges were brought against the pollutor. "Vedan finally only had to pay VND200 million for its behavior of discharging untreated waste water to the environment and pay the arrears of VND120 billion in environment fee."³² Major General Nguyen Xuan Ly, Head of the Environment Crime Prevention Police Department, blamed legal loopholes in criminal code.³³

³² Thien Nhien, "Criminal law helpless in treating environment crimes", 03/02/2014 <http://english.vietnamnet.vn/fms/environment/93863/criminal-law-helpless-in-treating-environment-crimes.html>

³³ Ibid.

Thus, the issue of liability, and particularly criminal liability, of polluters becomes an important issue for the public. There is a general perception among experts in waste management, that generation of waste is widespread in the range of industries such as electrical mechanics, chemicals, metallurgy and food processing as in the present case, is very significant, particularly in the south.³⁴ It is very likely that environmental litigation against foreign investors will increasingly continue in Vietnam after this case.

Liability issues in Vedan Vietnam Case

In Vedan Vietnam case, the company was not brought before criminal justice³⁵ despite the calls of the Prime Minister to apply criminal measures. Anyone familiar with the social and cultural system in the South-Eastern Asia would have little doubt that rich businesses can exert tremendous influence on the process of justice by means of political or personal connections. Whatever is happening at the background of this case, it appears also that there are some serious institutional limitations on filing criminal procedures against polluters generally. Even though there are several provisions of criminal law

³⁴ Nguyen Thi Kim Thai, "Hazardous industrial waste management in Vietnam: current status and future direction" in: *J Mater Cycles Waste Manag* (2009), 11, 258-262.

³⁵ Thien Nhien, "Criminal law helpless in treating environment crimes", 03/02/2014 <http://english.vietnamnet.vn/fms/environment/93863/criminal-law-helpless-in-treating-environment-crimes.html>

which can be used against environmental polluters, their scope is rather limited. Section 183 of Penal Code states the following:

1. Those who discharge into water sources oil, grease, toxic chemicals, radioactive substances in excess of prescribed criteria, wastes, animal and plant residues, bacteria, micro bacteria, harmful and epidemical parasites or other harmful elements, have already been administratively sanctioned but deliberately refuse to apply remedial measures under decisions of the competent agencies, thus causing serious consequences, shall be subject to a fine of between ten million dong and one hundred million dong, non-custodial reform for up to three years or a prison term of between six months and three years.

2. Committing the crime and causing very serious consequences, the offenders shall be sentenced to between two years and seven years of imprisonment.

3. Committing the crime and causing particularly serious consequences, the offenders shall be sentenced to between five years and ten years of imprisonment.

4. The offenders may also be subject to a fine of between five million dong and fifty million dong, a ban from holding certain posts, practicing certain occupations or doing certain jobs for one to five years.³⁶

³⁶ English translation of the Code is available on line: <http://www.worldlii.org/vn/>

The text of Section 183 quoted above suggests that criminal sanction can be applied to polluters only in cases where there was a failure to comply with specific administrative decisions. If such interpretation is correct, then the applicability of criminal law to environmental offences would be very restricted. In order to apply criminal law, the offender must first of all be already administratively sanctioned, and secondly, deliberately refuse to apply remedial measures under decisions of the competent agencies.

It is difficult to imagine that any effective prosecution of environmental polluters is possible under such construction of the law. However, one report, without specifying the dates, says that criminal penalties had been applied to hundreds of companies, and more than 2.000 companies had to pay compensation.³⁷ Another report stated³⁸ that in the period of 2000 – 2005, 26.540 all environmental offences including criminal offences have been discovered by the police. Out of them, 25.314 cases were dealt with administrative fines. The total size of the fines reached 49.644 billion Vietnamese dong. However, Major General Nguyen Xuan Ly, Head of the Environment Crime Prevention Police Department, complained that in some 5,000-6,000 cases of environment law violations discovered by Environment Crime Prevention Police Department every year, only in some 100 cases were polluters prosecuted. “Ly said the legal loopholes were the main reason which

³⁷ Giang Phuong. *Pollution : Vedan Vietnam sera punie* - 18/09/2008

<http://lecourrier.vnagency.com.vn/default.asp?xt=xt36&page=newsdetail&newsid=45655>

³⁸ *Rapport de la Cour populaire suprême du Vietnam sur le droit pénal de l'environnement* 2008. – Available on line: <http://www.ahjucaf.org/spip.php?article6787>

made it impossible to punish the violators in accordance with the criminal law. Since the concepts of “serious,” “very serious,” or “causing serious consequences” have not been clarified in legal documents, thus making executors confused.”³⁹

The second report indicates that it is easier to impose administrative sanction on polluters rather than to use criminal law proceedings. Much of the administrative legislation is contained not in statutes but in governmental decrees. The most important one is Decree N0 81/2006/ND-CP which was issued on the 9th of August, 2006.⁴⁰ This decree contains important provisions defining environmental offences as well as specifying the powers of administrative organs to impose various sanctions on offenders. There are also other decrees covering administrative liability for environmental offences in specific areas such as forestry, aquatic resources, etc. In *Vedan Vietnam* case, the administrative mechanisms have been actively used. There have been various reports on the amount of administrative fines imposed on the company. One report stated that the company paid a fine of 267 million dong (\$16,000).

³⁹ Thien Nhien, “Criminal law helpless in treating environment crimes”, 03/02/2014 <http://english.vietnamnet.vn/fms/environment/93863/criminal-law-helpless-in-treating-environment-crimes.html>

⁴⁰ *Rapport de la Cour populaire suprême du Vietnam sur le droit pénal de l'environnement* 2008. – Available on line: <http://www.ahjucaf.org/spip.php?article6787> (Accessed on 21.10.2010)

The English translation of the decree can be found at: <http://vea.gov.vn/en/laws/LegalDocument/Pages/DecreeNo812006ND-CP.aspx>

And there was additional environmental fee of 127 billion dong to be paid by installment in the following year.⁴¹ In addition, it was reported that the company was told to compensate the farmers affected by the illegal discharges in civil law proceedings.

Thus, even though criminal charges have not been so far brought against the company, *Vedan Vietnam* faces huge amount of civil law damages and administrative fines. In 2009, approximately 6 thousands of farmers filed law suits against the company.⁴² These cases, however, are something different from private law suits. The governmental agencies, particularly the Ministry of natural Resources and Environment, were actively lobbying the interests of the farmers. The company gave promises to the government to negotiate compensations with the representatives of the farmers. In August, 2010, it was reported that the company agreed to pay indemnities amounting all together to more than 200 billion of VND (more than 10 million USD).⁴³

⁴¹ Van Nguyen "Vedan's Vietnam Unit Aids River Cleanup, May Operate (Update1)" in *"Bloomberg Businessweek"* - November 6, 2008 – Available on line: <http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=ayZBA.Q9y0dg>

⁴² My Anh *Pollueuse, Vedan Vietnam va enfin payer* – News Report. 13/03/2009 at: <http://lecourrier.vnagency.com.vn/default.asp?page=newsdetail&newsid=50497>

⁴³ Vedan Vietnam accepte d'indemniser les paysans - News Report. 11/08/2010 at: <http://fr.vietnamplus.vn/Home/Pollution-Vedan-Vietnam-accepte-dindemniser-les-paysans/20108/10205.vnplus>

In other words, one can observe a certain fusion of civil and administrative legal mechanisms in pollution cases. Administrative laws require that the offenders must pay damages. In case of failure, criminal sanctions can be added. The peculiarity of *Vedan Vietnam* case is that if the company refuses to settle down civil disputes with the farmers under the directions of administrative organs, the criminal sanctions will apply.

From the point of view of foreign investment regulation, liability in cases of environmental pollution caused by foreign company cannot be different from the pollution caused by domestic business. This national treatment regime is the cornerstone of the WTO rules.⁴⁴ The complexity of the negotiations to join the WTO was largely caused by the fact that Vietnam has a great number of state owned enterprises, whose status remains different from private companies. Therefore, Vietnam was obliged to provide additional guarantees for non-discriminatory treatment of both foreign and domestic private investors. That has been reflected in the major law on investment which was passed in 2005.⁴⁵

Thus, imposing a heavier sanction on a foreign business for polluting the environment than on a domestic business in a similar case would go against Vietnamese law. This law, however, can be used very flexibly to

⁴⁴ Verhoosel G. *National Treatment and WTO Dispute Settlement: Adjudicating the Boundaries of Regulatory Autonomy* - Hart, 2002.

⁴⁵ Trochu M., Do Thi Thu. "Foreign-Investment Policies in Vietnam: the Example of the Underground in Hanoi." In: *International Business Law Journal* 2009, 3, 293.

channel both foreign and domestic investments in the environmentally friendly way. Ensuring that foreign investments go along with the idea of sustainable development has become the predominant model for a foreign investment law around the globe.⁴⁶ In this aspect, the Vietnamese legislation contains a developed model of pro-environmental foreign investment regulation.

Environmental issues in Vietnamese Investment Law

In the context of *Vedan Vietnam* case, it is appropriate to ask the question: apart from general legal sanctions in case of environmental pollution, are there any additional mechanisms which could prevent investors from polluting Vietnamese environment? As in other developing countries, the investment policy of the Vietnamese government is largely motivated by economic and national interests, facing competition from China. At first, the interests of the environment and social justice were not sufficiently reflected in Vietnamese policies. The situation, however, began to change.

The changes began before the pollution caused by *Vedan Vietnam* was uncovered. In 2005, Vietnam enacted new Environmental Protection Law

⁴⁶ Gallagher K., et al. *Rethinking Foreign Investment for Sustainable Development: Lessons from Latin America* - Anthem Press, 2009. Puvimanasinghe Sh. F. *Foreign Investment, Human Rights and the Environment: a Perspective from South Asia on the Role of Public International Law for Development* - Martinus Nijhoff Publishers, 2007. Stalley Ph. *Foreign Firms, Investment, and Environmental Regulation in the People's Republic of China* - Stanford University Press, 2010.

which imposes a better control mechanism on investment activities.⁴⁷ The investment law refers directly to the duty of the investors to “implement the provisions of law on protection of the environment.”⁴⁸ Reducing environmental pollution is also mentioned in Article 24 of Investment Law as a distinct legitimate form of investment besides establishing economic organizations or investments in accordance with such contracts as BCC (business cooperation contract without the right of economic establishment).⁴⁹

The increased sensitivity of Vietnamese government towards environmental issues can be seen in the policy of “prioritization of investment projects” which is done by means of investment incentives and support.⁵⁰ It is carried out largely through taxation incentives: reduction or even complete immunity in some cases. The fields of investment are divided in sectors in which the investments are particularly encouraged, (incentive investment sector: List A), sectors with less promotion (List B), and finally, sectors where there are additional conditions for investment such as telecommunications, and sectors, where foreign investments are forbidden, such as national defence.⁵¹

⁴⁷ English translation of the statute is available on line:

<http://www.vr.org.vn/VRE/images/vanban/VEPC.pdf>

⁴⁸ Investment Law, 2006. Article 20

⁴⁹ Investment Law, 2006. Articles 21–24

⁵⁰ Investment Law, 2006. Article 27

⁵¹ Trochu M., Do Thi Thu. “Foreign-Investment Policies in Vietnam: the

Example of the Underground in Hanoi.” In: *International Business Law Journal* 2009, 3, 293–295.

The last sector has been gradually decreasing as Vietnam made its accession to the WTO.⁵²

One of the complexities of Vietnamese investment law is that ecological environment is mentioned in several sectors. “Protection of ecological environment” is included in incentive investment sector.⁵³ “Ecological environment” (without the word “protection”) is included in the sector with additional conditions.⁵⁴ Finally, the projects which destroy natural resources and the environment are included in the sector in which the investments are prohibited.⁵⁵ There is a certain ambiguity of Vietnamese legislation terms concerning the way how the authorities should classify the project within a particular sector. It is apparent that the officials who issue investment permits must evaluate the investment projects with the purpose of correct identification of the degree of their prioritization. The process of issuing such permits, however, indicate that the investor himself, in order to initiate the process, must determine whether, for example, his project falls within the sector with attached conditions or not. If not, then his project can be classified as List

⁵² Vu Xuan Nguyet Hong et al. *Sustainable Development Impacts of Investment Incentives: A Case Study of the Mining Industry in Vietnam* - International Institute for Sustainable Development, 2009. – P. 7. Available on line: http://www.tradeknowledgenetwork.net/pdf/sd_incentives_vietnam.pdf (Accessed on 21.10.2010)

⁵³ Investment Law, 2006. Article 27

⁵⁴ Investment Law, 2006. Article 29

⁵⁵ Investment Law, 2006. Article 30

B, or even List A. The term: ecological environment is not defined in this piece of Vietnamese legislation. Prioritization is also based on the geographical areas. Investments in the areas with difficult socio-economic conditions are additionally stimulated. The Investment Law, however, in describing preferential geographical areas, does not refer to ecological environment.⁵⁶

Originally, the Vietnamese government facilitated investment projects in the areas such as new technologies, industrial sectors manufacturing products for export, sectors generating employment. They particularly included projects such as oil and gas exploitation, electronics, chemicals, mechanics, software technologies.⁵⁷ Lately, there is an increasing trend in the governmental policies to channel investment projects into the pro-environmental programmes⁵⁸ and to encourage environmentally-friendly products.⁵⁹ The encouragement consists of the variety of the governmental measures: tax incentives, capital funding, and provision of land for construction of manufacturing premises.⁶⁰

⁵⁶ Investment Law, 2006. Article 28

⁵⁷ Trochu M., Do Thi Thu. "Foreign-Investment Policies in Vietnam: the Example of the Underground in Hanoi." In: *International Business Law Journal* 2009, 3, 293–297.

⁵⁸ Law on Protection of the Environment, 2005. Article 5

⁵⁹ Law on Protection of the Environment, 2005. Article 6

⁶⁰ Law on Protection of the Environment, 2005. Article 33

Taxation

The case of *Vedan Vietnam* raises serious doubts on the efficiency of taxation mechanisms in Vietnam to prevent environmental pollution. From the information provided by the company, prior to the pollution scandal, *Vedan Vietnam* was praised by the Vietnamese government as a “Distinguished Tax Payer.”⁶¹ It paid billions of dong to charities, but it seems to be very unwilling to spend on environmental protection measures. One of the reasons could lie in the way Vietnamese taxation was structured.

All foreign investors have to pay corporate income tax, value added tax, special sales tax, import and export duties and personal income tax. The whole system of taxation is set up to make investments into Vietnamese economy attractive. For example, corporate tax was set at the level of 28 percent, and it was planned to reduce it further.⁶² Agreements are concluded with some countries (such as France in 1993) to avoid double taxation. In addition, some foreign investors are subject to environmental tax and environmental protection fees.

An old Law on Protection of the Environment first mentioned the environmental tax and environmental protection fees when dealing with utilization of natural resources.⁶³ Article 112 of the old Law on Protection of the

⁶¹ www.vedan.com.vn/en/ab_vedanvn.htm (Accessed on 21.10.2010)

⁶² Trochu M., Do Thi Thu. “Foreign-Investment Policies in Vietnam: the Example of the Underground in Hanoi.” In: *International Business Law Journal* 2009, 3, 293–296.

⁶³ Law on Protection of the Environment, 2005. Article 28, 35.

Environment stipulated that all “organizations, individuals and households producing and trading in a number of types of products which exert a long-term adverse impact on the environment and human health shall be liable to pay environment tax.” New legislation does not mention environmental tax, although it specifies in details the practice of imposing environmental protection fee.⁶⁴

However, in 2010, a separate legislation was passed on introduction of environmental tax.⁶⁵ Environmental tax is different from environmental fees. The tax is applied against a range of products, while the fee is imposed for a specific type of activity: discharging waste into the environment or engaging in “activities causing adverse impact on the environment.”⁶⁶ The amount of environmental fees can be as big as hundreds of billion dong as in the case of *Vedan Vietnam*.⁶⁷

At the same time, foreign investors with environmentally friendly projects can receive substantial reductions in traditional taxes. For example,

⁶⁴ Law on Protection of the Environment, 2014. Article 35, 82, 148-149.

⁶⁵ For general information see: Sina Johannes, Axel Olearius, “Environmental Taxation in Viet Nam” 2011, *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH*, <https://www.giz.de/fachexpertise/downloads/giz2011-en-factsheet-efr-vietnam.pdf> Implication of Nguyen Anh Minh “Vietnam’s environmental tax law in the green economy transition

Process” January, 2015, *Green Growth Knowledge Platform (GGKP)*

http://www.greengrowthknowledge.org/sites/default/files/NguyenAnh_Implication_of_Vietnam's_environmental_tax_law_in_the_green_economy_transition.pdf

⁶⁶ Law on Protection of the Environment, 2014. Article 148

⁶⁷ Van Nguyen “Vedan’s Vietnam Unit Aids River Cleanup, May Operate (Update1)” in “*Bloomberg Businessweek*” - November 6, 2008 – Available on line: <http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=ayZBA.Q9y0dg> (Accessed on 21.10.2010)

Article 32 of Investment Law stipulates that any investment project aiming at reduction of pollution is eligible for tax incentives. It is true, however, that tax reductions are applied not only to “green” investment projects. According to investment law, “machines and equipment integrated into a technological unit which cannot yet be manufactured within the country and which constitute the capital assets of the company or which contribute directly to the scientific and technological research are not liable to pay the VAT in Vietnam.”⁶⁸ Some imported goods are not taxed, particularly if they “serve as the fixed elements of the investment projects.”⁶⁹ It is likely, that with the development of Vietnamese economy the share of tax incentives for “non-green” investment projects will decrease, while the share for “green” investment projects correspondingly increase.

Thus, Vietnamese law offers a developed tax mechanism by means of which a polluting investor has to pay more tax, while an environmentally friendly investment project can receive substantial financial benefits.

In this context, one can pose the question whether *Vedan Vietnam* could benefit from tax incentives by investing in environmental protection technology. One problem is that the system of illegal discharge of the company

⁶⁸ Trochu M., Do Thi Thu. “Foreign-Investment Policies in Vietnam: the Example of the Underground in Hanoi.” In: *International Business Law Journal* 2009, 3, 293–296.

⁶⁹ Trochu M., Do Thi Thu. “Foreign-Investment Policies in Vietnam: the Example of the Underground in Hanoi.” In: *International Business Law Journal* 2009, 3, 293–296.

was set up long before the new law was enacted. Secondly, the discharge of polluted waters was already illegal and therefore it would be quite problematic to apply for a tax incentive to stop the illegal activity. Thus, the weakness of offering tax incentives is that they are largely proactive and do not sufficiently cover the technologies and industrial processes which are already in use. The decision of granting governmental incentives for a pro-environmental investment project is taking place largely at the initial stage of the investment project. That tends to occur at the time of issuing investment certificates.

Obtaining investment certificate and environmental impact assessment

According to new Vietnamese law, foreign investors are required to obtain investment certificates if the investment capital exceeds 15 billion Vietnamese dong,⁷⁰ or if the sectors for investment are subject to conditions.⁷¹ In addition to the certificate, there are other permits to be obtained: work permit for a foreigner, various licences depending on the type of business: such as licence for a foreign law firm, etc. Vietnamese government significantly simplified the procedure of obtaining the investment certificates by applying “one-stop” mechanism.⁷² The certificates are issued by Departments of

⁷⁰ Roughly equivalent to 0,77 million US dollars.

⁷¹ Investment Law, 2006. Article 45(1)

⁷² Trochu M., Do Thi Thu. “Foreign-Investment Policies in Vietnam: the Example of the Underground in Hanoi.” In: *International Business Law Journal* 2009, 3, 293–298.

planning and Investment at local government committees, except banking and insurance sectors.⁷³

The Investment Law stipulates that where the investment registration is required, undertakings on environmental protection must comprise the content of such registration.⁷⁴ The Investment Law does not provide any further details. However, from the Law on Protection of the Environment, it may follow that the investors must go through the mechanism of “environmental impact assessment” described briefly above. The Investment Law statute itself does not refer to EIA directly. However, in the investments below 300 billion Vietnamese dong,⁷⁵ the investor is required to submit documents concerning undertakings on environmental protection.⁷⁶ Gaining approval for this type of projects is rather unproblematic. If the project involves a more expensive investment or investment with conditions, then the investor must offer “environmental solutions.”⁷⁷ The language difference may indicate that the amount of information and the proposed measures to protect the environment are expected to be higher for the second category of investment projects.

As a principle, the process of obtaining an investment certificate depends much on the financial amount of the investment. If it is above 300

⁷³ Odell A., Castillo M. “Vietnam in a Nutshell: An Historical, Political and Commercial Overview” in: *International Law Practicum* Autumn, 2008, 82–88

⁷⁴ Investment Law, 2006. Article 45

⁷⁵ Slightly more than 15 million US dollars.

⁷⁶ Investment Law, 2006. Article 46

⁷⁷ Investment Law, 2006. Article 48

billion Vietnamese dong, a more complex procedure is required.⁷⁸ The projects with less than 300 billion Vietnamese dong, providing that there are no additional conditions for investment, are dealt with by a local authority on the provincial level within 15 days. The more expensive projects, or the projects with the attached conditions, are processed by a designated administrative agency within 30 days.⁷⁹ It is obvious that such speed is determined by the desire to facilitate investments often at the expense of careful examination of their environmental consequences. Even though there are reports that some local governments refused to grant their approval to foreign investment projects after considering their impact on the environment,⁸⁰ it is more likely that the financial flows from the investment projects will be treated with a greater favor than unprofitable nature conservation projects.

To conclude, the effectiveness of law in protecting the environment from polluting investment projects will largely depend on the abilities and discretion of the authorities which are empowered to grant investment permits. The easiness of obtaining such permits for small projects may potentially create a situation where a huge amount of small processing factories with minimum of expenses for pollution eliminating technology cause substantial cumulative

⁷⁸ Investment Law, 2006. Article 47

⁷⁹ Investment Law, 2006. Article 47

⁸⁰ Vu Xuan Nguyet Hong et al. *Sustainable Development Impacts of*

Investment Incentives: A Case Study of the Mining Industry in Vietnam - International

Institute for Sustainable Development, 2009, 7. Available on line:

http://www.tradeknowledgenetwork.net/pdf/sd_incentives_vietnam.pdf

harm to the environment. As for the big investment projects such as *Vedan Vietnam*, a longer process of granting permit (30 days) will unlikely be sufficient to identify all possible environmental risks from the use of very complex industrial processes and technologies.

In the case of *Vedan Vietnam*, it is not clear whether any EIA procedure was complied with at the time of granting the investment certificate. The present regulations have been passed after *Vedan Vietnam* began its operation. In this respect, Vietnamese law contains a weakness that it does not have the comprehensive rule of continuous environmental assessment for the exception of few areas.⁸¹ Its lack can partly be addressed by the land use regulations and by the practice of inspections which provide additional mechanisms of pollution control.

Compliance with Land Law regulations

Foreign investors need land in order to carry out investment projects. Vietnamese land law gives the State almost an unlimited power to control the land use for the purpose of environmental protection. Land law in Vietnam remains socialist in its nature.⁸² Private ownership of land is excluded. However,

⁸¹ 2014 Law on Protection of Environment, however, has some provisions which reflect the idea of continuous environmental impact assessment. For example: continuous wastewater monitoring mentioned in Article 66.

⁸² English translation of Land Law is available on line:
<http://www.dpi.hochiminhcity.gov.vn/invest/html/Laws-Policies/LawonLand.pdf>
(Accessed on 21.10.2010)

the State can grant so called “land use rights” (LUR Certificates). “There are four different types of LUR Certificates: (i) allocation of land use with payment of a fee; (ii) allocation of land use without payment of a fee; (iii) lease with an annual payment; and (iv) lease with one payment for the entire term.”⁸³

According to Article 9 of Land Law (2003), foreign investors are listed among those whom the rights to use land can be granted. In practice, it is done through a lease of land.⁸⁴ People’s committees of provinces have the authority to negotiate lease agreements with foreign investors.⁸⁵ The Land Law contains many provisions which deal specifically with the uses of land by foreign organizations. Section 4 of Chapter 4 of the Land Law describes the rights and obligations of foreigners in using land. The provisions, however, have very little direct relevance to the environmental protection. They mostly concerned with the rights of foreign leaseholders to grant a mortgage on the assets located on the land and on the value of use of such land as a guarantee to the borrowing of capital,⁸⁶ or the rights to assign, donate or sub-lease the LUR. The lease contract is normally limited to 50 years with the right of extension, but in some exceptions, the government can grant a 70 years lease.⁸⁷ However, there are general provisions according to which the lease may be rescinded. Some of

⁸³ Odell A., Castillo M. “Vietnam in a Nutshell: An Historical, Political and Commercial Overview” in: *International Law Practicum* Autumn, 2008, 82, 88

⁸⁴ Land Law 2003. Article 35

⁸⁵ Land Law 2003. Article 37

⁸⁶ Land Law 2003. Article 119

⁸⁷ Land Law 2003. Article 67

them, for example, when the land is not used for the purpose, can be used for environmental protection.

Vietnamese law is very specific describing the types of the permitted uses of land depending on the lease categories and the type of economic activity. The Land Law allows foreign businesses to rent land for extracting mineral resources⁸⁸ as well as forest land for the purpose of forestry production.⁸⁹ The concept of forest production is rather broad and includes any kind of commercial benefit which can be obtained from forest resources. The government reserves the broad discretion to issues regulations to control any such use of forest land.⁹⁰ The law particularly mentions the use of forest for ecological tourism.⁹¹ The same applies to lakes, ponds, and marshes.⁹² The foreign investors are allowed to rent land containing rivers and other water streams.⁹³

Even though when regulating the use of land by foreign investors the Land Law (2003) does not impose additional requirements pertaining to the environment, it does maintain principles of environmental protection applicable to both foreign and domestic investors.⁹⁴ All uses of land must comply with

⁸⁸ Land Law 2003. Article 94

⁸⁹ Land Law 2003. Article 75

⁹⁰ Land Law 2003. Article 77

⁹¹ Land Law 2003 Article 75 (3).

⁹² Land Law 2003. Article 78

⁹³ Land Law 2003. Article 102

⁹⁴ Land Law 2003. Article 11 and Article 21

official regulations aiming at environmental protection.⁹⁵ It is repeated many times when dealing with specific uses of land, often by adding more specific requirements. Real estate development, which is considered as one of the most lucrative areas for foreign investors, is one example. The law imposes stricter environment protection requirements for an investment project in urban or residential development, such as ensuring the means of treating garbage, sewage drainage system, etc.⁹⁶ There are also requirements “to ensure hygienic environment” in modernization of rural areas.⁹⁷ Despite the greater burden of compliance with the land regulations, more than a half of foreign capital investment went into the area of real estate development.⁹⁸

Generally, land law empowers administrative agencies of the State to issue various regulations in relation to the use of land which potentially can restrict the dangers of pollution. As in the case of granting investment permits, much depends on the discretion and the will of the administrative officers to ensure that a particular use of land does not harm the environment. As the case of *Vedan Vietnam* indicates, the broad administrative discretion in itself remained powerless to prevent the massive pollution occurring during

⁹⁵ Land Law 2003. Article 107

⁹⁶ Land Law, 2003 Article 84, Law on Protection of the Environment, 2005.

Article 51

⁹⁷ Land Law 2003. Article 83

⁹⁸ Trochu M., Do Thi Thu. “Foreign-Investment Policies in Vietnam: the

Example of the Underground in Hanoi.” In: *International Business Law Journal* 2009, 3, 293–294.

extensive period of time. It will be likely even less effective in dealing with smaller polluters. In order to fulfill their task, the administrative officers must have sufficient knowledge and skills to assess potential environmental risks, and the good will to prevent them. This is exactly where all developing countries face significant difficulties. The problem lies often not only in the lack of expertise, but also in the level of corruption. Significantly, Vietnam is placed at the rank 116 among 178 countries at the Corruption Perception Index composed by the Transparency International in 2010. It indicates a comparatively high level of corruption among Vietnamese officials with the score of 2.7.⁹⁹ Even though this index has limitations in measuring the level of corruption in a particular country, it is still a better indicator of the problem than official criminological statistics. It is clear that the lack of education and corruption present a significant obstacle for enforcing land regulations to prevent the cases such as *Vedan Vietnam*. The same applies to environmental inspections.

Inspections

The governmental control on the use of land in order to protect the environment and the fiscal interests to collect environmental protection fees present in themselves the sufficient grounds for a close supervision of the business activities potentially harmful for the environment. One of the forms of

⁹⁹ Corruption Perception Index - Transparency International, 2010 – Available on line: http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/results

such supervision is inspections.¹⁰⁰ Investment Law does not speak about the duty of investors to comply with environmental inspections, even though it maintains that the investors are responsible for protection of the environment.¹⁰¹

It is the Law on Protection of the Environment which imposes a general duty on businesses to comply with the regime of checks and inspection of environmental protection.¹⁰² The power to inspect is first of all granted to the local government: the people's committee of the locality.¹⁰³ The investor must provide the committee with all relevant technical information such as types of wastes and treatment technology, parameters of standards on wastes and environmental protection solutions. One can doubt that local committees are qualified enough to assess properly such information.

The organ which conducted EIA has the responsibility to direct and organize inspection of the implementation of the items in the approved environmental impact assessment report. In the investment projects, where EIA was not conducted, but which involves implementation of an environmental protection undertaking, the local committees on the district or commune level has the authority to inspect its implementation.

Many organs are empowered to conduct them. In this respect, one can doubt whether the existence of so many organs will promote efficiency of environmental inspections. Such system can also create an unreasonable

¹⁰⁰ Law on Protection of the Environment, 2014. Article 11, 35

¹⁰¹ See as an example Article 58 of Investment Law, 2006.

¹⁰² Law on Protection of the Environment, 2014. Article 33

¹⁰³ Law on Protection of the Environment, 2014. Article 76

burden on investors to provide information to, and to deal with, every empowered organ of the State. The Ministry of Natural Resources and Environment should provide specific guidelines for inspection and supervision of dealing with manufacturing, business and services establishments causing pollution.

Even before new legislation, Vietnamese law had a very complex mechanism of environmental inspections set in place.¹⁰⁴ In the *Vedan Vietnam* case, the fact of massive pollution carried out during many years by a foreign investor was not uncovered by any official inspection. In the end, it was a police operation conducted at night which provided evidence of the non-compliance with environmental law. The case casts doubt on the efficiency of environmental inspections mechanism outlined above. It appears that Vietnam as any other developing country needs a single but efficient organ to prevent pollution. This organ must have sufficient power, expertise, and moral integrity.

Conclusion

This brief survey of Vietnamese investment law shows that general perception of the developing countries as neglecting environmental issues and offering “pollution haven”¹⁰⁵ cannot be unequivocally applied to Vietnam. Vietnamese law contains mechanisms which encourage “green” investment,

¹⁰⁴ Law on Protection of the Environment, 2005.

¹⁰⁵ *Unraveling the Worldwide Pollution Haven Effect* - World Bank

Publications, 2006. Siebert H. *Economics of the Environment: Theory and Policy* - Springer, 2008, 185.

and discourage polluting industries. The presented analysis of Vietnamese law also rejects the view suggested in some writings that “the legal system on environmental protection is lacking.”¹⁰⁶ Such view is largely brought about by the expectations that environmental law can provide clear technical standards and procedures to deal with pollution. Instead, the environmental law task is not so ambitious: it is about creating the mechanism of environmental control over polluting industries and the way environmental harm is addressed. In this respect, Vietnam has a developed environmental law which can be applied to foreign investors such as *Vedan Vietnam*.

However, those legal mechanisms may not work effectively. One research indicated that the financial incentives offered by the government to encourage environmental protection have not so far seriously affected investors' decisions at least in one economic area.¹⁰⁷ The problem is not only with the foreign investors. Vietnamese culture is lacking the important element of the rule of law which affects the enforcement of investment law. Historically, it was influenced by Confucianism with its emphasis of personal relationships based on seniority and gratitude. Vietnam used to be a French colony for almost a hundred years, but the French law, was not instilled in Vietnamese

¹⁰⁶ Nguyen Thi Kim Thai “Hazardous industrial waste management in Vietnam: current status and future direction” in: *J Mater Cycles Waste Manag* (2009) 11, 258-262.

¹⁰⁷ Vu Xuan Nguyet Hong et al. *Sustainable Development Impacts of Investment Incentives: A Case Study of the Mining Industry in Vietnam* - International Institute for Sustainable Development, 2009. Available on line: http://www.tradeknowledgenetwork.net/pdf/sd_incentives_vietnam.pdf

culture. It was used only among French people. The Vietnamese were governed by their own law.¹⁰⁸ After the French period, Vietnamese law was largely influenced by communist ideas, which emphasized the superiority of ideology over legal norms. The reform towards the rule of law began in 1992 with the revision of the constitution. It is apparent, that the short historical period of the advancement of the rule of law is not sufficient to bring about the legal environment where people are used to abide by legal norms.

In this context, the public reaction to *Vedan Vietnam* case is very significant, This case shows that Vietnamese society has realized the importance of protecting the environment, and that it is not prepared any more to tolerate extensive pollution as the cost of economic development. It creates the precedent for the future environmental litigation. It will likely lead to the reform of environmental criminal law in the nearest future, and what is more significant, it will motivate a better implementation of the new mechanism of environmental protection described above.

¹⁰⁸ Odell A., Castillo M. "Vietnam in a Nutshell: An Historical, Political and Commercial Overview" in: *International Law Practicum* Autumn, 2008, 82.

การขยายตัวของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ The Enlargement of Association of Southeast Asian Nations

ภัทระ ลิมปิติระ¹

บทคัดย่อ

ตามตราสารของอาเซียนได้ระบุเงื่อนไขของการรับรัฐสมาชิกใหม่เอาไว้ ซึ่งทำให้อาเซียนสามารถขยายตัวจากชาติสมาชิกก่อตั้ง 5 รัฐ กลายมาเป็น 10 รัฐ ในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม โอกาสก็ยังคงเปิดอยู่แม้จะยังไม่เคยถูกใช้ก็ตาม สำหรับรัฐที่จะมีสิทธิเข้ามาเป็นรัฐสมาชิกภายใต้กฎบัตรอาเซียน และติมอร์-เลสเตก็เป็นผู้สมัครที่น่าจะมีความหวังที่สุด

คำสำคัญ: อาเซียน / การขยายตัว / การรับสมาชิก

Abstract

In accordance with ASEAN instruments stated the condition for admission the new state membership. Therefore it would allow ASEAN enlarged itself from 5 founding members to 10 memberships at the present. However there is a door that still never been opened for the prospective membership under the ASEAN Charter and the most promising candidate would be Timor-Leste.

Keywords: ASEAN / Enlargement / Admission of Membership

¹ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, อีเมลล์ Patthara@ru.ac.th

1. บทนำ

นับตั้งแต่สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations) หรือที่เรียกว่าอาเซียน (ASEAN) ก่อตั้งด้วยรัฐสมาชิกจำนวน 5 รัฐ ที่ได้ร่วมลงนามในปฏิญญากรุงเทพ พ.ศ. 2510 (Bangkok Declaration 1967)² นั้น ปัจจุบันรัฐสมาชิกอาเซียนได้เพิ่มขึ้นเป็น 10 รัฐ โดยรัฐสมาชิกล่าสุดที่เข้าร่วมกับอาเซียน คือ กัมพูชา ในปี พ.ศ. 2542 อันเป็นการทำให้อาเซียนเป็นองค์กรระหว่างประเทศระดับอนุภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางการเมือง³ ส่วนการรับปาปัวนิวกินีและติมอร์-เลสเตเข้าเป็นรัฐสมาชิกกำลังอยู่ในระหว่างขั้นตอนเจรจา โดยรัฐทั้งสองซึ่งมีสถานะเป็นผู้สังเกตการณ์ในอาเซียนในปัจจุบัน

2. การขยายตัวของอาเซียนภายใต้ปฏิญญากรุงเทพ

ท่ามกลางการแพร่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยจึงได้พยายามที่จะต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วยการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศระดับอนุภูมิภาคขึ้น โดย ดร.ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยในสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ได้เชิญผู้แทนจาก 5 ประเทศ ได้แก่ อาดำม มาลิก (Adam Malik) รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซีย นาร์ซิโซ รามอส (Narciso Ramos) รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์ ตูล อับดุล ราซัค (Tun Abdul Rasak) รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกลาโหม และรัฐมนตรีพัฒนาชนบท มาเลเซีย และเอส. ราจารัตนัม (S. Rajaratnam) รัฐมนตรีต่างประเทศสิงคโปร์ มาร่วมประชุมก่อตั้งอาเซียน ที่บ้านพักแหลมแท่น ชายหาดบางแสน และกลับมาประชุมที่กรุงเทพมหานครครั้งถัดมา ซึ่งในที่ประชุมนั่นเอง ตูล อับดุล ราซัค ได้รับปากกับ

² 6 ILM 1233 (1967).

³ Rüländ, J., ASEAN and the Asian crisis: Theoretical implications and practical consequences for Southeast Asian regionalism, (2000) *The Pacific Review*, vol. 13, no.3, pp. 421-451.

นายกรัฐมนตรีของซีลอน (Ceylon) ซึ่งคือประเทศศรีลังกาในปัจจุบัน จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกก่อตั้งอาเซียน แม้ว่าจะเป็นที่ตื่นตกใจ แต่ทว่าที่ประชุมในขณะนั้นก็ยินดีที่จะต้อนรับให้ศรีลังกาเป็นรัฐสมาชิกก่อตั้ง โดยแจ้งไปยังสถานทูตศรีลังกาในไทยให้สมัครเข้ามาเป็นรัฐสมาชิกอาเซียนเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็ไม่ได้ได้รับการการแจ้งกลับมาจากรัฐบาลศรีลังกา⁴ จนในที่สุด รัฐสมาชิกก่อตั้งทั้ง 5 รัฐ จึงร่วมกันลงนามในปฏิญญากรุงเทพฯ ที่พระราชวังสราญรมย์ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 อันเป็นการก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นทางการขึ้นมา

ตามข้อ 4 ของปฏิญญากรุงเทพฯ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การรับรัฐสมาชิกเอาไว้ดังนี้

“สมาคมจะเปิดให้รัฐทั้งหมดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งยอมรับจุดหมายหลักการ และความมุ่งประสงค์ดังกล่าวเข้าร่วมด้วย”

อาเซียนไม่มีเกณฑ์สมาชิกภาพที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของรัฐบาล ระบบและทิศทางของอุดมการณ์ นโยบายเศรษฐกิจหรือระดับการพัฒนา เนื่องจากปฏิญญากรุงเทพฯ ได้วางเงื่อนไขสมาชิกภาพใด นอกเหนือไปจากว่าประเทศนั้นจะต้องตั้งอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และหลักความสัมพันธ์ระหว่างรัฐทั่วไป หากมีเกณฑ์อื่นมากำหนดสมาชิกภาพแล้ว อาเซียนจะไม่อาจเกิดขึ้นได้เลยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งทำให้องค์การดังกล่าวมีความหลากหลาย

⁴ Severino, C. R., *Southeast Asia in Search of an ASEAN Community*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2006), pp. 45-47; Nathan, S. R., *An Unexpected Journey: Path to the Presidency*, (Singapore: Didier Millet, Csi, 2011), pp. 342-352, at 350-351; Waha, C. K., (1997) ASEAN: The long road to “One Southeast Asia”, *Asian Journal of Political Science*, vol. 5, no. 1, pp. 1-19.

2.1 บรูไน

ในการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอาเซียน ในปี พ.ศ. 2524 บรูไนได้รับเชิญให้เข้ามาสังเกตการณ์ในอาเซียน โดยผู้แทนของบรูไน คือ เจ้าชาย โมฮามเหม็ด โบลเกียห์ (Prince Mohammed Bolkiah) ได้คาดหวังว่าจะได้รับการตอบรับให้เข้าร่วมเป็นรัฐสมาชิกเมื่อบรูไนได้รับเอกราชอย่างเต็มตัว⁵ โดยได้รับการสนับสนุนจากมาเลเซียและสิงคโปร์ในการช่วยอบรมเจ้าหน้าที่รัฐ ไทยก็ประกาศให้การสนับสนุนด้วยเช่นกัน⁶ จนกระทั่งบรูไนประกาศเอกราชเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2527⁷ บรูไนจึงได้เข้าร่วมเป็นรัฐสมาชิกที่หก เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2527⁸ พร้อมกับประกาศรับตราสารทุกฉบับที่ผ่านมาจากอาเซียน⁹ จึงเป็นกระบวนการเข้าร่วมเป็นรัฐสมาชิกอาเซียนที่ไร้ปัญหาใดๆ

2.2 เวียดนาม

หลังจากเวียดนามได้รับเอกราชและกลายเป็นสาธารณรัฐสังคมนิยม เวียดนามก็มีความปรารถนาที่จะสมัครเข้ามาเป็นรัฐสมาชิกของอาเซียน แต่ทว่าด้วยสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศในขณะนั้นที่สร้างระยะห่างระหว่างเวียดนามกับอาเซียน จนไม่เอื้ออำนวยให้กับอาเซียนในการต้อนรับเวียดนามให้เข้ามาเป็นรัฐ

⁵ Weatherbee, D. E., (1983) Brunei: The ASEAN Connection, *Asian Survey*, vol. 23, no. 6, pp. 723-735, at 723.

⁶ Ibid.

⁷ See, Treaty of Cooperation and Friendship between Britain and Brunei 1979; Anglo-Brunei Treaty of Friendship and Cooperation 1979.

⁸ Sidhu, J. S., *Historical Dictionary of Brunei Darussalam*, 2nd edition, (Maryland: Scarecrow Press, 2009), pp. 27-28.

⁹ ASEAN Secretariat, *Declaration of the Admission of Brunei Darussalam into ASEAN*, *ASEAN Documents Series 1967-1988*, 3rd edition, (Jakarta: ASEAN Secretariat, 1988), p. 45.

สมาชิก¹⁰ ไม่ว่าจะเป็นข้อขัดแย้งภายในภูมิภาคในกรณีปัญหาการเมืองภายในกัมพูชา สงครามเย็น จนกระทั่งการปฏิรูปเศรษฐกิจครั้งประวัติศาสตร์ของเวียดนามเกิดขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2529 โดยใช้ชื่อเรียกว่า ดอยเหม่ย (Doi Moi)¹¹ และในการในการประชุม แห่งชาติของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเวียดนาม ครั้งที่ 6 (6th National Congress of the Communist Party of Vietnam) ได้ประกาศนโยบายให้สร้างมิตรเพิ่มขึ้นและ ลดศัตรูให้น้อยลง (More friends and fewer enemies) เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์กับ ประเทศต่างๆ โดยสันติ¹² ประกอบกับการที่สหภาพโซเวียต (The Union of Soviet Socialist Republics: USSR) ล่มสลาย เวียดนามจึงประสบปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เพราะมูลค่าการค้าขายกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ มาจากสภาเพื่อความช่วยเหลือ ทางเศรษฐกิจร่วมกัน (Council for Mutual Economic Assistance: COMECON)¹³ รวมไปถึงขาดการสนับสนุนทางการเงินและการทหารจากสหภาพโซเวียต

¹⁰ Tuan, H. A., (1993, December) Why Hasn't Vietnam Gained ASEAN Membership?, *Contemporary Southeast Asia*, vol. 15, no. 3, pp. 280-291.

¹¹ Hoang, V. Q., Nhue, D. V., van Houtte, D. & Dung, T. T., (2011) The entrepreneurial facets as precursor to Vietnam's economic renovation in 1986, *The IUP Journal of Entrepreneurship Development*, vol. 8, no. 4, pp. 6-47.

¹² Vietnam Communist Party (VCP), *The 6th National Congress Documents*, (Hanoi: Truth Publishing House, 1987), p. 81.

¹³ สหภาพโซเวียตภายใต้การนำของโจเซฟ สตาลิน (Joseph Stalin) ได้หวาดระแวง แผนการมาร์แชลล์ (Marshall Plan) โดยมองว่าเป็นแผนการร้ายของสหรัฐอเมริกาที่จะขยายอิทธิพล และเผยแพร่ลัทธิระบอบประชาธิปไตยและเศรษฐกิจทุนนิยมเข้าสู่ยุโรปตะวันออก จึงทำการบีบบังคับ ประเทศบริวารในยุโรปตะวันออกให้ปฏิเสธแผนการดังกล่าวและได้เสนอแผนการโมโลตอฟ (Molotov Plan) ในการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางเศรษฐกิจของคอมมิวนิสต์ขึ้นมาแทนเพื่อเป็นการโต้ตอบ แผนการมาร์แชลล์ พร้อมก่อตั้งสภาเพื่อความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจร่วมกันหรือโคมิคอน (Council for Mutual Economic Assistance) เพื่อเป็นการคานอำนาจจากองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD).

แต่การเข้ามาเป็นรัฐสมาชิกอาเซียน ทำให้เวียดนามต้องพบกับการเปลี่ยนแปลง เนื่องมาจากอาเซียนได้บรรลุข้อตกลงแม่บทว่าด้วยการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation) ที่ใช้เป็นกรอบการดำเนินการความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้านต่างๆ และความตกลงว่าด้วยอัตราภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (Agreement on the Common Effective Preferential Tariff [CEPT] Scheme for the ASEAN Free Trade Area [AFTA]) ที่ใช้เป็นกลไกในการดำเนินงานเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งเวียดนามได้ภาคยานุวัติความตกลงทั้งสองดังกล่าวและตกลงตารางเข้าผูกพันในการเข้าร่วมเขตการค้าเสรีอาเซียน

สาเหตุประการสำคัญของเวียดนามในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน เนื่องจากต้องการให้อาเซียนเป็นตลาดสำหรับสินค้าและเทคโนโลยี จึงทำให้เวียดนามไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากแสวงหาสันติภาพและร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน มิใช่เป็นการต้องการเข้าร่วมอาเซียนเพื่อใช้คานอำนาจกับจีนแต่ประการใด อีกทั้งเมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลายก็ทำให้เวียดนามเป็นอิสระและไม่มีพันธมิตรในคราวเดียวกัน การเข้าร่วมกับอาเซียนจึงเป็นการทำให้เวียดนามกลับคืนสู่ถิ่นเดิมของตน¹⁴

ด้วยความพร้อมของเวียดนามในการเข้าร่วมเป็นรัฐสมาชิกของอาเซียน¹⁵ ทำให้เวียดนามได้รับการตอบรับเข้าเป็นรัฐสมาชิกที่เจ็ดของอาเซียนในวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2538¹⁶

¹⁴ Severino, C. R., *Southeast Asia in search of an ASEAN community*, (Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2006), p. 54.

¹⁵ Tuan, H. A., (1994, December) Vietnam's Membership in ASEAN: Economic, Political and Security Implications, *Contemporary Southeast Asia*, vol. 16, no. 3, pp. 259-273.

¹⁶ ASEAN Secretariat, (2014) Vietnam in ASEAN: Toward Cooperation for Mutual Benefits, ASEAN Secretariat, [Online], Available: <http://www.asean.org/communities/asean-economic-community/Item/vietnam-in-asean-toward-cooperation-for-mutual-benefits>, [14 Feb. 2015].

2.3 ลาวและพม่า

หลังจากการที่อาเซียนรับเวียดนามเข้ามาเป็นรัฐสมาชิก ก็เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับอาเซียนเองในการรับลาว พม่า และกัมพูชา เข้ามาเป็นรัฐสมาชิกด้วยเช่นกัน ดาโต๊ะ อาจิต ซิงห์ (Dato Ajit Singh) ซึ่งดำรงตำแหน่งเลขาธิการอาเซียนอยู่ในขณะนั้น¹⁷ ได้เดินทางเยี่ยมเยือนพม่าในปี พ.ศ. 2537 และกัมพูชา ปี พ.ศ. 2539 และตามมาด้วยแถลงการณ์จากที่ประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนที่จะเร่งรัดให้อาเซียนมีรัฐสมาชิกให้ครบ 10 โดยเร็ว¹⁸

ลาวเป็นผู้สังเกตการณ์อาเซียนที่การประชุมรัฐมนตรีอาเซียน (ASEAN Ministerial Meetings: AMM) ครั้งที่ 25 ที่จัดขึ้นในกรุงมะนิลา ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2535 ที่การประชุมรัฐมนตรีอาเซียน ครั้งที่ 28 ในบันดาร์เสรีเบกาวัน รัฐมนตรีต่างประเทศลาวกล่าวว่า เขาปรารถนาจะเห็นลาวเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนใน พ.ศ. 2540 ความปรารถนาดังกล่าวแสดงในจดหมายขอเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนของลาว ลงวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2539

กัมพูชาได้รับสถานะผู้สังเกตการณ์ที่การประชุมรัฐมนตรีอาเซียน ครั้งที่ 28 ที่จัดขึ้นในบันดาร์เสรีเบกาวัน ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2538 รัฐมนตรีต่างประเทศกัมพูชายื่นคำขอเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนในจดหมายลงวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2539 เช่นเดียวกับลาว กัมพูชาปรารถนาจะเข้าร่วมกับอาเซียนใน พ.ศ. 2540

รัฐมนตรีต่างประเทศพม่าเข้าร่วมการประชุมรัฐมนตรีอาเซียน ครั้งที่ 28 จัดขึ้นในบันดาร์เสรีเบกาวัน ในฐานะแขกของรัฐเจ้าภาพ เข้าร่วมการประชุมรัฐมนตรีอาเซียน ครั้งที่ 27 จัดขึ้นในกรุงเทพฯ มหานคร ในฐานะเดียวกัน ระหว่างการประชุมรัฐมนตรีอาเซียน ครั้งที่ 28 พม่าเข้าเป็นภาคีสถิตสัญญาไมตรีและความร่วมมือใน

¹⁷ เป็นเลขาธิการชาวมาเลเซีย ซึ่งดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2536 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2540.

¹⁸ See, 1st ASEAN Informal Summit, Jakarta, Indonesia, 30 November 1996, para. 6.

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia: TAC) และยื่นคำขอสถานะผู้สังเกตการณ์อาเซียน ประมุขรัฐบาลพม่า พร้อมด้วยประมุขแห่งรัฐบาลลาวและกัมพูชา เข้าร่วมประชุมกับประมุขรัฐบาลอาเซียนระหว่างการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ห้า จัดขึ้นในกรุงเทพมหานคร วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2538 เขาแสดงความหวังว่า พม่าจะได้รับสถานะผู้สังเกตการณ์อาเซียนในการประชุมรัฐมนตรีอาเซียน ครั้งที่ 29 ที่จัดขึ้นในอินโดนีเซีย ใน พ.ศ. 2539

แต่ทว่ากัมพูชาเกิดปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ การเข้าร่วมเป็นรัฐสมาชิกของอาเซียนจึงถูกเลื่อนออกไป ส่วนการรับลาวและพม่าให้เป็นรัฐสมาชิกดำเนินการตามแผน ส่งผลให้คณะกรรมการความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Committee) ก่อตั้งคณะทำงานว่าด้วยสมาชิกภาพของกัมพูชาและลาว (Working Group on the Membership of Cambodia and Laos) เพื่อพิจารณาประเด็นทั้งหมดภายใต้ขอบเขตของคณะกรรมการความมั่นคงอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมการสำหรับและของสมาชิกที่คาดหวังทั้งสองประเทศในการเข้าร่วมกับอาเซียน วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 คณะทำงานจัดการประชุมกับเลขาธิการของกรมอาเซียนลาวในกรุงจकार์ตา

ที่การประชุมรัฐมนตรีอาเซียน ครั้งที่ 29 พม่าได้รับสถานะผู้สังเกตการณ์ในอาเซียน รัฐมนตรีต่างประเทศพม่าได้ปรึกษากับอาเซียนและเข้าร่วมการประชุมความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกเป็นครั้งแรก วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2539 รัฐมนตรีต่างประเทศพม่ายื่นคำขอเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนของพม่า

จนในที่สุด ลาวและพม่าได้เข้ามาเป็นรัฐสมาชิกที่แปดและเก้าของอาเซียนในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2540

2.4 กัมพูชา

ก่อนที่อาเซียนจะเปิดให้รับกัมพูชาเข้ามาเป็นรัฐสมาชิกนั้น ก็พบว่ากัมพูชาเกิดปัญหาความไม่สงบจากการเมืองภายในประเทศที่ยังไม่สงบ และมีเหตุการณ์ความขัดแย้งอย่างรุนแรง แม้ว่ากัมพูชาได้ประกาศเจตนารมณ์ที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนและยื่นใบสมัครเข้าเป็นสมาชิกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 แล้วนั้น ทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนต้องทบทวนปัญหาดังกล่าว และเลื่อนการรับกัมพูชาเข้าเป็นสมาชิกออกไป

กัมพูชามีปัจจัยทางการเมืองและเศรษฐกิจเป็นแรงกระตุ้นสำคัญให้เข้าร่วมอาเซียน¹⁹ ก่อให้เกิดการเร่งรัดการดำเนินการปฏิรูปและการปรับปรุงโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศกัมพูชา จนท้ายที่สุดประเทศกัมพูชาได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนลำดับที่ 10 เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2542²⁰

3. การขยายตัวของอาเซียนภายใต้กฎบัตรอาเซียน

กฎบัตรอาเซียนข้อ 6 ได้วางหลักเกณฑ์การรับสมาชิกใหม่เอาไว้ ดังนี้

“1. กระบวนการในการสมัครและการรับสมาชิกของอาเซียนให้กำหนดโดยคณะมนตรีประสานงานอาเซียน

2. การรับสมาชิกให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ต่อไปนี้

(ก) ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อันเป็นที่ยอมรับว่าอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

(ข) การยอมรับโดยรัฐสมาชิกอาเซียนทั้งปวง

(ค) การตกลงที่จะผูกพันและเคารพกฎบัตรนี้ และ

¹⁹ สุริชัย หวันแก้ว, อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, บรรณานิการ, *อาเซียน: สิ่งท้าทายใหม่และการปรับตัว*, (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), 238-241.

²⁰ See, Statement by the Secretary-General of ASEAN Welcoming the Kingdom of Cambodia as the Tenth Member State of ASEAN 30 April 1999.

(ง) ความสามารถและความเต็มใจที่จะปฏิบัติพันธกรณีของสมาชิกภาพ

3. การรับสมาชิกให้ตัดสินโดยฉันท์ตามมติโดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียนตามข้อเสนอแนะของคณะมนตรีประสานงานอาเซียน

4. รัฐผู้สมัครจะได้รับเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนเมื่อได้ลงนามภาคยานุวัติสารกฎบัตรนี้”

นอกเหนือจากคุณสมบัติภายใต้กฎบัตรอาเซียนดังกล่าวแล้ว รัฐที่จะสมัครเข้ามาเป็นรัฐสมาชิกใหม่ของอาเซียนยังจะต้องมีสถานทูตตั้งอยู่ในนครป็นทุกรัฐสมาชิกอาเซียนอีกด้วย ซึ่งหลังจากที่อาเซียนได้มีการประกาศใช้กฎบัตรอาเซียนก็ยังไม่มีการรับสมัครสมาชิกเพิ่มเติมแต่อย่างใด

4. การรับรัฐสมาชิกในอนาคต

แม้ว่าปัจจุบันอาเซียนจะมีรัฐสมาชิกถึง 10 รัฐแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าอาเซียนจะหยุดขยายรับรัฐสมาชิกเพียงเท่านั้น เพราะในปัจจุบันก็ยังคงมีแนวคิดเรื่องการขยายตัวของอาเซียนปรากฏอยู่ โดยสามารถจำแนกออกมาได้ดังต่อไปนี้

4.1 ปาปัวนิวกินี

แม้ว่าปาปัวนิวกินีมีสถานะเป็นรัฐผู้สังเกตการณ์กลุ่มภูมิภาคอาเซียนนับแต่ พ.ศ. 2519 ก่อนหน้ารัฐสมาชิกอาเซียนที่มีได้เป็นสมาชิกก่อตั้งจะเข้ามาเป็นรัฐสมาชิกเสียอีก

โดยระหว่างการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนครั้งที่ 29 ซึ่งจัดขึ้นในกรุงจาการ์ตา ใน พ.ศ. 2539 นายคิวยอย จีเนีย (Kilroy Genia) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของปาปัวนิวกินี แสดงความปรารถนาของปาปัวนิวกินีในการเสริมสร้าง

ปฏิสัมพันธ์กับอาเซียน โดยเสนอว่าปาปัวนิวกินีจะขอเป็นสมาชิกประเภทสมทบถาวรของอาเซียน (Permanent associate membership)²¹

ต่อมา นายไมเคิล โซมาเร่ (Michael Somare) นายกรัฐมนตรีได้ประกาศระหว่างการเดินทางเยือนฟิลิปปินส์ใน พ.ศ. 2552 ว่า ประเทศของเขาพร้อมและสามารถเติมเต็มข้อกำหนดสมาชิกภาพในการรวมกลุ่มภูมิภาค²²

ข้อเท็จจริงที่ว่าปาปัวนิวกินีเป็นประเทศนอกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ได้รับสถานะผู้สังเกตการณ์ เพราะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ค่อนข้างขวางกั้นการสมัครเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนของปาปัวนิวกินี แม้จะตั้งอยู่ไม่ห่างจากกรุงจาการ์ตา อันเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่อาเซียน มากไปกว่าตอนเหนือของพม่า แต่ในทางภูมิศาสตร์ ปาปัวนิวกินีมีใช้ส่วนหนึ่งของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือทวีปเอเชีย

เมื่อปาปัวนิวกินีได้รับสถานะผู้สังเกตการณ์เมื่อ พ.ศ. 2519 อาเซียนก็รับรองว่าปาปัวนิวกินีมีภูมิภาคการเมืองและเศรษฐกิจเดียวกับสมาชิกอาเซียน และเชื่อมโยงกันทางภูมิศาสตร์ เพราะปาปัวนิวกินีกินพื้นที่ครึ่งหนึ่งของเกาะนิวกินีขนาดใหญ่ ซึ่งอีกครึ่งหนึ่งของเกาะเป็นที่ตั้งของจังหวัดปาปัว และปาปัวตะวันตกของอินโดนีเซีย

แต่เหตุผลที่แท้จริงเป็นเพราะความไม่สงบของสถานการณ์การเมืองภายในประเทศและเหตุความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นประจำมากกว่าที่ยังคงทำให้อาเซียนยังคงยืนยัน และปฏิเสธปาปัวนิวกินีด้วยความสุภาพจวบจนปัจจุบัน

²¹ See, Opening Statement by H.E. Ambassador Leonard Louma Special Envoy of the Papua New Guinea Government.

²² GMA News Online, Papua New Guinea asks RP support for Asean membership bid, GMA News, [Online], Available: <http://www.gmanetwork.com/news/story/154860/news/nation/papua-new-guinea-asks-rp-support-for-asean-membership-bid> [14 Feb 2015].

ดังนั้น การที่จะทำให้ปาปัวนิวกินีสามารถสมัครเข้ามาเป็นรัฐสมาชิกอาเซียน ได้จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขกฎบัตรอาเซียนเสียก่อน

4.2 ทิมอร์-เลสเต

ติมอร์-เลสเตซึ่งได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. 2545 นายกรัฐมนตรีแห่งติมอร์-เลสเต ได้วางแผนในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มอาเซียนอย่างเป็นทางการ อันเป็น ยุทธศาสตร์หนึ่งของประเทศในการเข้ามาเป็นสมาชิกของอาเซียน ซึ่งได้รับการ ตอบสนองอย่างดีจากพรรคการเมืองต่างๆ ภายในประเทศ และได้รับเชิญเข้าร่วมการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum) เป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2548 ทำให้เป็นประเทศที่ 25 ที่เข้าร่วมการประชุมดังกล่าว ทิมอร์-เลสเตยังเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia: TAC) ในปี พ.ศ. 2550 อีกด้วย

เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2554 ทิมอร์-เลสเตได้ยื่นคำร้องขอเป็นสมาชิกอาเซียนอย่างเป็นทางการ และหลังจากมีการเลือกตั้งรัฐบาลใหม่ของติมอร์-เลสเต ก็ยังคงยืนยันนโยบายการสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกอาเซียนเช่นเดิม

ในที่ประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน (ASEAN Summit) เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2556 นายเล เลือง มิงห์ (Le Luong Minh) เลขาธิการอาเซียนก็ได้ระบุว่ารัฐสมาชิกอาเซียนทั้งหมดสนับสนุนติมอร์-เลสเตในการเข้ามาเป็นรัฐสมาชิกใหม่ของอาเซียน และในเดือนกันยายน พ.ศ. 2556 มีการตั้งคณะทำงานคณะมนตรีประสานงานของอาเซียน (ASEAN's Coordinating Council Working Group) ประเมินติมอร์-เลสเตในการเข้ามาเป็นสมาชิก แต่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดการทำงานเอาไว้

ถึงกระนั้น ทิมอร์-เลสเตน่าจะสามารถมีสิทธิ์เข้ามาเป็นรัฐสมาชิกอาเซียน ลำดับที่ 11 ได้มากที่สุดกว่าใคร

4.3 บังกลาเทศ

ลาวสนับสนุนให้บังกลาเทศเข้ามาเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ในอาเซียน²³ เข้าร่วมเป็นสมาชิกการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก แต่ยังไม่มีการกล่าวถึงการพัฒนาไปสู่การสมัครเข้ามาเป็นรัฐสมาชิกอาเซียน

4.4 ฟิจิ

อินโดนีเซียสนับสนุนให้ฟิจิเข้ามาเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ในอาเซียน²⁴

5. สรุป

การที่อาเซียนสามารถขยายตัวจากกลุ่มชาติสมาชิกเพียง 5 รัฐ มาเป็น 10 รัฐ ในช่วงระยะเวลากว่า 40 ปีที่ผ่านมา นั้น ย่อมแสดงให้เห็นถึงความยั่งยืนและเข้มแข็งที่องค์กรระดับอนุภูมิภาคก่อนหน้านี้ที่เคยดำรงอยู่²⁵ ไม่สามารถกระทำให้สำเร็จได้ นั้น

²³ The New Nation (Dhaka, India), (2011) Lao to back Bangladesh for getting observer of ASEAN, HighBeam Research, [Online], Available: <http://www.highbeam.com/doc/1P3-2373902311.html> [14 Feb 2015].

²⁴ Nanise Loanakadavu, (2011) Indonesia backs Fiji's ASEAN bid, Fiji Sun, [Online], Available: <http://www.fijisun.com.fj/2011/04/07/indonesia-backs-fiji%E2%80%99s-asean-bid/> [14 Feb 2015].

²⁵ เช่น ในปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ได้ร่วมกันจัดตั้ง สมาคมอาสา (ASA, Association of South East Asia) ขึ้นเพื่อการร่วมมือกันทาง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม แต่ดำเนินการได้เพียง 2 ปี ก็ต้องหยุดชะงักลง เนื่องจากความผกผันทางการเมืองระหว่างอินโดนีเซียและมาเลเซีย หรือ องค์กรของสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South – East Asia Collection Defence Treaty: SEATO) ที่ลงนามในเมื่อวันที่ 8 กันยายน ค.ศ. 1954 แต่ผ่านไปได้เพียง 20 ปี รัฐบาลไทยและรัฐบาลฟิลิปปินส์ก็ได้ตกลงในปี ค.ศ. 2518 ให้ยกเลิกซีโต้ และการยกเลิกอย่างเป็นทางการมีขึ้นในวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2520 แต่ทว่าสนธิสัญญาที่ก่อตั้งซีโต้ไม่เคยถูกยกเลิกอย่างเป็นทางการ แต่ก็ไม่เคยถูกบีบบังคับใช้จริงอีกเลย.

คือ การที่ทำให้รัฐสมาชิกสามารถร่วมกันอยู่ได้โดยที่ไม่มีภาวะประกาศแยกตัวออกไป
มากไปกว่านั้น อาเซียนยังดึงดูดให้รัฐอื่นที่มีได้เป็นรัฐสมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม จนถึง
ขนาดให้รัฐที่ตั้งอยู่นอกเหนือไปจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สนใจและแจ้ง
ความจำนงเข้ามาเป็นรัฐสมาชิกของอาเซียนอีกด้วย โดยคาดว่าหลังจากที่อาเซียนได้
จัดการเรื่องการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเรียบร้อยแล้ว วาระเรื่องการเปิดรับรัฐสมาชิก
น้องใหม่อย่างติมอร์-เลสเต คงจะถูกหยิบยกเริ่มต้นมาพูดคุยกันในปีที่สุด

เอกสารอ้างอิง

สุริชัย หวันแก้ว และอุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ (บก.). (2548) *อาเซียน: สิ่งท้าทายใหม่และ
การปรับตัว*, กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ASEAN Secretariat. (2014) *Vietnam in ASEAN: Toward cooperation for mutual
benefits*, ASEAN secretariat, [Online], Available:

[http://www.asean.org/communities/asean-economic-community/item/
vietnam-in-asean-toward-cooperation-for-mutual-benefits](http://www.asean.org/communities/asean-economic-community/item/vietnam-in-asean-toward-cooperation-for-mutual-benefits) [14 Feb
2015].

GMA News Online. *Papua New Guinea asks RP support for Asean
membership bid*, [Online], Available: [http://www.gmanetwork.com/
news/story/154860/news/nation/papua-new-guinea-asks-rp-support-
for-asean-membership-bid](http://www.gmanetwork.com/news/story/154860/news/nation/papua-new-guinea-asks-rp-support-for-asean-membership-bid) [14 Feb 2015].

Hoang, V. Q., Nhue, D. V., van Houtte, D., & Dung, T. T. (2011) 'The
entrepreneurial facets as precursor to Vietnam's economic renovation
in 1986'. *The IUP Journal of Entrepreneurship Development*, vol. 8,
no. 4, pp. 6–47.

- Loanakadavu, N. (2011) Indonesia backs Fiji's ASEAN bid. Fiji Sun, [Online], Available: <http://www.fijisun.com.fj/2011/04/07/indonesia-backs-fiji%E2%80%99s-asean-bid/> [14 Feb 2015].
- Nathan, S. R. (2011) *An unexpected journey: Path to the presidency*, Singapore: Didier Millet, Csi.
- Rüland, J. (2000) 'ASEAN and the Asian crisis: Theoretical implications and practical consequences for Southeast Asian regionalism', *The Pacific Review*, vol. 13, no. 3, pp. 421-451.
- Severino, C. R. (2006) *Southeast Asia in Search of an ASEAN Community*, Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Sidhu, J. S. (2009) *Historical dictionary of Brunei Darussalam*, 2nd edition, Maryland: Scarecrow Press.
- The New Nation (Dhaka, India). (2011) Lao to back Bangladesh for getting observer of ASEAN, HighBeam Research, [Online], Available: <http://www.highbeam.com/doc/1P3-2373902311.html> [14 Feb 2015].
- Tuan, H. A. (1994) 'Vietnam's membership in ASEAN: Economic, political and security implications', *Contemporary Southeast Asia*, vol. 16, no. 3, December, pp. 259-273.
- Tuan, H. A. (1993) 'Why hasn't Vietnam gained ASEAN membership?'. *Contemporary Southeast Asia*, vol. 15, no. 3, , pp. 280-291.
- Vietnam Communist Party (VCP). (1987) *The 6th national congress documents*, Hanoi: Truth Publishing House.
- Waha, C. K. (1997) 'ASEAN: The long road to "One Southeast Asia"', *Asian Journal of Political Science*, vol. 5, no. 1, pp. 1-19.

Weatherbee, D. E. (1983) 'Brunei: The ASEAN connection', *Asian Survey*, vol. 23, no. 6, pp. 723-735 at 723.

วงจรเงินสด เรื่องสำคัญที่ผู้ประกอบการควรรู้

Cash Conversion Cycle: Important Knowledge that Entrepreneurs Should Know

กุลกัญญา ณ ป้อมเพ็ชร¹

บทคัดย่อ

วงจรเงินสดเป็นเครื่องมือสำคัญเครื่องมือหนึ่งในการวิเคราะห์สภาพคล่องซึ่งหมายถึงความสามารถในการชำระภาระผูกพันระยะสั้นของกิจการ วงจรเงินสดจะสั้นหรือยาวขึ้นอยู่กับกิจกรรม 3 ประการ ได้แก่ ระยะเวลาขายสินค้า ระยะเวลาเก็บหนี้ และระยะเวลาชำระหนี้เจ้าหนี้ ยิ่งวงจรเงินสดยิ่งยาวมากเท่าไรกิจการยิ่งต้องการเงินทุนระยะสั้นมาหมุนเวียนในกิจการมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นวงจรเงินสดยิ่งสั้นยิ่งดี กิจการที่มีวงจรเงินสดติดลบแสดงว่ากิจการได้รับเงินสดจากการขายสินค้าก่อนจะถึงกำหนดจ่ายเงินชำระหนี้เจ้าหนี้ วงจรเงินสดของกิจการที่อยู่ต่างอุตสาหกรรมจะแตกต่างกัน งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าการลดวงจรเงินสดช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำกำไรของกิจการ

คำสำคัญ: วงจรเงินสด / วงจรการดำเนินงาน / ระยะเวลาเก็บหนี้ / ระยะเวลาขายสินค้า / ระยะเวลาชำระหนี้เจ้าหนี้

Abstract

The cash conversion cycle is an important tool to analyse liquidity. This means that business enterprises are able to pay for short-term debt. The cash conversion cycle will be short or long depends on 3 times

¹ วิทยาลัยการบริหารและจัดการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, อีเมลล์ knkulkan@kmitl.ac.th

duration of sales, inventory on hands, and payables. It is the fact that longer of firms' cash conversion, the more short-term funds will be required for business expenditure. The shorter of cash conversion cycle reflects the cash from selling products before paying debt. Firms' cash conversion cycle in different industries may vary from one to another. Previous researches findings significantly revealed that shortening the cash conversion cycle enhances a business's profitability.

Keywords: Cash conversion cycle / Operating cycle / Days of sales outstanding / Days of inventory on hand / Days of payables

บทนำ

เงินทุนหมุนเวียนเป็นเงินทุนที่จำเป็นต่อการดำเนินงานประจำวันของธุรกิจ วัตถุประสงค์ของการจัดการเงินทุนหมุนเวียนคือการใช้เงินสดซึ่งจำเป็นต่อการดำเนินงานของกิจการอย่างมีประสิทธิภาพ (Gill & Biger, 2012) การจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับกิจการ ทำให้กิจการมั่นใจในสภาพคล่อง และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำกำไร (Deloof, 2003) การจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่มีประสิทธิภาพมีผลต่อกระแสเงินสดโดยตรง และเพิ่มมูลค่าให้กับกิจการ (Talonpoika et al., 2013) งานวิจัยที่ผ่านมาวัดประสิทธิภาพการจัดการเงินทุนหมุนเวียนด้วยวงจรเงินสด (Lazaridis & Tryfonidis, 2006; Garcia-Teruel & Martínez-Solano, 2007; Raheman & Nasr, 2007) ดังนั้นวงจรเงินสดจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้ประกอบการควรทำความเข้าใจ เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการประเมินความสามารถในการจัดการเงินทุนหมุนเวียนซึ่ง Kohlbacher and Gruenwald (2011) กล่าวว่าผลการประเมินผลการดำเนินงานของกิจการเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารจะได้จัดการธุรกิจได้ประสบผลสำเร็จ

1. ความหมายและองค์ประกอบของวงจรเงินสด

วงจรเงินสด (Cash Conversion Cycle) เป็นวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพคล่อง และความสามารถในการจัดการเงินสดของกิจการ (Ebben & Johnson, 2011) โดยวงจรเงินสด หมายถึง ช่วงเวลานับตั้งแต่เวลาที่กิจการซื้อสินค้ามาขายหรือซื้อวัตถุดิบมาผลิตสินค้าสำหรับกิจการผลิตจนกระทั่งเวลาที่กิจการได้รับเงินค่าสินค้าที่ขายออกไป (Padachi, 2006) กล่าวง่าย ๆ ว่าเป็นช่วงเวลาระหว่างการรับเงิน และจ่ายเงินของธุรกิจ วงจรเงินสดจะสั้นหรือยาวขึ้นอยู่กับ 3 กิจกรรม (Gill & Biger, 2013) ดังต่อไปนี้

1.1 ระยะเวลาขายสินค้า

ระยะเวลาขายสินค้า ยิ่งขายเร็วยิ่งดี เพราะกิจการจะได้รับรายได้กลับคืนมาในธุรกิจได้เร็ว ลดปัญหาเงินจมอยู่กับสินค้าคงคลัง ซึ่งการเก็บสินค้าคงคลังไว้ในระดับที่สูงกว่าปกติทำให้อัตราผลตอบแทนของกิจการต่ำ (Koumanakos, 2008) เพิ่มต้นทุนในการเก็บรักษาสินค้าและต้นทุนในการจัดการสินค้าคงคลัง และเพิ่มความเสี่ยงที่จะทำให้สินค้าล้าสมัย (Ebben & Johnson, 2011) กิจการสามารถตรวจสอบว่าจำนวนวันที่ขายสินค้าเหมาะสมหรือไม่ เช่น หากสินค้าที่ขายนั้นเป็นสินค้าที่มีโอกาสล้าสมัยใน 3 เดือน แต่ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ยเท่ากับ 9 เดือน แสดงว่ากิจการมีปัญหาขายของช้าไปซึ่งจะทำให้สินค้าล้าสมัย สะท้อนว่ากิจการเก็บสินค้าคงคลังไว้มากเกินไป ในทางตรงกันข้ามถ้าจำนวนวันขายที่ขายสินค้าต่ำเกินไป ก็อาจเป็นภาพสะท้อนว่ากิจการเก็บสินค้าไว้น้อยเกินไป เสียโอกาสในการทำกำไรจากการขาย การเก็บสินค้าคงเหลือมากช่วยทำให้การผลิตไม่หยุดชะงัก สินค้ามีพอจำหน่ายให้ลูกค้า (Lasher, 2008; Muscettola, 2014)

1.2 ระยะเวลาเก็บหนี้

ระยะเวลาเก็บหนี้ ยิ่งเก็บเร็วยิ่งดี ธุรกิจจะได้รับเงินสดกลับมาหมุนเวียนในกิจการเร็วขึ้น ถ้าลูกหนี้ชำระหนี้เกินกว่าระยะเวลาที่กิจการให้เครดิตแสดงถึงความไม่มีคุณภาพของลูกหนี้ ทำให้กิจการเสียโอกาสในการนำรายได้มาหมุนเวียนในการ

ดำเนินธุรกิจ การเก็บหนี้ได้เข้าเป็นการเพิ่มความเสี่ยงของการที่จะเก็บหนี้ไม่ได้ (Ebben & Johnson, 2011) หากกิจการให้เครดิตลูกค้า 30 วัน แต่ระยะเวลาเก็บหนี้ของกิจการเท่ากับ 45 วัน นั้นแสดงว่ากิจการอาจมีปัญหาในการเก็บหนี้ อาจจำเป็นต้องกู้ยืมมาหมุนเวียนกิจการซึ่งจะทำให้มีต้นทุนทางการเงินในรูปดอกเบี้ยจ่ายเพิ่มขึ้น

1.3 ระยะเวลาชำระหนี้เจ้าหนี้

ระยะเวลาชำระหนี้เจ้าหนี้ ยิ่งช้ายิ่งดี โดยการพยายามชำระหนี้ให้ช้าลง เพราะกิจการสามารถนำเงินสดมาหมุนเวียนภายในกิจการได้ โดยไม่ต้องเสียต้นทุนทางการเงินเพิ่ม ทั้งนี้มีกิจการจำนวนมากใช้เจ้าหนี้การค้าเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนของกิจการ (Deloof, 2003)

2. การคำนวณวงจรเงินสด

วงจรเงินสดคำนวณได้ดังนี้

วงจรเงินสด = ระยะเวลาขายสินค้า (วัน) + ระยะเวลาเก็บหนี้ (วัน) - ระยะเวลาชำระหนี้เจ้าหนี้ (วัน)

และเนื่องจาก

วงจรการดำเนินงาน = ระยะเวลาขายสินค้า (วัน) + ระยะเวลาเก็บหนี้ (วัน)

ดังนั้น

วงจรเงินสด = วงจรการดำเนินงาน - ระยะเวลาชำระหนี้เจ้าหนี้ (วัน)

ตัวอย่าง กิจการเก่งจริงขายของเล่นนานาชนิดโดยได้รับเครดิตจากผู้ขาย 30 วัน ระยะเวลาการขายสินค้าเฉลี่ยอยู่ที่ 10 วัน โดยให้เครดิตลูกค้า 60 วัน

วงจรเงินสดของกิจการเก่งจริง

= ระยะเวลาขายสินค้า (วัน) + ระยะเวลาเก็บหนี้ (วัน) - ระยะเวลาชำระหนี้เจ้าหนี้ (วัน)

= 10+60 -30 = 40 วัน

วงจรมูลเงินสดของกิจการเก่งจริง = 40 วัน แสดงว่าหลังจากการกักการชำระหนี้เจ้าหนี้แล้ว กิจการต้องรออีก 40 วันจึงจะมีเงินสดเข้ามาภายในกิจการ ในช่วงเวลาดังกล่าวกิจการจึงต้องเตรียมเงินลงทุนเพื่อชำระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในระหว่างนั้น วงจรมูลเงินสดที่ยาวธุรกิจยิ่งมีภาระต้องจัดหาเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการดำเนินงานมากขึ้น

จากตัวอย่างข้างต้นถ้าใน 1 ปี กิจการมีความจำเป็นต้องใช้เงินทุนหมุนเวียนในกิจการวันละ 1,000 บาท ดังนั้นกิจการต้องเตรียมเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน = $40 \times 1,000 = 40,000$ บาท

ถ้ากิจการเก่งจริงสามารถลดระยะเวลาเก็บหนี้ลงเหลือ 45 วัน ดังนั้นวงจรมูลเงินสดของกิจการ = $10 + 45 - 30 = 25$ วัน ดังนั้นกิจการต้องเตรียมเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน = $25 \times 1,000 = 25,000$ บาท

ถ้ากิจการเก่งจริงสามารถลดระยะเวลาขายสินค้าเหลือเพียง 7 วัน ระยะเวลาเก็บหนี้เหลือ 15 วัน และสามารถขยายระยะเวลาชำระหนี้เจ้าหนี้เป็น 45 วัน ดังนั้นวงจรมูลเงินสดของกิจการ = $7 + 15 - 45 = -23$ วัน

วงจรมูลเงินสดของกิจการเป็นลบแสดงว่ากิจการมีสภาพคล่องดีเยี่ยมสามารถนำเงินสดไปใช้หมุนเวียนก่อนชำระหนี้เจ้าหนี้ได้ถึง 23 วัน ดังนั้นกิจการไม่ต้องกู้ยืมเงินเพื่อมาใช้หมุนเวียนในการดำเนินกิจการ Li-Hua et al. (2014) กล่าวว่าวงจรมูลเงินสดเป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้นและสภาพคล่องของบริษัทดีกว่าอัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง (ได้แก่ อัตราส่วนทุนหมุนเวียน อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว) วงจรมูลเงินสดช่วยแสดงให้เห็นผู้บริหารกิจการทราบถึงประสิทธิภาพการดำเนินงานซึ่งทำให้มีโอกาสในการปรับปรุงประสิทธิภาพ (Muscellola, 2014) กิจการที่มีการจัดการเงินทุนหมุนเวียนอย่างมีประสิทธิภาพคือกิจการที่ใช้เงินทุนในการดำเนินงานส่วนใหญ่จากเจ้าหนี้การค้า และลดความต้องการเงินทุนจากภายนอก (Richards & Laughlin, 1980)

วงจรกิจสินที่ยาวทำให้มีระดับสินทรัพย์หมุนเวียนอันได้แก่ลูกหนี้ และสินค้างเหลือในกิจการสูง ซึ่งทำให้อัตรผลตอบแทนจากการลงทุนของกิจการต่ำ และสะท้อนให้เห็นว่ากิจการไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการลูกหนี้ และสินค้างเหลือ ซึ่งจะนำไปสู่ความไม่มีประสิทธิภาพอื่นๆ ในกิจการ เช่น มีต้นทุนเกี่ยวกับการติดตามและเก็บหนี้ ต้นทุนเกี่ยวกับการเก็บรักษาสินค้า และการจัดการสินค้างเหลือ (Ebben & Johnson, 2011) ดังนั้นวงจรกิจสินยิ่งสั้นยิ่งดี

ถ้าวงจรกิจสินดีแสดงว่ากิจการไม่จำเป็นต้องสำรองเงินทุนหมุนเวียนมาใช้ในกิจการ ไม่มีบริษัทใดที่จะสามารถมีวงจรกิจสินเป็นลบเนื่องจากต้องขึ้นกับลักษณะของสินค้าหรือผู้บริโภค กิจการที่จะสามารถมีวงจรกิจสินเป็นลบจะต้องมีเครดิตที่ดี มีอำนาจต่อรองกับผู้ขาย ยังสามารถยืดเวลาการชำระหนี้ได้ยาวเท่าไรจะมีโอกาสมีวงจรกิจสินเป็นลบได้ง่าย

3. การลดวงจรกิจสิน

การลดวงจรกิจสินถือว่ามีบทบาทสำคัญในการเพิ่มกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ความสามารถในการชำระหนี้สินระยะสั้น และระยะยาว (Gill et al., 2010) การลดวงจรกิจสินทำได้โดยการลดระยะเวลาในการผลิตและขายสินค้า (Deloof, 2003; Falope & Ajilore, 2009) การลดระยะเวลาเก็บหนี้ (Deloof 2003; Falope & Ajilore, 2009) และการยืดเวลาชำระหนี้เจ้าหนี้ (Garcia-Turuel & Martinez-Solono, 2007) การยืดเวลาการชำระหนี้ถือว่าเป็นวิธีการสำคัญของกิจการขนาดเล็กที่จะช่วยลดการกู้ยืม และลดการนำเงินมาลงทุนเพิ่มของเจ้าของ (Winborg & Landstrom, 2001; Ebben & Johnson, 2011) ความสำคัญในการอยู่รอดของธุรกิจขึ้นกับความสามารถในการจัดการลูกหนี้ สินค้างเหลือ และเจ้าหนี้การค้า (Filbeck & Krueger, 2005)

4. ผลของวงจรกิจเงินสดต่อกำไรสุทธิของกิจการ

งานวิจัยที่ผ่านมาส่วนมากสนับสนุนแนวความคิดว่าการลดวงจรกิจเงินสดจะช่วยเพิ่มผลการดำเนินงานของกิจการไม่ว่าจะเป็นบริษัทมหาชนจำกัด หรือธุรกิจขนาดย่อม ตัวอย่างงานวิจัยที่พบว่าการลดวงจรกิจเงินสดจะช่วยเพิ่มผลการดำเนินงานของบริษัทมหาชนจำกัด เช่น Wang (2002) วิเคราะห์บริษัทญี่ปุ่น และบริษัทไต้หวัน Lazaridis and Tryfonidis (2010) ใช้ตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนใน Athens Stock Exchange, Nazir and Afza (2007) ใช้ตัวอย่างบริษัทที่จดทะเบียนใน Karachi Stock Exchange และ Dong and Su (2010) ใช้ตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในเวียดนาม Abuzayed (2012) ใช้ตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนใน Amman Stock Exchange ทุกคนพบว่าการลดลงของวงจรกิจเงินสดทำให้ผลการดำเนินงานของกิจการดีขึ้น ตัวอย่างงานวิจัยที่พบว่าการลดวงจรกิจเงินสดจะช่วยเพิ่มผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดย่อมเช่น Garcia-Turuel and Martinez-Solano (2007) ศึกษาธุรกิจขนาดย่อมในประเทศสเปน และ Padachi (2006) ศึกษาธุรกิจการผลิตขนาดเล็กในประเทศ Mauritius พบว่าการลดวงจรกิจเงินสดมีผลในทางบวกกับประสิทธิภาพในการทำกำไรของกิจการ

5. การเปรียบเทียบวงจรกิจเงินสดของบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมต่างกัน

คำถามที่น่าสนใจคือวงจรกิจเงินสดของบริษัทที่อยู่ต่างอุตสาหกรรมจะแตกต่างกันหรือไม่ เนื่องจากวงจรกิจเงินสดขึ้นกับระยะเวลาขายสินค้า ระยะเวลาเก็บหนี้ และระยะเวลาชำระหนี้เจ้าหนี้ ซึ่งทั้งสามกิจกรรมนี้แตกต่างกันไปตามอุตสาหกรรม ซึ่งทำให้วงจรกิจเงินสดของกิจการต่างอุตสาหกรรมกันจะแตกต่างกัน ยกตัวอย่างจากการเปรียบเทียบวงจรกิจเงินสดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเฉพาะที่นำมาแสดงในตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าวงจรกิจเงินดำเนินงานและวงจรกิจเงินสดของบริษัทในหมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์เช่นบริษัท แลนด์แอนด์เฮ้าส์ จำกัด (มหาชน) ยาวถึง 819.17 วันและ 760.08 วันโดยมี

ระยะเวลาขายสินค้า 817.18 วัน ซึ่งเป็นลักษณะของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ต้องใช้ เวลาในการก่อสร้างและใช้เวลาในการขายสินค้านาน ในขณะที่ระยะเวลาเก็บหนี้สั้น เพียง 1.99 วันเนื่องจากบริษัทจะได้รับเงินสดโดยตรงจากสถาบันการเงินที่ลูกค้า ผ่อนชำระ ระยะเวลาการชำระหนี้ของบริษัท 59.09 วัน สำหรับบริษัทที่อยู่ในหมวด อาหารและเครื่องดื่ม เช่น บริษัท เอ็มเค เรสโตรองด์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีวงจรร การดำเนินงาน และวงจรเงินสด 21.74 วัน และ -98.89 วันตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าบริษัท มีเงินสดอยู่ในมือเกินกว่าสามเดือนก่อนที่จะต้องจ่ายชำระหนี้เจ้าหนี้ บริษัทมี ระยะเวลาขายสินค้า 18.50 วัน ระยะเวลาการเก็บหนี้ 3.24 วัน และมีระยะเวลา ชำระหนี้ 120.63 วัน จะเห็นได้ว่าบริษัทในหมวดอาหารและเครื่องดื่มจะมีวงจรร การดำเนินงาน และวงจรเงินสดสั้นกว่าบริษัทในหมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ สำหรับ บริษัทที่อยู่ในหมวดบริการเช่นบริษัท บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน) มีวงจรร การดำเนินงาน 37.91 วัน และ วงจรเงินสด -60.48 วันซึ่งแสดงว่าบริษัทมีเงินสดอยู่ ในมือเกินกว่าสองเดือนก่อนที่จะต้องจ่ายชำระหนี้เจ้าหนี้ แม้บริษัทที่อยู่ใน อุตสาหกรรมเดียวกันก็มีวงจรรการทำงาน และวงจรเงินสดแตกต่างกัน เช่นใน หมวดอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ในขณะที่บริษัทเพรสซิเดนทเบเกอรี่ จำกัด (มหาชน) ซึ่งผลิตและจำหน่ายขนมปัง และเบเกอรี่ ภายใต้แบรนด์ ฟาร์มเฮ้าส์ มีวงจรร การดำเนินงาน 57.16 วัน และวงจรเงินสด -2.60 วัน ในขณะที่บริษัทบริษัท มาลีสาม พราน จำกัด (มหาชน) มีวงจรรการทำงาน 139.98 วันและวงจรเงินสด 91.09 วัน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบวงจรมูลค่าของบริษัทย่อยสำหรับปี 2557

	ระยะเวลา เก็บหนี้ (วัน)	ระยะเวลา ขายสินค้า (วัน)	วงจรมูลค่า ดำเนินงาน	ระยะเวลา การชำระหนี้ (วัน)	วงจรมูลค่า
หมวดพัฒนาอสังหาริมทรัพย์					
บริษัท แอสเสอรี่ จำกัด (มหาชน)	0.62	991.13	991.75	41.13	950.62
บริษัท ศุภาลัย จำกัด (มหาชน)	0.18	1010.74	1010.92	60.69	950.22
บริษัทแลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน)	1.99	817.18	819.17	59.09	760.08
หมวดอาหารและเครื่องดื่ม					
บริษัท เอ็มเค เรสโตรองต์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	3.24	18.50	21.74	120.63	-98.89
บริษัทโออิชิ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	15.51	18.09	33.60	55.67	-22.06
บริษัท เอส แอนด์ พี ซินดิเคท จำกัด (มหาชน)	12.49	29.98	42.47	44.79	-2.323
บริษัทเพรสซิเดนท์ เบเกอรี่ จำกัด (มหาชน)	41.30	15.86	57.16	59.76	-2.60
บริษัททีบีไอฟู๊ดส์ จำกัด (มหาชน)	41.27	108.60	149.87	62.43	87.43
บริษัท มาลีสามพวง จำกัด (มหาชน)	52.26	87.72	139.98	48.89	91.09

ตารางที่ 1 (ต่อ)

	ระยะเวลา เก็บหนี้ (วัน)	ระยะเวลา ขายสินค้า (วัน)	วงจรการ ดำเนินงาน	ระยะเวลา การชำระหนี้ (วัน)	วงจร เงินสด
หมวดบริการ/พาณิชย์					
บริษัท สยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน)	0.76	29.40	30.16	55.87	-25.71
บริษัท บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็น เตอร์ จำกัด (มหาชน)	0.77	37.14	37.91	98.39	-60.48
บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)	0.90	27.29	28.19	73.95	-45.77

บทสรุป

วงจรเงินสดเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพคล่องของกิจการ วงจรเงินสดคำนวณจากการนำระยะเวลาขายสินค้า บวกกับระยะเวลาเก็บหนี้ และหักด้วยระยะเวลาชำระหนี้เจ้าหนี้ วงจรเงินสดยิ่งสั้นจะทำให้กิจการต้องการเงินทุนหมุนเวียนไว้ใช้ในกิจการลดลง การลดวงจรเงินสดช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำกำไรของกิจการ การลดวงจรเงินสดทำได้โดยการลดเวลาในการขายสินค้า ลดระยะเวลาเก็บหนี้ และยืดระยะเวลาการชำระหนี้เจ้าหนี้

เอกสารอ้างอิง

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2558) รายงานประจำปีของแต่ละบริษัท, จาก <http://www.setsmart.com/ism/login.jsp> [ค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2559]

Abuzayed, B. (2012) 'Working capital management and firms' performance in emerging markets: The case of Jordan', *International Journal of Managerial Finance*, vol. 8, no. 2, pp. 155-179.

- Dong, H. P. & Su, J. (2010) 'The relationship between working capital management and profitability: A Vietnam case', *International Research Journal of Finance and Economics*, vol. 49, pp. 59-67.
- Ebben, J. & Johnson, A. (2011) 'Cash conversion cycle management in small firms: Relationships with Liquidity', *Journal of Small Business & Entrepreneurship*, vol. 24, no.3, pp. 381-396.
- Deloof, M. (2003) 'Does working capital management affect profitability of Belgian firms?', *Journal of Business Finance & Accounting*, vol. 30, no. 3-4, pp. 573-587.
- Falope, O. I. & Ajilore, O. T. (2009) 'Working capital management and corporate profitability: Evidence from panel data analysis of selected quoted companies in Nigeria', *Research Journal of Business Management*, vol. 3, no.3, pp. 73-84.
- Filbeck, G. & Krueger, T. M. (2005) 'An analysis of working capital management results across Industries', *American Journal of Business*, vol. 20, no. 2, pp. 11-18.
- García-Teruel, P. & Martínez-Solano, P. (2007) 'Effects of working capital management on SME profitability', *International Journal of Managerial Finance*, vol. 3, no. 2, pp.164 –177.
- Gill, A., Biger N., & Mathur, N. (2010) 'The relationship between working capital management and profitability: Evidence from the United States', *Business and Economics Journal*, Vol. 10, no. 1, pp. 1-9.
- Gill, A. & Biger, N. (2013) 'The impact of corporate governance on working capital management efficiency of American manufacturing firms. *Managerial Finance*, vol. 39, pp. 116-132.

- Koumanakos, D. P. (2008) 'The effect of inventory management on firm performance', *International Journal of Productivity and Performance Management*, vol. 57, no.5, pp. 335-369.
- Kohlbacher, M. & Gruenwald, S. (2011) 'Process ownership, process performance measurement and firm Performance', *International Journal of Productivity and Performance Management*, vol. 60, no. 7, pp. 709-720.
- Lazaridis, I. & Tryfonidis, D. (2006) 'Relationship between working capital management on the profitability and profitability of Listed companies in the Athens Stock Exchange', *Journal of Financial Management and Analysis*, vol. 19, no. 1, pp. 32-38.
- Lasher, W. R. (2008) '*Financial management: A practical approach*, China: Thomson South Western.
- Li-Hua, L., Szu-Hsien, L. & Chun-Faan, Y. (2014) 'The analysis of company liquidity a using cash conversion cycle application: Evidence from Taiwan', *Global Journal of Business Research*, vol. 8, no.5, pp. 97-103.
- Muscettola, M. (2014) 'Cash conversion cycle and firm's profitability: An empirical analysis on a sample of 4,226 manufacturing SMEs of Italy', *International Journal of Business and Management*, vol. 9, no.5, pp. 25-35.
- Nazir, M. S. & Afza, T. (2009) 'Working capital requirements and the determining factors in Pakistan,' *The IUP Journal of Applied Finance*, vol. 15, no.4, pp. 28-38.

- Padachi, K. (2006) 'Trends in working capital management and its impact on firms' performance: An analysis of Mauritian small manufacturing firms', *International Review of Business research Papers*, vol. 2, no. 2, pp. 45-58.
- Talonpoika, A., Monto, S., Pirttilä, M., & Kärrri, T. (2014) 'Modifying the cash conversion cycle: Revealing concealed advance payments', *International Journal of Productivity and Performance Management*, vol. 63, no. 3, pp. 341-353.
- Raheman, A., & Nasr, M. (2007) 'Working capital management and profitability-case of Pakistani firms', *International Review of Business Research Papers*, vol. 3, pp. 279-300.
- Richards, V. D. & Laughlin, E. J. (1980) 'A cash conversion cycle approach to liquidity analysis', *Financial Management*, vol. 9, no. 1, pp. 32-38.
- Wang, Y. (2002) 'Liquidity management, 'operating performance, and corporate value: Evidence from Japan and Taiwan', *Journal of Multinational Financial Management*, vol.12, no. 2, pp. 159-169.
- Winborg, J. & Landstrom, H. (2001) 'Financial bootstrapping in small businesses: Examining small business managers' resource acquisition behaviors', *Journal of Business Venturing*, vol.16, no. 3, pp. 235-254.

กิจการเจ้าของคนเดียว Single or Sole Proprietorship

กิติคุณ สินหิรัญวิวัฒน์¹

“องค์กรธุรกิจอาจทำลายระบบตลาด จำกัดการแข่งขัน จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจด้วยความเอาใจใส่ ระมัดระวัง ขยันหมั่นเพียรและระแวดระวัง”

-- Adam Smith, *The Wealth of Nations*²

ในการดำเนินธุรกิจ เจ้าของกิจการสามารถเลือกรูปแบบในการดำเนินธุรกิจของตนได้หลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของกิจการนั้น ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินธุรกิจในรูปแบบ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ในกรณีที่กิจการมีผู้ร่วมลงทุนด้วย แต่ในกรณีที่กิจการไม่มีผู้ร่วมลงทุน เจ้าของกิจการสามารถเลือกดำเนินธุรกิจในรูปแบบกิจการเจ้าของคนเดียวได้ ซึ่งถือเป็นรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่มักพบเห็นได้มากในกิจการที่เพิ่งเริ่มต้นการดำเนินธุรกิจ อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าเจ้าของกิจการจะเลือกดำเนินธุรกิจในรูปแบบใดก็ตาม จะมีกฎหมายเข้ามาควบคุมดูแลในการดำเนินกิจการทั้งสิ้น ดังนั้น เพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับกิจการเจ้าของคนเดียวมากขึ้น ในบทความนี้จะขอกล่าวถึงรูปแบบ ลักษณะ ตลอดจนหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการจัดตั้งและการดำเนินธุรกิจในลักษณะกิจการเจ้าของคนเดียว นอกจากนี้ เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยกำลังศึกษาการจัดตั้งนิติบุคคลโดยเจ้าของหรือผู้ลงทุนคนเดียว (บริษัทคนเดียว) เพื่อขจัด

¹ Kittikun Sinhirunviwat, Ph.d. in Economic Laws, Beijing University, ทัศนคติ
ประจำสำนักงานกฎหมายวีระวงศ์ ชินวัฒน์และเพียงพอ (WC&P)

² See Adam Smith, *The Wealth of Nations*, Book I, Everyman's Library, Sixth Printing, 1991, pp. 87-88, pp. 231-232.

ปัญหาในการประกอบธุรกิจ และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้ประกอบการไทยให้พร้อมในการแข่งขันทางการค้าและการลงทุน รวมทั้งยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่ง่ายต่อการเริ่มต้นธุรกิจ (Ease Doing Business) ซึ่งบริษัทคนเดียวนั้นมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับกิจการเจ้าของคนเดียว (Sole Proprietorship) อย่างมาก บทความนี้จึงจะทำการเปรียบเทียบและชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างกิจการเจ้าของคนเดียวกับบริษัทคนเดียวด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. วิวัฒนาการกฎหมายของค้กรธุรกิจ

กฎหมายเกี่ยวกับองค์ธุรกิจมีวิวัฒนาการมาจากการประกอบธุรกิจในรูปแบบต่างๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดเป็นรูปแบบของค้กรธุรกิจและกฎหมายของค้กรธุรกิจขึ้น รูปแบบของค้กรธุรกิจที่เก่าแก่ที่สุดคือกิจการเจ้าของคนเดียว (Sole Proprietorship) และห้างหุ้นส่วน (Partnership) โดยก่อนที่จะมีกฎหมายของค้กรธุรกิจ การดำเนินกิจการเจ้าของคนเดียวและห้างหุ้นส่วนอยู่ภายใต้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงกฎหมายอาญา

ในสมัยโรมัน สถานะของพ่อค้า ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้าถูกกำหนดอยู่ในกฎหมายโรมัน ซึ่งหุ้นส่วนถูกแบ่งออกเป็นสองประเภท คือ หุ้นส่วนระยะสั้น และหุ้นส่วนสามัญ หุ้นส่วนระยะสั้น หมายถึง หุ้นส่วนซึ่งเข้าประกอบธุรกิจเพียงแค่ชั่วคราวเพียงครั้งเดียว เช่น รับจ้างขนของ รับจ้างล่าสัตว์ โดยมีได้มีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง อีกประเภทคือ หุ้นส่วนสามัญ หมายถึง หุ้นส่วนซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการระยะยาว หลังจากนั้นกฎหมายโรมันถูกนำไปพัฒนาต่อเนื่องโดยประเทศต่างๆ ในแถบยุโรปในยุคกลาง โดยเฉพาะเมืองท่าสำคัญต่างๆ ซึ่งในสมัยนั้นได้เกิดปัญหาด้านการค้าในรูปแบบต่างๆ ทั้งในเรื่องสถานะของกิจการคนเดียว สถานะและความสัมพันธ์ของหุ้นส่วน ข้อพิพาทระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ การมีหนี้สินล้นพ้นตัว เป็นต้น ซึ่งกฎหมายพาณิชย์ในยุคดังกล่าวได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ไว้ จนกระทั่งเข้าสู่ยุคสมัย

เศรษฐกิจทุนนิยม กิจกรรมต่างๆ มีการพัฒนาไปอย่างมาก และกฎหมายที่มีอยู่ในสมัยนั้นไม่สอดคล้องกับการค้าในยุคใหม่ จนกระทั่งยุคศตวรรษที่ 17 ได้มีการก่อตั้งองค์การธุรกิจในรูปแบบบริษัทมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เกิดระบบกฎหมายบริษัท จนกระทั่งพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ประกาศใช้กฎหมายบริษัทและกฎหมายล้มละลายในฝรั่งเศส ในปี ค.ศ.1807 โดยประมวลกฎหมายพาณิชย์นโปเลียน (*Napoleonic Code de Commerce*) บรรพสาม ได้บัญญัติเกี่ยวกับบริษัทมหาชนขึ้นเป็นครั้งแรก และเป็นครั้งแรกที่มีกฎหมายรับรองถึงการจำกัดความรับผิด และในปี ค.ศ.1867 ฝรั่งเศสได้บัญญัติกฎหมายบริษัทจำกัดขึ้นเป็นเอกเทศ ตามด้วยกฎหมายบริษัทมหาชนในปี ค.ศ.1925 ซึ่งได้มีการแก้ไขอยู่หลายครั้งโดยเสรีจสมบูรณเมื่อปี ค.ศ.1966 มีเนื้อหาทั้งสิ้น 509 มาตรา

ในประเทศอังกฤษเริ่มบัญญัติและประกาศใช้กฎหมายบริษัทจำกัดครั้งแรกในปี ค.ศ.1856 และมีการแก้ไขต่อเนื่องเรื่อยมาโดยกำหนดให้มีการทบทวนแก้ไขทุก 20 ปี ในปี ค.ศ.1890 มีการประกาศใช้กฎหมายห้างหุ้นส่วนและประกาศใช้กฎหมายห้างหุ้นส่วนจำกัดในปี ค.ศ.1907 อาจกล่าวได้ว่าระบบกฎหมายบริษัทจำกัดในปัจจุบันถูกพัฒนาขึ้นโดยประเทศเยอรมัน ซึ่งประเทศเยอรมันได้ประกาศใช้กฎหมายบริษัทจำกัดในปี ค.ศ.1892 โดยมีการนำหลักการการจำกัดความรับผิดซึ่งแต่เดิมใช้กับเฉพาะชนชั้นสูงแพร่ขยายไปใช้กับประชาชนทั่วไปซึ่งส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งต่อมามีหลายประเทศได้นำไปใช้ตาม เช่น สเปน ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น

ในสหรัฐอเมริกา รัฐนิวยอร์กได้มีการประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งบริษัทจำกัดครั้งแรกในปี ค.ศ.1811 เรียกว่า Act Relative to Incorporations for Manufacturing Purposes of 1811 โดยอนุญาตให้เอกชนสามารถจัดตั้งบริษัทได้ และนำหลักการจำกัดความรับผิดชอบมาใช้ จนกระทั่งในปี ค.ศ.1950 เนติบัณฑิตยสภาของสหรัฐฯ ได้ออก The Model Business Corporation Act (MBCA) เพื่อให้มลรัฐต่างๆ นำไปปรับใช้

สำหรับองค์ธุรกิจรูปแบบบริษัทจำกัดของประเทศไทยเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อนายโยคิม แกรซี (Joachim Grassi) สถาปนิกชาวอิตาลีได้เข้ามาขอทำสัญญาขุดคลองและขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดตั้ง “กัมปนีขุดคลองและคานาสยาม” ขึ้นในปี พ.ศ.2433 ซึ่งถือเป็นนิติบุคคลแห่งแรกของประเทศไทยซึ่งก่อตั้งโดยพระบรมราชานุญาตหรือที่เรียกว่า Chartered Company ทั้งนี้ แนวคิดในเรื่องการจัดตั้งกัมปนีหรือบริษัทในสมัยนั้นเป็นเรื่องของการเข้าร่วมลงทุน โดยไม่ได้มีแนวคิดเรื่องบุคคลสมมติ (Artificial Entity) ไม่มีแนวคิดการแบ่งแยกความเป็นเจ้าของและการบริหารกิจการ (A Separation of Ownership and Management) และไม่ได้นำหลักการจำกัดความรับผิดชอบ (Limited Liability) มาใช้แต่อย่างใด

เช่นเดียวกับห้างหุ้นส่วน หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าให้ประกาศใช้ “พระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท ร.ศ.130” ในปีพ.ศ.2454 ทำให้บริษัทมีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เรียกว่า “บริษัทจำกัดสินใจ” ซึ่งเอกชนสามารถขอจัดตั้งบริษัทได้เอง หากเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้โดยมิต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เช่นแต่ก่อน แต่กฎหมายฉบับนี้ยังคงยกเว้นกิจการบางอย่างไว้ที่ยังต้องขอพระราชทาน

พระบรมราชานุญาต ได้แก่ การเดินรถไฟ การคลังเงินและการประกันต่างๆ³ หนึ่งพระราชบัญญัติลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท ร.ศ. 130 ภายหลังได้ถูกยกเลิกโดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 พ.ศ. 2476 และได้เปลี่ยนชื่อจาก “บริษัทจำกัดสินใช้” เป็น “บริษัทจำกัด”

2. กิจการเจ้าของคนเดียว

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับกิจการเจ้าของคนเดียว

กิจการเจ้าของคนเดียว (enterprise of sole proprietorship) หรือกิจการผู้ลงทุนคนเดียว หมายถึง กิจการที่บุคคลธรรมดาเพียงคนเดียวเป็นผู้ลงทุน กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทั้งหมดของกิจการเป็นของผู้ลงทุนแต่เพียงผู้เดียว และเจ้าของกิจการต้องรับภาระหนี้สินของกิจการที่เกิดขึ้นอย่างไม่จำกัดความรับผิด โดยกิจการดังกล่าวไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลและกฎหมายก็ได้กำหนดให้ต้องมีทุนจดทะเบียน

อย่างไรก็ดี การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมิได้บัญญัติไว้ถึงองค์กรธุรกิจประเภทกิจการเจ้าของคนเดียว แต่ก็ได้มีบทบัญญัติใดห้ามถึงการประกอบกิจการด้วยองค์กรธุรกิจประเภทกิจการคนเดียว และถึงแม้ว่ากิจการเจ้าของคนเดียวจะมีต้องจดทะเบียนองค์กรธุรกิจ แต่ในทางปฏิบัติจำเป็นต้องจดทะเบียน

³ หมวด 4 บทเฉพาะกาล หลักมาตรา 247 ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 24 พ.ศ. 2454, อ้างอิงจากทิพย์ชนก รัตโนสถ, คำอธิบายเรียงมาตรา กฎหมายลักษณะเข้าหุ้นส่วนและบริษัท, พิมพ์ครั้งที่ 5 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม), โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 211.

พาณิชย์ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.2499⁴ (แบบ ทพ.) ต่อสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักงานการคลัง กรุงเทพมหานคร หรือสำนักงานเขตทุกแห่ง หรือ

⁴ บุคคลธรรมดา (กิจการเจ้าของคนเดียว) ห้างหุ้นส่วนสามัญ และนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่มาตั้งสำนักงานสาขาในประเทศไทย ซึ่งประกอบกิจการดังต่อไปนี้ ต้องจดทะเบียนพาณิชย์

- (1) ผู้ประกอบกิจการโรงสีข้าวและโรงเลื่อยที่ใช้เครื่องจักร
- (2) ผู้ประกอบกิจการขายสินค้าไม่ว่าอย่างใด อยางเดียวหรือหลายอย่าง คิดรวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งขายได้เป็นเงินตั้งแต่ 20 บาทขึ้นไป หรือมีสินค้าดังกล่าวไว้เพื่อขายมีค่ารวมทั้งสิ้นเป็นเงินตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไป
- (3) นายหน้าหรือตัวแทนค้าต่างซึ่งทำการเกี่ยวกับสินค้าไม่ว่าอย่างใด อยางเดียวหรือหลายอย่างก็ตาม และสินค้านั้นมีค่ารวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งวันใดเป็นเงินตั้งแต่ 20 บาทขึ้นไป
- (4) ผู้ประกอบกิจการหัตถกรรมหรืออุตสาหกรรมไม่ว่าอย่างใด อยางเดียวหรือหลายอย่างก็ตาม และขายสินค้าที่ผลิตได้ คิดราคารวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งวันใดเป็นเงินตั้งแต่ 20 บาทขึ้นไปหรือในวันหนึ่งวันใดมีสินค้าที่ผลิตได้มีราคารวมทั้งสิ้นตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไป
- (5) ผู้ประกอบกิจการขนส่งทางทะเล การขนส่งโดยเรือกลไฟหรือเรือยนต์ประจำทาง การขนส่งโดยรถไฟ การขนส่งโดยรถยนต์ การขนส่งโดยรถยนต์ประจำทาง การขายทอดตลาด การรับซื้อขายที่ดิน การให้กู้ยืมเงิน การรับแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การซื้อหรือขายตัวเงิน การธนาคาร การไปรษณีย์ การทำโรงรับจำนำ และการทำโรงแรม
- (6) ขาย ให้เช่า ผลิต หรือรับจ้างผลิต แผ่นซีดี แอปบันทึท วิดีทัศน์ แผ่นวีดีทัศน์ ดีวีดี หรือแผ่นวีดีทัศน์ระบบดิจิทัล เฉพาะที่เกี่ยวกับการบันเทิง
- (7) ขายอัญมณี หรือเครื่องประดับซึ่งประดับด้วยอัญมณี
- (8) ซื้อขายสินค้าหรือบริการโดยวิธีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
- (9) บริการอินเทอร์เน็ต
- (10) ให้เช่าพื้นที่ของเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย
- (11) บริการเป็นตลาดกลางในการซื้อขายสินค้าหรือบริการ โดยวิธีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
- (12) การให้บริการเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อใช้อินเทอร์เน็ต
- (13) การให้บริการฟังเพลงและร้องเพลงโดยคาราโอเกะ
- (14) การให้บริการเครื่องเล่นเกมส์
- (15) การให้บริการตู้เพลง
- (16) โรงงานแปรรูปภาพ แกะสลัก และการหัตถกรรมจากงาช้าง การค้าปลีกร การค้าส่งงาช้างและผลิตภัณฑ์จากงาช้าง

อ้างอิงจากเอกสารเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ http://www.dbd.go.th/ewt_news.php?nid=373 เข้าชมครั้งสุดท้ายวันที่ 1 กรกฎาคม 2558

เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมืองพัทยา แล้วแต่ท้องถิ่น ที่ตั้งกิจการ รวมถึงจดทะเบียนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับธุรกิจบางประเภท เช่น การขอใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (แบบ อภ.1) สำหรับธุรกิจบางประเภท เป็นต้น⁵

กิจการคนเดียวยถือเป็นรูปแบบของค์กรธุรกิจรูปแบบแรกที่เกิดขึ้นและมีความซับซ้อนน้อยที่สุด ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ยุคเกษตรกรรม โดยในยุคสมัยดังกล่าวประชาชนเรียนรู้ที่จะเลือกทำการเกษตรที่เหมาะสมกับตนหรือเลือกใช้แรงงาน และนำผลผลิตมาแลกเปลี่ยนกันหรือแลกเปลี่ยนกับแรงงาน ซึ่งเป็นชนนี้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อ

⁵ ประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ 5/2538 เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ได้กำหนดกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเป็น 13 กลุ่มดังนี้

1. ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ เช่น การเลี้ยงสัตว์ปีก สัตว์น้ำ
2. กิจการที่เกี่ยวกับสัตว์และผลิตภัณฑ์ เช่น การฟองหนังสัตว์ การฆ่าสัตว์ การสะสมเขาสัตว์
3. กิจการที่เกี่ยวกับอาหารเครื่องดื่ม น้ำดื่ม เช่น การผลิตน้ำดื่ม น้ำแข็ง ไอศกรีม
4. กิจการที่เกี่ยวข้องกับยา เวชภัณฑ์ อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์ชำระล้าง เช่น การผลิตสบู่ ผงซักฟอก
5. กิจการที่เกี่ยวกับการเกษตร เช่น การผลิตยาสูบ การผลิตสะสมปู การสีข้าวด้วยเครื่องจักร
6. กิจการที่เกี่ยวกับโลหะ หรือแร่ เช่น การหลอมหล่อ ถลุงแร่ หรือโลหะทุกชนิด
7. กิจการที่เกี่ยวกับยานยนต์ เครื่องจักร หรือเครื่องกล เช่น การพ่นสี เคาะ ประกอบการตั้งศูนย์ ถ่วงล้อ การซ่อมเครื่องยนต์
8. กิจการที่เกี่ยวกับไม้ เช่น การผลิตกระดาษ การเผาถ่าน การผลิตไม้ซีดไฟ
9. กิจการที่เกี่ยวกับการบริการ เช่น ร้านเสริมสวย หอพัก บ้านเช่า ร้านคาราโอเกะ
10. กิจการที่เกี่ยวกับสิ่งทอ เช่น การซัก อบ รีด การย้อม การกัดสีผ้า
11. กิจการที่เกี่ยวกับหิน ดินทราย ซีเมนต์ เช่น การผลิตภาชนะดินเผา การเจียรไนเพชรพลอย การผลิตกระจก
12. กิจการที่เกี่ยวกับปิโตรเลียม ถ่านหิน สารเคมี
13. กิจการอื่นๆ ได้แก่ (1) การพิมพ์หนังสือหรือสิ่งพิมพ์อื่นที่มีลักษณะเดียวกันด้วยเครื่องจักร (2) การผลิต การซ่อมเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องไฟฟ้า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์ไฟฟ้า (3) การผลิตเทียน เทียนไขหรือวัตถุที่คล้ายคลึง (4) การพิมพ์แบบ พิมพ์เขียว หรือการถ่ายเอกสาร (5) การสะสมวัตถุหรือสิ่งของที่ชำรุด ใช้แล้วหรือเหลือใช้ (6) การประกอบกิจการโกดังสินค้า (7) การล้างขวด ภาชนะหรือบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้ว (8) การพิมพ์สีลงบนวัตถุที่มีสีสิ่งทอ (9) การก่อสร้าง

มีผู้ลงทุนจัดตั้งกิจการโดยการลงทุนแต่เพียงผู้เดียว (individual investment) เช่น เปิดร้านขายข้าวแกง สถานะของผู้ลงทุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาย่อมกลายเป็นเจ้าของกิจการร้านขายข้าวแกง เจ้าของกิจการร้านขายข้าวแกงจึงมีสิทธิในกำไรทั้งหมดของร้านแต่เพียงผู้เดียว และขณะเดียวกันต้องรับผิดชอบในหนี้สินของร้านทั้งหมดแต่เพียงผู้เดียวเช่นเดียวกัน ในกรณีที่สินทรัพย์ของร้านไม่เพียงพอต่อหนี้สินที่ร้านต้องรับผิดชอบ เจ้าของกิจการต้องรับผิดชอบในหนี้สินส่วนที่ขาด ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าหนี้สินของกิจการคนเดียวก็คือหนี้สินของผู้ลงทุนนั่นเอง

2.2 ลักษณะเด่นของกิจการเจ้าของคนเดียว สามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

(1) ผู้ลงทุนในกิจการเจ้าของคนเดียวต้องเป็นบุคคลธรรมดาเพียงหนึ่งคนเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งประกอบด้วยบุคคลธรรมดาตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการร่วมกัน⁶ และแตกต่างจากกรณีที่บริษัทได้นำเงินทุนของบริษัทมาตั้งกิจการร้านค้า โดยไม่ว่ากิจการร้านค้าที่ตั้งขึ้นจะแยกเป็นบริษัทลูก (เป็นนิติบุคคลแยกออกจากบริษัทแม่) หรือแยกเป็นสาขา (ไม่มีสภาพนิติบุคคล) หรือไม่ก็ตาม เพราะผู้ลงทุนของบริษัทมิใช่บุคคลธรรมดาเพียงผู้เดียว ดังนั้นบริษัทลูก สาขา หรือกิจการร้านค้าที่บริษัทที่ตั้งขึ้น จึงไม่ถือเป็นกิจการเจ้าของคนเดียวหนึ่ง สำหรับบางประเทศที่กฎหมายอนุญาตให้ตั้งบริษัทคนเดียว (หมายถึงบริษัทซึ่งมีผู้ถือหุ้นเพียงคนเดียว) ได้นั้น แต่บริษัทคนเดียวก็มีสภาพนิติบุคคลแยกออกจากผู้ลงทุนอย่างชัดเจน ดังนั้น จึงไม่ถือว่าเป็นบริษัทคนเดียวเป็นกิจการเจ้าของคนเดียว

(2) เจ้าของกิจการหรือผู้ประกอบการเจ้าของคนเดียวมีอำนาจในการบริหารเบ็ดเสร็จแต่เพียงผู้เดียว ไม่มีกฎหมายควบคุมการบริหารงานของเจ้าของ

⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 “อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น”

กิจการ ดังนั้น เจ้าของกิจการจึงสามารถบริหารกิจการได้โดยอิสระตามที่ตนเองต้องการ

(3) สินทรัพย์และรายได้ทั้งหมดของกิจการถือเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของกิจการผู้ลงทุนแต่เพียงผู้เดียว

(4) เจ้าของกิจการสามารถใช้ชื่อร้านค้าของกิจการซึ่งปรากฏในทะเบียนพาณิชย์ในการดำเนินกิจการได้ โดยถือว่าชื่อของร้านค้าเป็นเพียงชื่อทางพาณิชย์ ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลแต่อย่างใด ดังนั้น ในบางกรณีจึงไม่อาจใช้ชื่อของกิจการในการทำนิติกรรมสัญญาหรือฟ้องร้องคดีได้

(5) เจ้าของกิจการต้องรับผิดชอบในหนี้สินของกิจการอย่างไม่จำกัดความรับผิด ทั้งในระหว่างดำเนินกิจการหรือเลิกกิจการแล้ว

(6) กิจการเจ้าของคนเดียวไม่ถือเป็นหน่วยทางภาษี ส่วนเงินได้ของกิจการถือเป็นเงินได้บุคคลธรรมดาของเจ้าของกิจการ ซึ่งเจ้าของกิจการต้องนำไปรวมเข้ากับเงินได้อื่นๆ ของตน รวมเป็นเงินได้พึงประเมิน เพื่อบำเหน็จภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่ทั้งนี้อาจมีวิธีการหักค่าใช้จ่ายแตกต่างกันไปแล้วแต่ประเภทของกิจการ

(7) เนื่องจากสถานะของบุคคลผู้เป็นเจ้าของกิจการมีความสัมพันธ์กับกิจการและไม่สามารถแยกออกจากกันได้ อันเนื่องมาจากความน่าเชื่อถือของกิจการขึ้นอยู่กับผู้เป็นเจ้าของกิจการ ดังนั้น หากผู้เป็นเจ้าของกิจการเสียชีวิต ถึงแม้จะมีทายาทหรือผู้อื่นสืบทอดกิจการต่อไป หรือในกรณีที่เจ้าของกิจการโอนความเป็นเจ้าของทั้งหมดให้แก่บุคคลอื่น ในทางกฎหมายแล้วย่อมถือว่าสิ้นสุดสถานะของกิจการเดิม และเกิดเป็นกิจการเจ้าของคนเดียวโดยเจ้าของคนใหม่ขึ้น

2.3 เงื่อนไขในการจัดตั้งกิจการเจ้าของคนเดียว

การจัดตั้งกิจการเจ้าของคนเดียวค่อนข้างง่าย สะดวกและมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการจัดตั้งองค์กรธุรกิจประเภทอื่น โดยผู้ลงทุนไม่ต้องทำสัญญาระหว่างผู้ลงทุน เนื่องจากมีผู้ลงทุนแค่คนเดียว และไม่จำเป็นต้องกำหนดข้อบังคับขององค์กรธุรกิจ อีกทั้งไม่

ต้องทำการประชุมจัดตั้งองค์กรธุรกิจแต่อย่างใด โดยเงื่อนไขในการจัดตั้งกิจการ
เจ้าของคนเดียวสามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้ลงทุนต้องเป็นบุคคลธรรมดาเพียงคนเดียว เนื่องจากหากมีผู้ลงทุน
มากกว่าหนึ่งคนแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเจ้าของใน
ลักษณะหุ้นส่วน นอกจากนี้ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัดไม่สามารถเป็นผู้
ลงทุนในกิจการเจ้าของคนเดียวได้เนื่องจากผู้ลงทุนจำกัดความรับผิดชอบในหนี้สินของ
กิจการที่เกิดขึ้นเพียงเท่าที่ตนเองต้องชำระมูลค่าหุ้นเท่านั้น

(2) ชื่อที่ใช้ในการประกอบพาณิชย์กิจต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด⁷
ถึงแม้ว่าผู้ลงทุนต้องรับผิดชอบทางกฎหมายในกิจการของตนทั้งหมด หรือไม่มีการ
แบ่งแยกสถานะทางกฎหมายระหว่างกิจการกับผู้ลงทุน แต่กิจการสามารถมีชื่อของ
ตนเองแยกออกจากผู้ลงทุนได้ และกฎหมายกำหนดให้ผู้ลงทุนต้องตั้งชื่อของกิจการ
ซึ่งอาจเป็นชื่อของผู้ลงทุนเองหรือไม่ก็ได้ แต่ผู้ลงทุนไม่อาจปฏิเสธไม่ตั้งชื่อของ
กิจการ

เนื่องจากผู้ลงทุนในกิจการเจ้าของคนเดียวต้องรับผิดชอบในหนี้สินของกิจการ
อย่างไม่จำกัดความรับผิด ดังนั้น ชื่อของกิจการจึงไม่ควรมีความว่า “จำกัด” หรือ
“จำกัดความรับผิด” ปรากฏอยู่ ซึ่งในปัจจุบันกระทรวงพาณิชย์มิได้ออกกฎกระทรวง
หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องในการกำหนดชื่อร้านค้าที่ใช้ในการประกอบพาณิชย์กิจ แต่
ในทางปฏิบัติแล้วกรมพัฒนาธุรกิจการค้าให้นามระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วน

⁷ พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.2499 มาตรา 12 การจดทะเบียนพาณิชย์นั้น
ให้มีรายการดังต่อไปนี้...(2) ชื่อที่ใช้ในการประกอบพาณิชย์กิจ

บริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. 2554 มาปรับใช้โดย
อนุโลม^๑

(3) ผู้ลงทุนต้องแสดงจำนวนเงินทุนที่นำมาใช้ในการประกอบพาณิชย์กิจเป็น
ประจำหรือจำนวนเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งเงินทุนนำมาใช้ในการประกอบพาณิชย์กิจ นี้ไม่
ถือเป็นทุนจดทะเบียนของกิจการและไม่ได้เป็นการรับรองถึงจำนวนเงินที่เจ้าของ

^๑ ระเบียบสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลางว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัท พ.ศ. 2554 ข้อ 38 ข้อ
ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจะต้องไม่มีค่าหรือข้อความใดๆ ดังต่อไปนี้

(1) พระนามของพระเจ้าแผ่นดิน พระมหากษัตริย์ รัชทายาท หรือพระบรมวงศานุวงศ์ในพระราชวงศ์ปัจจุบัน เว้นแต่จะ
ได้รับพระบรมราชานุญาต

(2) ชื่อกระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหรือองค์การของรัฐ เว้นแต่จะได้รับอนุญาต
จากรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงที่เกี่ยวข้อง

(3) ชื่อประเทศ กรณีใช้ชื่อประเทศเป็นส่วนหนึ่งของชื่อให้ระบุไว้ในวงเล็บท้ายชื่อ

(4) ชื่อที่อาจก่อให้เกิดสับสนคิดว่ารัฐบาล กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหรือ
องค์การของรัฐทั้งของประเทศไทยหรือต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศเป็นเจ้าของหรือผู้ดำเนินการ

(5) ชื่อที่ขัดต่อแนวนโยบายแห่งรัฐ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(6) ชื่อซึ่งมีคำว่า "บริษัทมหาชนจำกัด" "บริษัทจำกัด (มหาชน)" "บมจ" "สมาคมการค้า" หรือ "หอการค้า" หรือชื่อที่
คล้ายกันหรือเรียกขานคล้ายกับคำเช่นว่านั้น

(7) ชื่อภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ ซึ่งมีความหมายหรือทำให้เข้าใจได้ว่าประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจ
เงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ธุรกิจข้อมูลเครดิต กิจการประกันภัย กิจการจัดหางาน และกิจการคลังสินค้า หรือชื่อ
ที่มีคำใดคำหนึ่งที่กำหนดให้ท้ายระเบียบนี้ และที่จะกำหนดขึ้นในภายหลังประกอบชื่อ เว้นแต่จะได้แสดงหลักฐานความเห็นชอบให้
จัดตั้งห้างหุ้นส่วนบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจดังกล่าวได้จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

คำว่า "โรงเรียน" "สถาบัน" "วิทยาลัย" "มหาวิทยาลัย" หรือคำในภาษาต่างประเทศที่มีความหมายอย่างเดียวกัน
เว้นแต่จะได้แสดงหลักฐานความเห็นชอบให้จัดตั้งห้างหุ้นส่วนบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจดังกล่าวได้จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

(8) ชื่อที่เป็นการสลับชื่อระหว่างห้างหุ้นส่วนกับห้างหุ้นส่วน ห้างหุ้นส่วนกับบริษัท หรือบริษัทกับบริษัท

(9) ชื่อที่เหมือนหรือมีเสียงเรียกขานตรงกับชื่อห้างหุ้นส่วน หรือชื่อในหนังสือบริคณห์สนธิ หรือชื่อบริษัทที่ได้ยื่นขอ
จดทะเบียนหรือนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนไว้ก่อนแล้ว ซึ่งอาจทำให้เกิดความหลงผิดได้ เว้นแต่

(9.1) ชื่อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ได้จดทะเบียนเปลี่ยนชื่อแล้ว หรือ

(9.2) ชื่อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ได้จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีแล้ว หรือ

(9.3) ชื่อในหนังสือบริคณห์สนธิซึ่งนายทะเบียนรับจดทะเบียนแล้วและปรากฏข้อความว่า ผู้เริ่มก่อการทุกคนตกลง
ให้หนังสือบริคณห์สนธิฉบับนั้นสิ้นผล และไม่มีกิจการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทภายในสิบปีนับแต่วันที่จดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ

(10) ชื่อที่เหมือนหรือมีเสียงเรียกขานตรงกับชื่อห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัดที่นายทะเบียนขีดชื่อออกจากทะเบียน
แล้ว เว้นแต่จะพ้นเวลาสิบปีนับแต่วันที่นายทะเบียนขีดชื่อ

(11) ชื่อ คำ หรือข้อความที่ไม่สามารถใช้เป็นชื่อห้างหุ้นส่วนและบริษัทแบบท้ายระเบียบนี้

โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมจากคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับนายทะเบียนพาณิชย์และพนักงานเจ้าหน้าที่ กรมพัฒนา
ธุรกิจการค้า http://www.dbd.go.th/download/downloads/ 01_tp/text_register.pdf สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2558

กิจการจะรับผิดชอบในหนี้สินต่อเจ้าหนี้แต่อย่างไร ดังนั้น สำหรับกิจการเจ้าของคนเดียวแล้ว กฎหมายจึงมิได้กำหนดจำนวนเงินทุนขั้นต่ำที่นำมาใช้ในการประกอบพาณิชย์กิจไว้

(4) ต้องมีสถานที่ประกอบกิจการ (ที่ตั้งสำนักงานใหญ่) ที่แน่นอน หากผู้ประกอบพาณิชย์กิจไม่ได้เป็นเจ้าของบ้าน จะต้องแสดงหลักฐานเพิ่มเติมได้แก่หนังสือให้ความยินยอมให้ใช้สถานที่ตั้งสำนักงานใหญ่ สำเนาทะเบียนบ้านที่แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ความยินยอมเป็นเจ้าของบ้าน หรือสำเนาสัญญาเช่าโดยมีผู้ให้ความยินยอมเป็นผู้ให้เช่า หรือเอกสารสิทธิ์อย่างอื่นที่ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เป็นผู้ให้ความยินยอม

2.4 การจดทะเบียนจัดตั้งกิจการคนเดียว

การจัดตั้งกิจการคนเดียวสามารถทำได้โดยการจดทะเบียนพาณิชย์กิจและถือว่าการจดทะเบียนเป็นอันสมบูรณ์เมื่อได้รับ “ใบทะเบียนพาณิชย์” ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า สำนักงานกลางทะเบียนพาณิชย์ ซึ่งผู้ประกอบพาณิชย์กิจมีหน้าที่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์ภายใน 30 วันนับแต่วันเริ่มประกอบพาณิชย์กิจ หากไม่ทำการจดทะเบียนภายในระยะเวลาดังกล่าวย่อมมีความผิดทางอาญา⁹ โดยมิค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนพาณิชย์เป็นเงินจำนวน 50 บาท

⁹ พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.2499 มาตรา 19 ผู้ประกอบพาณิชย์กิจผู้ใด

(1) ไม่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

(2) แสดงรายการเท็จ หรือ

(3) ไม่มาให้นายทะเบียนพาณิชย์สอบสวน ไม่ยอมให้ถ้อยคำ หรือไม่ยอมให้ทะเบียนพาณิชย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบตามมาตรา 17

มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท และในกรณีตาม (1) อันเป็นความผิดต่อเนื่องกัน ให้ปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งร้อยบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ในการจดทะเบียนพาณิชย์ ผู้จดทะเบียนต้องเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้¹⁰

- (1) คำขอจดทะเบียนพาณิชย์ (แบบ ทพ.)
- (2) สำเนาบัตรประจำตัวของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ
- (3) สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ประกอบพาณิชย์กิจ
- (4) กรณีผู้ประกอบพาณิชย์กิจมิได้เป็นเจ้าของบ้าน ต้องแนบเอกสารเพิ่มเติม

ดังนี้

(4.1) หนังสือให้ความยินยอมให้ใช้สถานที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่

(4.2) สำเนาทะเบียนบ้านที่แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ความยินยอมเป็นเจ้าของ หรือสำเนาสัญญาเช่าโดยมีผู้ให้ความยินยอมเป็นผู้เช่า หรือเอกสารสิทธิ์อย่างอื่นที่ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เป็นผู้ให้ความยินยอม

(4.3) แผนที่แสดงสถานที่ซึ่งใช้ประกอบพาณิชย์กิจและสถานที่สำคัญบริเวณใกล้เคียงโดยสังเขป

(5) หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี)

(6) สำเนาบัตรประจำตัวของผู้รับมอบอำนาจ (ถ้ามี)

(7) กรณีประกอบพาณิชย์กิจการขาย หรือให้เช่า แผ่นซีดี แถบบันทึก วีดิทัศน์ แผ่นวีดิทัศน์ ดีวีดี หรือแผ่นวีดิทัศน์ระบบดิจิทัล เฉพาะที่เกี่ยวกับการบันเทิง ให้ส่งสำเนาหนังสืออนุญาตหรือ หนังสือรับรองให้เป็นผู้จำหน่ายหรือให้เช่าสินค้าดังกล่าวจากเจ้าของลิขสิทธิ์ของสินค้าที่ขายหรือให้เช่า หรือ สำเนาใบเสร็จรับเงินตามประมวลรัษฎากร หรือหลักฐานการซื้อขายจากต่างประเทศ

¹⁰ โปรดดูคู่มือการจดทะเบียนพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2499 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า http://www.dbd.go.th/download/downloads/01_tp/text_people.pdf เข้าชมครั้งสุดท้ายวันที่ 3 กรกฎาคม 2558

(8) กรณีประกอบพาณิชย์กิจการค้าอัญมณี หรือ เครื่องประดับซึ่งประดับด้วยอัญมณี ให้ตรวจสอบและเรียกหลักฐานแสดงจำนวนเงินทุน โดยเชิญผู้ประกอบการพาณิชย์มาให้ข้อเท็จจริงของแหล่งที่มาของเงินทุน หรือชี้แจงเป็นหนังสือพร้อมแนบหลักฐานดังกล่าวแทนก็ได้

เมื่อเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่จะออกใบทะเบียนพาณิชย์เพื่อเป็นหลักฐานการจดทะเบียน ในกรณีที่จัดตั้งสาขา ต้องทำการจดทะเบียนพาณิชย์สำหรับสาขานั้นๆ แยกต่างหาก ณ ที่ตั้งที่สาขที่ตั้งอยู่ โดยต้องระบุคำว่า “สาขา” ไว้ในทะเบียนและเอกสารที่เกี่ยวข้องด้วย

2.5 ข้อจำกัดในตัวผู้ลงทุนกิจการเจ้าของคนเดียว

ข้อจำกัดในเรื่องตัวบุคคลผู้ลงทุนในกิจการเจ้าของคนเดียวโดยทั่วไปแล้ว เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นๆ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง ผู้ที่ไม่สามารถหรือไม่ควรเป็นผู้ลงทุนหรือเจ้าของในกิจการเจ้าของคนเดียวสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

(1) ผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ จะประกอบธุรกิจทางการค้าหรือธุรกิจอื่นได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้ปกครองหรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณีเท่านั้น มิฉะนั้นแล้วการใดๆ ที่ได้ทำลงไปย่อมเป็นโมฆียะ¹¹

(2) บุคคลผู้ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์¹² หรือศาลพิพากษาให้ล้มละลาย และศาลยังมีได้มีคำสั่งปลดจากล้มละลายหรือยังไม่พ้นกำหนดระยะเวลาสามปี¹³

(3) บุคคลผู้ซึ่งมีอาชัพหรือตำแหน่งหน้าที่การงานระดับสูงในสังคมทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ซึ่งอาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน หรือความลำเอียงได้ ซึ่ง

¹¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 21 ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมใดๆ ต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน การใดๆ ที่ผู้เยาว์ได้ทำลงปราศจากความยินยอมเช่นนั้นเป็นโมฆียะ เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 29 การใดๆ อันบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้กระทำการนั้นเป็นโมฆียะ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 34 คนเสมือนไร้ความสามารถนั้น ต้องได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์ก่อนแล้วจึงจะทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ได้

(1) นำทรัพย์สินไปลงทุน...

การใดกระทำลงโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรานี้ การนั้นเป็นโมฆียะ

¹² พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 24 เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้วห้ามมิให้ลูกหนี้กระทำการใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือกิจการของตน เว้นแต่จะได้กระทำตามคำสั่งหรือความเห็นชอบของศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้จัดการทรัพย์หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

¹³ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 67/1 เมื่อศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายแล้ว บุคคลล้มละลายอาจได้รับการปลดจากล้มละลายเมื่อศาลได้มีคำสั่งปลดจากล้มละลายตามมาตรา 71 หรือเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 81/1

พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 81/1 ภายใต้บังคับมาตรา 81/2 บุคคลธรรมดาซึ่งศาลพิพากษาให้ล้มละลายแล้วให้ปลดบุคคลนั้นจากล้มละลายทันทีที่พ้นกำหนดระยะเวลาสามปีนับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย

ถึงแม้กฎหมายมิได้บัญญัติห้ามมิให้บุคคลเหล่านี้ประกอบธุรกิจการค้า แต่อาจมีจริยธรรมในตำแหน่งซึ่งห้ามมิให้บุคคลดังกล่าวประกอบธุรกิจ

2.6 สิทธิและหน้าที่ของเจ้าของกิจการคนเดียว

สิทธิของเจ้าของกิจการเจ้าของคนเดียว ได้แก่

(1) สิทธิในทรัพย์สินทั้งปวงในกิจการ เนื่องจากกิจการเจ้าของคนเดียวมีผู้ลงทุนเพียงคนเดียว และกิจการเจ้าของคนเดียวไม่มีสถานเป็นนิติบุคคลแยกจากผู้ลงทุน ดังนั้นผู้ลงทุนหรือเจ้าของจึงมีสิทธิในทรัพย์สินของกิจการทั้งหมด ไม่ว่าสิทธิในการใช้สอย สิทธิในการรับผลประโยชน์จากทรัพย์สินดังกล่าว เป็นต้น

(2) สิทธิในการบริหารจัดการกิจการ เจ้าของกิจการมีสิทธิในการบริหารจัดการกิจการ รวมทั้งแต่งตั้งผู้อื่นมาเป็นผู้บริหารจัดการแทนตนเอง

(3) สิทธิในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และให้บริการ หลังจากที่เกิดกิจการคนเดียวได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว เช่น ได้รับใบอนุญาตพาณิชย์เจ้าของกิจการย่อมมีสิทธิในการประกอบธุรกิจตามที่ได้จดทะเบียนไว้

(4) สิทธิในการรับสิทธิประโยชน์ต่างๆ จากภาครัฐ เช่น สิทธิประโยชน์สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สำหรับกรณีบุคคลธรรมดา เป็นต้น

(5) สิทธิในการโอนหรือขายกิจการทั้งหมดหรือแต่บางส่วน รวมทั้งสิทธิในการซื้อ ควบรวมกิจการอื่นๆ

(6) สิทธิในการฟ้องร้องคดีเพื่อผลประโยชน์ของกิจการ เป็นต้น

ส่วนหน้าที่ของเจ้าของกิจการเจ้าของคนเดียวที่สำคัญ ได้แก่ การชำระภาษีอากรตามที่กฎหมายกำหนด การคุ้มครองและให้สวัสดิการพนักงานและลูกจ้างตามกฎหมายแรงงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การรักษาสิ่งแวดล้อม ความสะอาด และสุขอนามัย เป็นต้น

2.7 การโอนกิจการเจ้าของคนเดียว

การโอนกิจการเจ้าของคนเดียวนั้นมีความแตกต่างจากการโอนทรัพย์สินทั่วไป โดยทั่วไปแล้วผู้รับโอนกิจการย่อมต้องรับไปทั้งสินทรัพย์และหนี้สินของกิจการ แต่เนื่องจากกิจการคนเดียวไม่มีการแบ่งแยกทรัพย์สินของกิจการออกจากทรัพย์สินของเจ้าของอย่างชัดเจน ดังนั้น ในทางปฏิบัติจึงนิยมใช้วิธีการเข้าซื้อสินทรัพย์ของกิจการ (Asset Acquisition) เมื่อเจ้าของกิจการได้โอนกิจการ ผู้โอนต้องทำการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อผู้ประกอบการพาณิชย์ก่อนนายทะเบียนพาณิชย์ เมื่อจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเสร็จสมบูรณ์แล้ว ย่อมถือว่าเจ้าของคนเก่าสิ้นสุดความเป็นเจ้าของกิจการ แล้วผู้ซื้อถือเป็นเจ้าของกิจการคนใหม่ และยอมรับไปทั้งสินทรัพย์และหนี้สินของกิจการทั้งหมด เว้นแต่สัญญาซื้อขายกิจการหรือสัญญาโอนกิจการได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น แต่หากเจ้าของกิจการคนเดิมต้องการขายกิจการแต่เพียงบางส่วนให้แก่ผู้ซื้อ กล่าวคือ มีเจ้าของกิจการคนใหม่เข้ามาร่วมเป็นเจ้าของด้วย กิจการเจ้าของคนเดียวย่อมแปรสภาพไปเป็นห้างหุ้นส่วน หรือองค์การธุรกิจรูปแบบอื่น และสิ้นสุดสภาพกิจการเจ้าของคนเดียว จึงเห็นได้ว่าในกรณีที่เจ้าของกิจการโอนหรือขายความเป็นเจ้าของในกิจการเจ้าของคนเดียวให้แก่บุคคลอื่นไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ย่อมส่งผลให้กิจการเจ้าของคนเดียวสิ้นสภาพลง ซึ่งแตกต่างจากกรณีของห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดที่ถึงแม้้องค์กรธุรกิจจะขายกิจการบางอย่างของตนให้แก่บุคคลอื่น หรือมีการเปลี่ยนแปลงตัวหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น องค์กรธุรกิจนั้นก็ยังคงมีสภาพสมบูรณ์และสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้

3. กิจการเจ้าของคนเดียวกับบริษัทคนเดียว

กิจการเจ้าของคนเดียวมิได้ถูกกำหนดเป็นลักษณะหนึ่งขององค์กรธุรกิจตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่นๆ เฉกเช่นองค์กรธุรกิจประเภทอื่น เช่น ห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด แต่กฎหมายก็มิได้ห้ามมิให้บุคคลเพียงคนเดียวประกอบกิจการแต่อย่างใด และถึงแม้ว่ากิจการเจ้าของ

คนเดียวจะมีชื่อเรียก มีสถานที่ตั้งสำนักงานใหญ่ มีใบทะเบียนพาณิชย์ และใช้ชื่อของกิจการในการทำธุรกรรมต่างๆ ซึ่งหากพิจารณาเบื้องต้นแล้วจะพบว่า ตัวกิจการนั้นแยกออกจากผู้ลงทุน หากแต่ในแง่ของกฎหมายแล้ว มีถือว่าตัวกิจการแยกออกจากตัวผู้ลงทุนแต่อย่างใด ทั้งนี้ เป็นผลของลักษณะการประกอบกิจการประเภทนี้มาตั้งแต่อดีตที่มีชื่อร้านค้าของตนเอง เมื่อต่อมา มีกฎหมายอนุญาตให้ใช้ชื่อที่แตกต่างจากชื่อของผู้ลงทุนได้จึงเกิดเป็นกรณีดังกล่าวขึ้น โดยผู้ลงทุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานของกิจการทั้งปวง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่ากิจการเจ้าของคนเดียวก็คือองค์กรธุรกิจตามกฎหมายประเภทหนึ่ง หรือเป็นบุคคลธรรมดาในเชิงการดำเนินธุรกิจนั่นเอง

กิจการเจ้าของคนเดียวต้องเป็นบุคคลธรรมดาจะเป็นนิติบุคคลไม่ได้ เนื่องจากเหตุผลดังนี้

ประการแรก กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน อำนาจการบริหารงานและอำนาจการตรวจสอบในกิจการเป็นของเจ้าของทั้งหมด และเจ้าของสามารถจัดสรรทรัพย์สินบริหารงาน ตรวจสอบการดำเนินกิจการด้วยตนเองโดยไม่มีข้อจำกัดตามกฎหมายซึ่งทรัพย์สินของกิจการกับทรัพย์สินของเจ้าของโดยทั่วไปไม่สามารถแบ่งแยกออกจากกันได้ ในกรณีที่สินทรัพย์ของกิจการไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ เจ้าของกิจการต้องชำระหนี้ของกิจการด้วยทรัพย์สินของตนเอง ดังนั้นหากกฎหมายอนุญาตให้กิจการเจ้าของคนเดียวสามารถจำกัดความรับผิดได้ ย่อมทำให้เจ้าหนี้เกิดความเสี่ยงในการได้รับชำระหนี้ไม่ครบถ้วน และเจ้าหนี้จำเป็นต้องเรียกหลักประกันในการชำระหนี้เพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็นการประกันด้วยทรัพย์สิน คือ การจำนำและจำนอง หรือการประกันด้วยบุคคล คือ การค้ำประกัน ซึ่งย่อมก่อให้เกิดความไม่สะดวกในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นการกำหนดให้กิจการเจ้าของคนเดียวมีความรับผิดแบบไม่จำกัดจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมแล้ว และยิ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนให้สามารถประกอบธุรกิจได้โดยง่าย อีกทั้งเป็นการคุ้มครองเจ้าหนี้ไปพร้อมกันด้วย

ประการที่สอง เนื่องจากไม่ได้มีการแบ่งแยกสินทรัพย์ของเจ้าของและสินทรัพย์ของกิจการไว้อย่างชัดเจน จึงเป็นการยากที่จะพิจารณาว่ากิจการนั้นมีทรัพย์สินเพียงพอต่อการชำระหนี้หรือไม่ ดังนั้น กฎหมายจึงไม่สามารถกำหนดให้นำเฉพาะทรัพย์สินของตัวกิจการเท่านั้นมาชำระหนี้ของกิจการ แต่กฎหมายจะกำหนดให้เจ้าหนี้สามารถนำทรัพย์สินของกิจการและทรัพย์สินของเจ้าของมาบังคับชำระหนี้ของตนได้ทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม ในช่วงประมาณยี่สิบปีที่ผ่านมาประเทศไทยหลายประเทศที่อนุญาตให้กิจการเจ้าของคนเดียวสามารถเป็นนิติบุคคลได้ โดยการจัดตั้งบริษัทจำกัดที่ประกอบด้วยผู้ถือหุ้นคนเดียว (บริษัทคนเดียว) เช่น ประเทศฝรั่งเศส กฎหมายหมายเลข 85-697 ประกาศเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม ค.ศ.1985 อนุญาตให้บุคคลธรรมดาเพียงคนเดียวสามารถจัดตั้งบริษัทได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามแนวคิดดั้งเดิมซึ่งมองว่าบริษัทเกิดจากการรวมกลุ่มกันของบุคคล ดังนั้น บุคคลเพียงคนเดียวจึงไม่สามารถจัดตั้งบริษัทได้ เมื่อเกิดบริษัทคนเดียวขึ้นทำให้เกิดแนวคิดในเรื่องความรับผิดที่แตกต่างจากเดิม กล่าวคือ ความรับผิดของกิจการคนเดียวแบบไม่จำกัดความรับผิด เปลี่ยนแปลงไปเป็นความรับผิดของบริษัทคนเดียวแบบจำกัดความรับผิด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายเช่นนี้ก็เนื่องมาจากความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ และเนื่องจากธรรมเนียมทางการค้าที่เปลี่ยนไปจากอดีต เมื่อเจ้าหนี้ทำธุรกรรมกับบริษัทคนเดียว มักใช้วิธีการขอหลักประกันในการชำระหนี้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการจำกัดความรับผิดของบริษัทคนเดียว สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ออกกฎหมายบริษัทครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.1993 ซึ่งในเวลานั้นยังไม่อนุญาตให้จัดตั้งบริษัทคนเดียวจำกัดจนกระทั่งได้มีการแก้ไขกฎหมายบริษัทและประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ.2005 ได้อุญาตให้สามารถจัดตั้งบริษัทคนเดียวได้

หากเปรียบเทียบกันระหว่างกิจการเจ้าของคนเดียวกับบริษัทคนเดียวสามารถชี้ให้เห็นความแตกต่างในประการที่สำคัญที่สุด คือ การจำกัดความรับผิด

ของผู้ลงทุนในบริษัทคนเดียว ซึ่งทำให้ความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจของบุคคลลดลงเป็นอย่างมาก แต่ทั้งนี้กฎหมายบริษัทคนเดียวของแต่ละประเทศต่างมีข้อกำหนดในเรื่องจำนวนเงินทุนจดทะเบียน เพื่อเป็นการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของบริษัทคนเดียว เช่น กฎหมายบริษัทของประเทศเยอรมันกำหนดให้บริษัทคนเดียวต้องมีทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่า 25,000 ยูโร ดังนั้นหากกิจการมีขนาดไม่ใหญ่มากและมีความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจไม่มาก ผู้ลงทุนอาจไม่จำเป็นต้องจัดตั้งบริษัทคนเดียว เนื่องจากความเสี่ยงในการประกอบกิจการอาจมีมูลค่าไม่เกินกว่าจำนวนเงินทุนจดทะเบียน นอกจากนี้การประกอบกิจการเจ้าของคนเดียวย่อมมีความน่าเชื่อถือ ความคล่องตัวในการบริหารงานมากกว่าบริษัทคนเดียวและถูกรัฐเข้ามาควบคุมน้อยกว่า และมีความยุ่งยากในการจัดการเรื่องภาษีอากรน้อยกว่าบริษัทคนเดียว

ในแง่ความคล้ายคลึงกันระหว่างกิจการเจ้าของคนเดียวกับบริษัทคนเดียว มีความคล้ายคลึงกัน อยู่ 2 ประการที่สำคัญ คือ

ประการที่หนึ่ง จำนวนผู้ลงทุนมีเพียงคนเดียว โดยกิจการเจ้าของคนเดียวจะมีบุคคลธรรมดาเป็นผู้ลงทุนเพียงคนเดียว แต่บริษัทคนเดียวอาจมีผู้ลงทุนเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ส่วนกรณีรัฐวิสาหกิจซึ่งมีรัฐเป็นผู้ถือหุ้นแต่เพียงผู้เดียวทั้งหมดนั้นเป็นไปตามกฎหมายพิเศษที่ให้อำนาจจัดตั้งรัฐวิสาหกิจที่แตกต่างกันออกไป

ประการที่สอง กิจการเจ้าของคนเดียวและบริษัทคนเดียวต่างถือเป็นองค์กรทางธุรกิจ แต่ก็มีลักษณะที่แตกต่างกัน คือ

(1) สถานะนิติบุคคลและผู้ลงทุน กิจการเจ้าของคนเดียวไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล และมีบุคคลธรรมดาคนเดียวเป็นผู้ลงทุนทั้งหมด แต่บริษัทคนเดียวเป็นนิติบุคคลซึ่งอาจมีผู้ลงทุนคนเดียวเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

(2) ความสัมพันธ์ในด้านกรรมสิทธิ์ กิจการคนเดียวไม่มีทุนจดทะเบียนและไม่ถือเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ผู้ลงทุนนำมาลงทุน กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน

เป็นผู้ลงทุน ส่วนบริษัทเจ้าของคนเดียวที่มีการจดทะเบียนและมีทุนจดทะเบียน
กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ผู้ลงทุนนำมาลงทุนถือเป็นของบริษัท

(3) ความรับผิดชอบ เจ้าของกิจการเจ้าของคนเดียวต้องรับผิดชอบอย่างไม่จำกัด
ความรับผิดชอบ ส่วนผู้ลงทุนในบริษัทคนเดียวรับผิดชอบอย่างจำกัดเพียงแค่จำนวนเงินทุน
จดทะเบียน

(4) ภาระภาษี กิจการเจ้าของคนเดียวไม่ถือเป็นหน่วยทางภาษี ผู้ลงทุน
ต้องนำรายได้ของกิจการเจ้าของคนเดียวรวมเข้ากับรายได้อื่นๆ ของผู้ลงทุนเป็นเงิน
ได้พึงประเมินในปีภาษีนั้นๆ เพื่อนำไปคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ส่วนบริษัท
คนเดียวถือเป็นนิติบุคคลและหน่วยภาษีแยกออกจากผู้ลงทุน ดังนั้นบริษัทคนเดียว
จึงต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล และหลังจากจ่ายเงินปันผลแล้ว ผู้ลงทุนต้องนำเงิน
ปันผลไปชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอีกครั้งหนึ่ง

แม้ในปัจจุบันกฎหมายของประเทศไทยยังไม่อนุญาตให้มีการจัดตั้งบริษัท
คนเดียวได้ แต่เมื่อไรก็ตามที่มีการแก้ไขกฎหมายแล้ว เจ้าของกิจการจะมีทางเลือก
ในการจัดตั้งรูปแบบการดำเนินธุรกิจให้มีความเหมาะสมกับข้อจำกัดของตนได้มาก
ขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่มีผู้ร่วมลงทุนด้วย เจ้าของกิจการอาจเลือกดำเนินธุรกิจ
ในรูปแบบกิจการเจ้าของคนเดียวหรือจะดำเนินธุรกิจในรูปแบบบริษัทคนเดียวก็ได้
ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจซึ่งนำหน้าระหว่างข้อดีและข้อเสียของการดำเนินธุรกิจในแต่
ละรูปแบบตามที่ได้กล่าวมา

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการนำอสังหาริมทรัพย์มาเป็นหลักประกันใน
การชำระหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงิน: ศึกษาเปรียบเทียบการจำนองใน
ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

The Legal Issues Concerning Real Estate as Secured in Loan Contract:
Comparative Study of Mortgage in Thailand and
the Lao People's Democratic Republic

สุขภาวรรณ ธรรมวงศ์¹

ชลอ ว่องวัฒนาภิกุล²

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคใน
บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ. 2005 ของ
สปป.ลาว ในประเด็นปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความหมาย ขอบเขตของการจำนอง
สิทธิและหน้าที่ของผู้จำนองและผู้รับจำนอง โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับ
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 12 จำนอง ของประเทศไทย
โดยศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งของประเทศไทยและ สปป.ลาว
เช่น ตัวยกกฎหมาย หนังสือ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ เป็นต้น เพื่อรวบรวมข้อมูล
มาประกอบการศึกษาวิเคราะห์

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการนำอสังหาริมทรัพย์มาเป็น
หลักประกันในการชำระหนี้พบว่า กฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา
ค.ศ. 2005 มีได้บัญญัติถึงขอบเขตของการจำนองไว้ ทั้งกฎหมายก็ไม่ได้มีการบัญญัติ

¹ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย,
อีเมลล์ soukphavanh55@gmail.com

² สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ถึงสิทธิจำนองเป็นประกันเพื่อการชำระหนี้ครอบคลุมถึงประเภทของทรัพย์สินอะไรบ้างที่สามารถจำนองได้ สิทธิและหน้าที่ของผู้จำนองและผู้รับจำนอง ก็ไม่มีการระบุไว้อย่างชัดเจน และในการจำนองที่ดินนั้นจะครอบคลุมถึงโรงเรือนด้วยหรือไม่ รวมถึงตลอดถึงหลักเกณฑ์ของการบังคับจำนองและการเอาทรัพย์สินจำนองหลุด กฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนเช่นกัน ด้วยความไม่ชัดเจนของกฎหมายดังกล่าว ทำให้การบังคับใช้กฎหมายส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมและประโยชน์ของประชาชนในสปป.ลาว เป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้น จึงสมควรให้มีการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 โดยให้มีการบัญญัติถึงขอบเขตของการจำนอง ประเภททรัพย์สินที่สามารถจำนอง สิทธิของผู้จำนองและผู้รับจำนอง และการบังคับจำนอง ให้มีความชัดเจนและละเอียดมากยิ่งขึ้น ดังเช่นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะจำนองของประเทศไทย เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจำนองในสปป.ลาว มีความยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: หลักประกัน / สัญญากู้ยืมเงิน / จำนอง / สปป.ลาว

Abstract

This article aims to study the problems and obstacles in the provisions of the law on Secured Transaction 2005 Act in the Lao People's Democratic Republic (Lao PDR) in issues relating to the mean, scope of the mortgage, the rights and obligations of mortgagors and mortgagees by doing a comparative study on the civil and commercial code, chapter 3 of the 12 characteristics of mortgage in Thailand by researching documents related to doctrines, laws both in Thai and Lao languages in order to find conclusive analysis on the matter.

According to a study the legal issues concerning real estate as secured load, confirmed that the law on Secured Transaction 2005 Act had not defined the scope of the mortgage. The law was not defined the rights of the mortgage as security for repayment, including what types of properties that can be mortgaged. The law did not state clearly about the rights and obligations of mortgagors and mortgagees and the mortgage of land be included the buildings or not as well as the rules of the mortgage and removing the mortgaged property out, which the law did not clearly define as well. With the unclear of the law, the law enforcement strongly impacts of fairness and public interest in Lao PDR.

Therefore, it is expedient to amendment and revise the law on Secured Transaction 2005 Act, which clearly defines the scope of the mortgage, category the types of properties that can be mortgaged, the rights of mortgagors and mortgagees as well as the enforcement of the mortgage has to be more details and clarity like the Civil and Commercial Code Characteristics of Thai mortgage in order to make the more fair of the law enforcement on a mortgage in Lao PDR.

Keywords: Secured transaction / Loan Contract / Mortgage / Lao PDR.

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญาและนอกสัญญา ค.ศ.2008³ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว⁴ ได้บัญญัติถึงเรื่องการทำสัญญากู้ยืมเงินและการอนุญาตให้มีหลักประกันในการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้⁵ โดยหลักประกันในการชำระหนี้ประเภทจำนองนั้นกฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญาและนอกสัญญา ค.ศ.2008 มาตรา 35 ได้บัญญัติให้การชดจํา⁶ และการค้ำประกันให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.1994⁷ ขึ้นใช้บังคับกับเรื่องการค้ำประกันด้วยบุคคล การค้ำประกันด้วยอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น และในปี ค.ศ.2005 ได้มีการ

³ กฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญาและนอกสัญญา ค.ศ. 2008, เลขที่ 01/สภช. วันที่ 8 ธันวาคม 2008.

⁴ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต่อไปนี้บทความนี้จะเรียกว่า “สปป.ลาว”.

⁵ กฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญาและนอกสัญญา ค.ศ. 2008, มาตรา 34.

⁶ กฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญาและนอกสัญญา ค.ศ.2008, มาตรา 3 บัญญัติว่า “การชดจํา หมายถึง การนำทรัพย์สินหรือสิ่งของสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปเก็บรักษาไว้กับเจ้าหนี้หรือบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อประกันการปฏิบัติตามสัญญา” ซึ่ง “การชดจํา” นี้ อาจมีความหมายที่กินความรวมทั้งการจำนำและการจำนอง ในความหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยนั่นเอง, เวียงชัย ยมราชวงศ์, *ปัญหาเรื่องดอกเบี้ยในสัญญากู้ยืมเงิน: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายลาวกับกฎหมายไทยและนานาประเทศ*, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2555), 49.

⁷ กฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.1994, เลขที่ 07/94 วันที่ 14 ตุลาคม 1994, เพื่อไม่ให้เป็นที่สับสนของบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับปี ค.ศ. ของกฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.1994 จึงขอขยายความดังนี้ เดิมทีความในบทบัญญัติมาตรา 39 แห่งกฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญาและนอกสัญญา ค.ศ.2008 ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญา ค.ศ.1990 และเพื่อให้เป็นไปตามความในบทบัญญัตินั้น ในปี ค.ศ.1994 จึงได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ขึ้นใช้บังคับ พร้อมทั้งได้มีการปรับปรุงในปี ค.ศ.2005 ต่อมาในปี ค.ศ.2008 ได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญาและนอกสัญญาขึ้น โดยมีการรวมกฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญา ค.ศ.1990 เข้าด้วย เช่นนี้จึงทำให้ปี คริสต์ศักราชของกฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ไม่สอดคล้องต้องกันตามลำดับดังกล่าว

ปรับปรุง แก้ไขกฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา พร้อมทั้งได้ยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.1994 และให้ใช้กฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005^๑ ใหม่แทนเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ตลอดระยะเวลาที่กฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญาและนอกสัญญา ค.ศ. 2008 และกฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 ได้มีผลบังคับใช้ภายใน สปป.ลาว สามารถให้ความคุ้มครองและแก้ไขสภาพปัญหาในสังคมได้ในระดับหนึ่ง แต่เมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันทำให้กฎหมายดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมสภาพปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น เนื่องจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมกำลังมีการขยายตัวอย่างมาก ประชาชนมีการลงทุนเพื่อทำธุรกิจต่างๆ มากยิ่งขึ้น เห็นได้จากการมีบริษัทและห้างร้านต่างๆ เพิ่มขึ้น จากการขยายตัวทางธุรกิจดังกล่าวทำให้นักธุรกิจหรือประชาชนที่ต้องการจะลงทุนทำธุรกิจหรือขยายธุรกิจต้องหาแหล่งเงินทุนทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อมาขยายหรือเปิดกิจการของตน ซึ่งในการกู้ยืมเงินนั้นเจ้าหนี้ก็มักจะให้ลูกหนี้ให้หลักประกันด้วย ไม่ว่าจะเป็นการค้าประกัน จำนา จำนอง เป็นต้น เพื่อให้เจ้าหนี้ได้รับการชำระหนี้จากหลักประกันดังกล่าวอย่างใดอย่างหนึ่งในเมื่อลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงิน แต่เนื่องจากบทบัญญัติในเรื่องการนำอสังหาริมทรัพย์มาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ประเภทจำนองตามกฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 ยังมีความไม่ชัดเจน กล่าวคือ กฎหมายไม่ได้มีการบัญญัติถึงสิทธิจำนองเป็นประกันเพื่อการชำระหนี้นั้นครอบคลุมถึงดอกเบี่ย และ/หรือค่าสินไหมทดแทนในการไม่ชำระหนี้แต่อย่างใด และในการจำนองที่ดินนั้นจะครอบคลุมถึงเรือนโรงด้วยหรือไม่ รวมตลอดถึงหลักเกณฑ์ของการบังคับจำนองและการเอาทรัพย์สินจำนองหลุด กฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติไว้เช่นกัน ด้วยความไม่ชัดเจนของกฎหมาย

^๑ กฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005, เลขที่ 06/สภข. วันที่ 29 พฤษภาคม 2005.

ทั้ง 2 ดังกล่าว ทำให้เป็นที่สับสนในสังคมของ สปป.ลาว และเป็นอุปสรรคต่อการทำสัญญาจ้างของประชาชนทั่วไปและผู้ที่ต้องการกู้ยืมเงินมาลงทุนในการขยายธุรกิจ เพื่อให้ทันต่อการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วใน สปป.ลาว และความไม่ชัดเจนของกฎหมายดังกล่าว นั้น ยังเกิดเป็นปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่และกระบวนการตัดสินคดีในชั้นศาลอีกด้วย ส่งผลให้คำพิพากษาของศาลไม่ชัดเจน และไม่เป็นที่ยอมรับต่อเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ตามไปด้วย จึงดูประหนึ่งว่าเป็นการบังคับใช้กฎหมายที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคมของ สปป.ลาว ได้ไม่เต็มที่นัก

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาหามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำอสังหาริมทรัพย์มาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้จำนอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย เพื่อนำมาปรับปรุง แก้ไขกฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญาและนอกสัญญา ค.ศ.2008 และกฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนำอสังหาริมทรัพย์มาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ของ สปป.ลาว ให้มีความเหมาะสมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความหมาย ขอบเขตของการจำนอง และสิทธิหน้าที่ของผู้จำนองและผู้รับจำนอง ตามกฎหมายของประเทศไทยและ สปป.ลาว

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีวิจัยทางเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งประเทศไทยและ สปป.ลาว เช่น วัตถุประสงค์กฎหมาย หนังสือ วารสาร บทความ และวิทยานิพนธ์

เพื่อรวบรวมข้อมูลมาประกอบการศึกษาวิเคราะห์ อันสามารถนำมาใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย

4. ผลการศึกษา

จากการศึกษาสามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

4.1 ความหมายของการจำนอง

จากการศึกษาพบว่า กฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 มาตรา 20 ได้บัญญัติถึงการจำนองที่มีข้อความว่า “...โดยเอากรรมสิทธิ์หรือเอกสารยืนยันสิทธิการให้ทรัพย์สินดังกล่าวไปไว้ในครอบครองของเจ้าหนี้ หรือไว้กับบุคคลอื่นที่ได้รับมอบหมาย...” จึงทำให้การจำนองของ สปป.ลาว นอกเหนือจากต้องมีการจดทะเบียนการจำนองที่สำนักงานที่ดินแล้ว⁹ ผู้จำนองยังต้องมีการนำเอกสารเกี่ยวกับที่ดินไปไว้แก่ผู้รับจำนองด้วย โดยที่เอกสารยืนยันสิทธิการให้ทรัพย์สินนั้น มีความหมายกว้างไปถึงสิ่งที่เป็นเอกสารเกี่ยวกับที่ดินทั้งหลาย เช่น โฉนดที่ดิน ใบแสดงสิทธิในที่ดิน และ/หรือใบแสดงสิทธิการให้ประโยชน์ในที่ดิน เป็นต้น ไปไว้แก่ผู้รับจำนองหรือบุคคลอื่นที่ผู้รับจำนองมอบหมายด้วย ในขณะที่การจำนองของประเทศไทย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้มีบทบัญญัติให้ต้องนำเอกสารเกี่ยวกับที่ดินทั้งหลายไปไว้แก่ผู้รับจำนองหรือบุคคลอื่นที่ผู้รับจำนองมอบหมายแต่อย่างใด มีเพียงการทำสัญญาจำนองระหว่างผู้จำนองกับผู้รับจำนอง และการจดทะเบียนทรัพย์สินซึ่งจำนองไว้ในด้านหลังของเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ (โฉนดที่ดิน) โดยการจดทะเบียนจำนองนั้น¹⁰ ต้องไปจดทะเบียนจำนองที่สำนักงานที่ดินในเขตท้องที่อันที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่เพียงเท่านั้นก็เป็นการจำนองที่สมบูรณ์แล้ว มิได้มีบทบัญญัติให้ต้องส่งมอบเอกสารใดๆ เกี่ยวกับที่ดินหรือทรัพย์สิน

⁹ กฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005, มาตรา 21 และมาตรา 31.

¹⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 714.

ซึ่งจำนองให้แก่ผู้รับจำนอง ซึ่งการจำนองของประเทศไทยและ สปป.ลาว ต่างก็ไม่
ต้องมีการส่งมอบทรัพย์สินที่จำนองให้แก่ผู้รับจำนองแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย ยังได้
บัญญัติให้ผู้รับจำนองชอบที่จะได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้รายอื่นในทรัพย์สินซึ่ง
จำนองนั้นด้วย หมายความว่า ผู้รับจำนองมีบุริมสิทธิในทรัพย์สินที่รับจำนองไว้ใน
การได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่นที่มีได้มีหลักประกัน ถึงแม้ว่าทรัพย์สินที่จำนองนั้น
จะได้โอนไปยังบุคคลอื่นแล้วก็ตาม ผู้รับจำนองก็ยังมีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้
รายอื่นอยู่นั่นเอง เช่น นาย ก. ทำสัญญากู้ยืมเงินนาย ข. 1 ล้านบาท พร้อมกับได้จด
ทะเบียนจำนองที่ดินเป็นประกันการชำระหนี้ ต่อมานาย ก. ไม่ชำระหนี้ดังกล่าว นาย
ข. เจ้าหนี้จึงได้ฟ้องคดีต่อศาลให้บังคับจำนอง และได้ดำเนินการขายทอดตลาดได้
เงินจำนวนสุทธิ 1 ล้านบาท ปรากฏว่ามีเจ้าหนี้รายอื่นที่ไม่มีหลักประกัน (เจ้าหนี้
สามัญ) ของนาย ก. มายื่นขอเฉลี่ยเงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินนั้นตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เช่นนี้ หากสมมติว่านาย ข. เป็นเจ้าหนี้สามัญ นาย
ข. ก็ต้องได้รับชำระหนี้พร้อมกันกับเจ้าหนี้รายอื่นๆ ของนาย ก. โดยเฉลี่ยเงินที่ได้
จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น ฝักรน้อยแตกต่างกันไปสุดแล้วแต่จำนวนหนี้
เจ้าหนี้คนใดเป็นเจ้าหนี้จำนวนมากก็มีสิทธิได้รับชำระหนี้ในสัดส่วนที่มาก เจ้าหนี้คน
ใดเป็นเจ้าหนี้จำนวนน้อยก็ได้รับชำระหนี้ในสัดส่วนที่น้อย แต่ในกรณีนี้ นาย ข. เป็น
เจ้าหนี้มีประกัน กล่าวคือ นาย ข. ได้รับจำนองที่ดินของนาย ก. ไว้ จึงต้องด้วย
มาตรา 702 วรรคท้าย ที่ทำให้นาย ข. มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากเงิน 1 ล้านบาท ที่ได้
จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินซึ่งจำนองของนาย ก. ก่อนเจ้าหนี้สามัญรายอื่นๆ
ส่วนเจ้าหนี้สามัญรายอื่นของนาย ก. ก็ต้องไปฟ้องเอากับทรัพย์สินอื่นของนาย ก.
เพื่อชำระหนี้กันต่อไป ซึ่งประเด็นนี้กฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา
ค.ศ.2005 มิได้มีการบัญญัติไว้เลย มีแต่เพียงการบัญญัติมิให้ผู้จำนองโอนทรัพย์สิน
ซึ่งจำนองไปยังบุคคลอื่น จึงทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถทำสัญญาซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้

หรือทางใดๆ ได้เลย ส่งผลให้เป็นการจำกัดสิทธิ์ในที่ดินของลูกหนี้ในทางทำมาหาได้ทางหนึ่ง อาจทำให้การจำนองไม่ได้รับความนิยมนและเป็นที่ยึดถือได้ในระยะยาว

4.2 ขอบเขตของการจำนอง

จากการวิเคราะห์ถึงขอบเขตของการจำนอง ตามกฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 มีเพียงมาตรา 22 ที่ได้บัญญัติถึง “การกำหนดมูลค่าและลักษณะของอสังหาริมทรัพย์: สัญญาค้ำประกันด้วยอสังหาริมทรัพย์ ต้องกำหนดมูลค่าและลักษณะของอสังหาริมทรัพย์อย่างละเอียด เช่น ประเภท ชนิด ขนาด คุณภาพ จำนวน และสถานที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ซึ่งนำมาค้ำประกันนั้น” จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สัญญาจำนองต้องระบุให้ละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จำนอง ถ้ามิได้ระบุไว้ในสัญญาแล้วทรัพย์สินดังกล่าวจะบังคับจำนองไม่ได้ การที่มาตรา 22 ได้บัญญัติไว้อย่างนั้นแล้วถ้าจะมีการซ่อมแซม ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมหลังมีการจำนองแล้ว ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าหนี้ และให้คิดรวมเข้าในมูลค่าของทรัพย์สินที่จำนอง¹¹ นั้น แสดงให้เห็นว่า ถ้ามีการกระทำบางอย่างใดอย่างหนึ่งกับทรัพย์สินที่ติดจำนองภายหลังการจำนอง ให้ถือว่าทรัพย์สินดังกล่าวก็ติดจำนองไปด้วย เช่น หากจำนองที่ดิน เมื่อลูกหนี้สร้างบ้านขึ้นในที่ดินที่จำนองแล้ว ให้ถือว่าบ้านที่สร้างก็จำนองด้วย ซึ่งเป็นการเอาเปรียบลูกหนี้จนเกินไป เพราะกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่จำนองยังเป็นของลูกหนี้อยู่ ถ้าลูกหนี้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งกับทรัพย์สินเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพย์สินที่จำนองแล้วก็ควรให้ลูกหนี้มีสิทธิได้รับผลประโยชน์จากการกระทำดังกล่าว อย่างเช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย มาตรา 719 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้ “จำนองที่ดินไม่ครอบคลุมไปถึงโรงเรือนอันผู้จำนองปลูกสร้างลงบนที่ดินภายหลังวันจำนอง เว้นแต่จะมีข้อความกล่าวไว้โดยเฉพาะในสัญญาว่าให้ครอบคลุมไปถึง” เมื่อมีการบังคับจำนองผู้รับจำนองชอบที่จะใช้วิธีการบังคับจำนอง โดยขายที่ดินพร้อมกับโรงเรือนไปพร้อมกันก็ได้ แต่ผู้รับจำนองจะใช้บุริมสิทธิ

¹¹ กฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ. 2005, มาตรา 23.

ได้เพียงแต่ราคาที่ดินเท่านั้น หรือการจ้างของโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่บนที่ดินคนอื่นหรือจ้างของที่ดินแต่โรงเรียนเป็นของคนอื่น สิทธิจ้างไม่ครอบคลุมไปถึงทรัพย์สินของคนอื่น ตามมาตรา 720 ที่บัญญัติว่า “จ้างโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นซึ่งได้ทำขึ้นไว้บนดินหรือใต้ดิน ในที่ดินอันเป็นของคนอื่นเขานั้นย่อมไม่ครอบคลุมไปถึงที่ดินนั้นด้วย ฉันทิดอกกลับกันก็ฉันทันนั้น” ตามมาตรา 720 นี้ เป็นกรณีที่เจ้าของโรงเรียนและเจ้าของที่ดินมิใช่เจ้าของเดียวกัน เช่น นาย ก เป็นเจ้าของที่ดินซึ่งมีบ้านของนาย ข นั่งชายติดอยู่ด้วย หากนาย ก นำที่ดินของตนไปจ้างอบ บ้านของนาย ข ก็จะไม่ติดจ้างอบไปด้วย แต่ในทางกลับกัน หากนาย ข นำบ้านของตนไปจ้างอบโดยที่ดินเป็นของนาย ก การจ้างอบก็จะครอบคลุมเฉพาะบ้านของนาย ข ไม่ครอบคลุมไปถึงที่ดินของนาย ก¹² เป็นต้น ซึ่งมีความสอดคล้องตามหลักในมาตรา 705 ที่เจ้าของทรัพย์สินเท่านั้นจ้างอบได้ บุคคลอื่นหาจ้างอบไม่ได้

ทั้งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 721 บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องจ้างอบเหนือดอกผลของทรัพย์สินที่จ้างอบว่า “จ้างอบไม่ครอบคลุมไปถึงดอกผลแห่งทรัพย์สินซึ่งจ้างอบ เว้นแต่ในเมื่อผู้รับจ้างอบได้บอกกล่าวแก่ผู้จ้างอบหรือผู้รับโอนแล้วว่าตนจ้างอบจะบังคับจ้างอบ” โดยหลักแล้วจ้างอบไม่ครอบคลุมไปถึงดอกผลของทรัพย์สินที่จ้างอบเนื่องจากการทำสัญญาจ้างอบผู้จ้างอบไม่ต้องส่งมอบทรัพย์สินที่จ้างอบให้ผู้รับจ้างอบ ดังนั้น เมื่อดอกผลของทรัพย์สินที่จ้างอบเกิดขึ้น ดอกผลย่อมตกเป็นของผู้จ้างอบในฐานะเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เพราะการจ้างอบเป็นเพียงแต่การนำทรัพย์สินไปเป็นประกันการชำระหนี้มิได้รวมถึงดอกผลด้วย แต่ถ้าผู้รับจ้างอบในฐานะเป็นเจ้าของนี้ได้บอกกล่าวแก่ผู้จ้างอบว่าจะบังคับจ้างอบ จ้างอบย่อมครอบคลุมไปถึงดอกผลของทรัพย์สินที่จ้างอบ การบอกกล่าวบังคับจ้างอบต้องเป็นไปตามมาตรา 728 คือ ต้องส่งคำบอกกล่าวเป็นหนังสือจะบอกกล่าวด้วยวาจาไม่ได้ จ้างอบจะ

¹² สาครินทร์ ยุระพุททะ, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย คำประกัน จ้างอบ จ้างนำ, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553), 92.

ครอบไปถึงดอกผลก็ต่อเมื่อมีการบอกกล่าวบังคับจำนองโดยชอบแล้วเท่านั้น¹³ ซึ่งผู้จำนองจะต้องนำเอาดอกผลที่เกิดขึ้นมาชำระหนี้ให้แก่ผู้รับจำนอง ในขณะที่กฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 มาตรา 20 บัญญัติว่า “...การค้ำประกันด้วยอสังหาริมทรัพย์ คือ การรับประกันการใช้แทนหนี้สินหรือพันธะอื่น...” หมายความว่า การจำนองคือการรับประกันการชำระหนี้หรือพันธะอื่น ซึ่งเป็นการชำระหนี้จากสัญญากู้ยืมเงินหรือสัญญาอื่นๆ สำหรับการประกันด้วยพันธะนั้นนั้น อาจจะเป็นดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าทดแทนความเสียหายเนื่องจากลูกหนี้ผิดสัญญาจำนอง เป็นต้น ซึ่งในกฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 ไม่ได้มีการบัญญัติไว้ว่าก่อนจะบังคับจำนองเจ้าหนี้ต้องทำการแจ้งล่วงหน้าให้ลูกหนี้รับทราบไว้แต่อย่างใด มีเพียงกฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญาและนอกสัญญา ค.ศ.2008 มาตรา 26 วรรคสอง ที่ได้บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่มีได้กำหนดเวลาของการปฏิบัติสัญญา เจ้าหนี้มีสิทธิทวงให้ปฏิบัติและลูกหนี้ก็มีสิทธิปฏิบัติได้ตลอดเวลา ในกรณีที่เจ้าหนี้หากทวงให้ปฏิบัตินั้น ลูกหนี้มีพันธะปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าวภายในกำหนดเวลาสิบห้าวัน นับแต่วันที่เจ้าหนี้ได้ทวงให้ปฏิบัติเป็นต้นไป” หมายความว่า เมื่อสัญญาจำนองมิได้กำหนดระยะเวลาในการชำระหนี้หรือไถ่จำนองไว้ เจ้าหนี้หรือผู้รับจำนองย่อมมีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้หรือผู้จำนองปฏิบัติตามสัญญาจำนองภายในสิบห้าวัน ซึ่งการปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าวนั้นรวมทั้งการชำระหนี้เงินต้นและดอกเบี้ย และการไถ่จำนองด้วย และการที่กฎหมายฉบับดังกล่าวมิได้ระบุไว้ว่าการบอกกล่าวต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษรแต่ประการใด ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการใช้กฎหมาย เกิดความสับสนในระหว่างผู้รับจำนองในการติดตามบังคับจำนองเป็นอย่างยิ่ง

¹³ สุดา (วัชรวัฒนากุล) วิศวตพิชญ์, *หลักกฎหมาย ค้ำประกัน จำนอง จำน่า (Surety ship, Mortgage & Pledge)*, พิมพ์ครั้งที่ 9 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพฯ: เดือนตุลา, 2555), 107.

4.3 สิทธิหน้าที่ของผู้จ้างและผู้รับจ้าง

4.3.1 สิทธิหน้าที่ของผู้จ้าง

กฎหมายของ สปป.ลาว ไม่ได้มีการบัญญัติสิทธิและหน้าที่ของผู้จ้างหรือลูกหนี้ไว้เป็นการเฉพาะแต่อย่างใดในกฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 จึงต้องปรับใช้กฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญาและนอกสัญญา ค.ศ. 2008 มาตรา 26 วรรคสาม พอจับใจความได้บางส่วนว่า ลูกหนี้มีสิทธิไถ่ถอนทรัพย์สินที่จ้างแก่เจ้าหนี้เมื่อถึงกำหนดเวลาตามที่ได้รับไว้ในสัญญาจ้างหรือก่อนกำหนดเวลาชำระหนี้ได้ หากมีการตกลงกันไว้ก่อนทำสัญญา และเจ้าหนี้ไม่ขัดข้อง ในกรณีที่ไม่ได้กำหนดเวลาในการชำระหนี้ไว้ในสัญญาจ้าง ลูกหนี้สามารถไถ่ถอนทรัพย์สินที่จ้างได้ตลอดเวลา ลูกหนี้ต้องมอบเอกสารที่เกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินที่จ้างไว้กับผู้รับจ้างหรือบุคคลอื่นที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าหนี้ เพื่อเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ โดยที่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินยังเป็นของลูกหนี้อยู่¹⁴ ดังนั้น ลูกหนี้จึงมีสิทธิใช้ได้รับดอกผลจากทรัพย์สินที่จ้าง แต่ต้องดูแลรักษาทรัพย์สินที่จ้างให้อยู่ในสภาพปกติ ห้ามลูกหนี้จะทำการใดๆ ให้ทรัพย์สินซึ่งจ้างชำรุดทรุดโทรมหรือเสื่อมราคา หากไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหนี้¹⁵ ถ้าการเสื่อมราคาดังกล่าวเกิดจากความผิดของลูกหนี้ เจ้าหนี้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากการเสื่อมราคานั้นได้ ซึ่งในกฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 ก็ได้บัญญัติให้เจ้าหนี้บังคับจ้างได้ทันทีหรือไม่ เพียงแต่บัญญัติให้เจ้าหนี้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากการละเมิดได้เท่านั้น ตรงกันข้ามหากลูกหนี้ปรับปรุงหรือซ่อมแซมให้ทรัพย์สินที่จ้างดีขึ้นหรือมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ท่านว่าให้คิดค่าซ่อมแซมหรือปรับปรุงนั้นรวมเข้ากับมูลค่าของทรัพย์สินที่จ้าง¹⁶ ในกรณีที่ลูกหนี้ผิดนัดหรือไม่ปฏิบัติตามสัญญาจ้าง ลูกหนี้ต้องโอน

¹⁴ วิไซ สีหาปัญญา, *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา*, (นครหลวงเวียงจันทน์: กระทรวงศึกษาธิการ, 2007), 7.

¹⁵ กฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ. 2005, มาตรา 24.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 23.

ทรัพย์สินที่จำนองให้แก่เจ้าหนี้หรือผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด¹⁷ หากลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้และเจ้าหนี้ใช้สิทธิบังคับเจ้าหนี้ทรัพย์สินที่นำมาจำนองเป็นประกันหนี้ โดยการขายทอดตลาดหรือตามคำสั่งศาล และเมื่อบังคับจำนองทรัพย์สินแล้ว ปรากฏว่ามีเงินเหลือจากเจ้าหนี้หักชำระต้นเงินและค่าอุปการณืเสร็จสิ้นแล้ว ผู้จำนองมีสิทธิที่จะได้รับเงินที่เหลือจากการบังคับจำนองคืน ถ้าจำนวนเงินที่ได้หากไม่พอกับหนี้สิน ลูกหนี้ยังต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาด¹⁸

จะเห็นได้ว่ากฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 มาตรา 25 วรรคสอง บัญญัติมิให้ลูกหนี้มีสิทธินำทรัพย์สินที่จำนองไปจำนองซ้อนหรือโอนทรัพย์สินซึ่งเป็นหลักประกันการชำระหนี้ไปยังบุคคลอื่นได้ ถ้าลูกหนี้ละเมิด (ฝ่าฝืน) เจ้าหนี้สามารถทวง ติดตามนำทรัพย์สินที่จำนองกับคืนมา โดยลูกหนี้ต้องรับผิดชอบในค่าติดตามนำทรัพย์สินพร้อมทั้งค่าเสียหายอื่นๆ อีกด้วย ซึ่งต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย ที่ให้สิทธิแก่ผู้จำนองในการจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินที่จำนองไปยังบุคคลอื่น หรือสิทธิที่จะนำทรัพย์สินซึ่งจำนองไปจำนองได้หลายครั้ง ถึงแม้จะมีการตกลงกันไม่ให้ผู้จำนองนำทรัพย์สินนั้นไปจำนองอีกก็ตาม¹⁹ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการที่กฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 ได้บัญญัติไว้เช่นนั้น ถึงจะเป็นการดีต่อเจ้าหนี้หรือผู้รับจำนองที่ตน จะได้รับการชำระหนี้จากลูกหนี้อย่างแน่นอน หรือเมื่อลูกหนี้ผิดนัดก็ยังสามารถบังคับจำนองจากทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันชำระหนี้และได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนโดยไม่ต้องนำเงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินที่จำนองไปเฉลี่ยกับเจ้าหนี้บุริมสิทธิรายอื่นก็ตาม ซึ่งจะทำให้ลูกหนี้หรือผู้จำนองเสียโอกาสที่จะขอสินเชื่อเพื่อหาแหล่งเงินมาขยายหรือลงทุนเพิ่มเติมในธุรกิจของตนในเมื่อหลักทรัพย์ยังมีค่าสูงอยู่

¹⁷ กฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ. 2005, มาตรา 34 วรรคสี่.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 34 วรรคสอง.

¹⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 732.

อนึ่ง การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 713 ที่ให้สิทธิแก่ผู้จำหน่ายสามารถแบ่งชำระหนี้จำหน่ายเป็นงวดๆ ได้ และทั้งให้ผู้จำหน่ายเมื่อชำระหนี้ในแต่ละงวดต้องนำไปจดทะเบียนตามมาตรา 746 นั้น เห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ผู้จำหน่ายมาก เพราะเป็นการลดภาระและเพิ่มโอกาสให้แก่ผู้จำหน่ายสามารถไถ่ถอนจำหน่ายได้โดยไม่กระทบกับธุรกิจหรือชีวิตประจำวันของผู้จำหน่ายจนเกินไป โดยไม่ต้องชำระหนี้ก่อนใหญ่ครั้งเดียว

นอกจากนั้น ตามกฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ. 2005 มาตรา 34 วรรคสอง ที่ให้สิทธิลูกหนี้ได้รับเงินที่เหลือจากการขายทรัพย์สินจากการบังคับจำหน่ายคืน ถ้าจำนวนเงินที่ได้หากไม่พอกับหนี้สิน ลูกหนี้ยังต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาด กลับกันประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 733 ตอนท้าย "...ถ้าเอาทรัพย์สินซึ่งจำหน่ายออกขายทอดตลาดใช้นี้ ได้เงินจำนวนสุทธิน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระกันอยู่นั้นก็ดี เงินยังขาดจำนวนอยู่เท่าใดลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในเงินนั้น" ในประเด็นนี้ ถึงแม้จะเป็นการดีต่อลูกหนี้ที่ไม่ต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาดของหนี้เงิน แต่ก็ทำให้เจ้าหนี้ไม่ได้รับความยุติธรรมและเป็นการเสียผลประโยชน์มากเกินไป ในเมื่อลูกหนี้เป็นหนี้เท่าไรก็ควรต้องรับผิดชอบตามจำนวนหนี้ นั้น ดังนั้น ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงได้มีการบัญญัติเพิ่มเติม ในมาตรา 214 บัญญัติว่า "ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 733 เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะให้ชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สินของลูกหนี้จนสิ้นเชิง รวมทั้งเงินและทรัพย์สินอื่นๆ ซึ่งบุคคลภายนอกค้างชำระแก่ลูกหนี้ด้วย" นั้น แสดงว่า ภายใต้บทบัญญัติของมาตรา 214 หากสัญญาจำหน่ายมีการระบุบังคับจำหน่ายยกเว้นตามมาตรา 733 ไว้ สามารถบังคับใช้ตามมาตรา 214 ได้ แต่การเข้ามาขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 214 นี้ จะอยู่ในฐานะเจ้าหนี้สามัญที่มีได้มีหลักประกันอย่างไรๆ ทั้งข้อยกเว้นมาตรา 733 ก็มีได้ขัดต่อความสงบเรียบร้อย

หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1507/2538)²⁰ เมื่อมีการบังคับจำนองแล้วได้เงินไม่พอชำระหนี้ หนี้ยังขาดอยู่เท่าใดผู้จำนองต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาดจากการบังคับจำนอง

4.3.2 สิทธิหน้าที่ของผู้รับจำนอง

กฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ. 2005 มาตรา 25 บัญญัติให้สิทธิเจ้าหนี้ที่มีบุริมสิทธิได้รับการชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้สามัญ หรือเจ้าหนี้มีประกันตามลำดับก่อนหลังตามสัญญาจำนอง การที่จะถือว่าเป็นบุคคลใดเป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิได้นั้น สัญญาจำนองจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง และจดทะเบียนที่สำนักงานที่ดินที่ทรัพย์สินนั้นจะจำนอง (มาตรา 21 และมาตรา 31) ถ้าลูกหนี้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ขาย มอบ หรือแลกเปลี่ยนทรัพย์สินที่จำนอง โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหนี้ก่อน เจ้าหนี้มีสิทธิทวงหรือติดตามเอาทรัพย์สินคืน และในการทวงหรือติดตามเอาทรัพย์สินคืนดังกล่าว เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนค่าใช้จ่ายและค่าเสียหายที่เกิดจากการกระทำดังกล่าวของลูกหนี้ได้ ตามมาตรา 25 วรรคสองนั้น กฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ. 2005 ไม่ได้มีการระบุไว้อย่างชัดเจนแต่อย่างใดว่าให้เจ้าหนี้สามารถบังคับจำนองได้โดยทันทีหรือไม่เนื่องจากการละเมิดนั้น ซึ่งต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 723 ที่เมื่อทรัพย์สินซึ่งจำนองบุบสลายหรือสูญหาย เป็นเหตุให้ไม่เพียงพอแก่การประกัน เจ้าหนี้หรือผู้รับจำนองชอบที่จะบังคับจำนองได้ทันที และในมาตรา 730 ได้จัดลำดับของการชำระหนี้ไว้ โดยให้ถือตามลำดับผู้รับจำนองเรียงตามวันและเวลาที่จดทะเบียนจำนอง ผู้จดทะเบียนก่อนย่อมได้รับการชำระหนี้ก่อนผู้จดทะเบียนคนหลัง

²⁰ ชลอ ว่องวัฒนาภิกุล, คำอธิบายเรียงมาตรา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้, (เชียงใหม่: แมสสารการพิมพ์, 2549), 61.

นอกจากมาตรา 25 ที่ได้บัญญัติถึงสิทธิของเจ้าหนี้แล้ว มาตรา 32 ยังได้ให้สิทธิเจ้าหนี้ที่มีบุริมสิทธิสามารถสละบุริมสิทธิของตนให้แก่เจ้าหนี้รายอื่นที่มีหลักประกันหรือเจ้าหนี้สามัญ การสละบุริมสิทธิไม่ใช่การสละหนี้หรือปลดหนี้ให้แก่ลูกหนี้ หากเป็นเพียงการโอนลำดับการได้รับการชำระหนี้ของตนก่อนเจ้าหนี้รายอื่น การสละบุริมสิทธิต้องไม่ให้เกิดมูลค่าหนี้ของตน หรือมีสิทธิโอนหนี้และผลประโยชน์ที่จะได้รับให้บุคคลอื่น แต่ไม่ให้เกิดผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับ

ในกรณีที่สัญญาจำนองไม่ได้กำหนดเวลาในการชำระหนี้ไว้ เจ้าหนี้มีสิทธิบอกกล่าวให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ทุกเวลา และลูกหนี้ต้องชำระหนี้ภายในระยะเวลาสิบห้าวันนับแต่วันได้รับบอกกล่าวเป็นต้นไป แต่การบอกกล่าวของเจ้าหนี้ดังกล่าว กฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญาและนอกสัญญา ค.ศ.2005 มาตรา 26 กลับไม่ได้บัญญัติไว้ว่าการบอกกล่าวต้องทำเป็นจดหมายหรือลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด เมื่อลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามกำหนดเวลาในการบอกกล่าว เจ้าหนี้มีสิทธิเอาทรัพย์สินที่จำนองเป็นสิทธิของตน หรือขายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันในการชำระหนี้ หรือร้องขอให้ศาลบังคับจำนองขายทอดตลาด เพื่อนำเงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินดังกล่าวมาใช้แทนหนี้สินให้แก่ตน ถ้าเจ้าหนี้ต้องการทรัพย์สินที่จำนอง เจ้าหนี้สามารถซื้อได้ตามการประเมินราคาทรัพย์สินตามสัญญาจำนองหรือตามการขายทอดตลาดตามคำสั่งศาล เงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินที่จำนองเมื่อได้ชำระหนี้และอื่นๆ จนครบแล้ว หากยังเหลือให้ส่งคืนแก่ลูกหนี้ แต่ถ้าเงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินไม่เพียงพอกับจำนวนเงินที่เป็นหนี้ ในส่วนที่ขาดเจ้าหนี้สามารถเรียกร้องจากลูกหนี้ได้ การที่กฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 มาตรา 34 บัญญัติให้เจ้าหนี้สามารถเอาทรัพย์สินจำนองหลุดเป็นสิทธิของเจ้าหนี้ตามที่ได้ตกลงกันในสัญญา โดยไม่ผ่านกระบวนการศาลได้นั้น ส่งผลให้ลูกหนี้ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการบังคับจำนอง อีกทั้งทำให้เกิดช่องว่างแก่เจ้าหนี้ที่คิดจะเอาเปรียบลูกหนี้สามารถกระทำการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ได้โดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรม ส่งผลให้เกิดความเดือนร้อนแก่ลูกหนี้หรือผู้จำนองเป็นอย่างมาก

ในกรณีที่ลูกหนี้ผิดนัดไม่ใช้หนี้สินเมื่อหมดกำหนดเวลาตามสัญญาจ้างเอง หรือถูกศาลตัดสินให้ล้มละลาย การใช้หนี้สินจะปฏิบัติตามบุริมสิทธิตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 7 โดยต้องจ่ายค่าแรงงาน เงินเดือนหรือผลประโยชน์อื่นๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายแรงงาน การจ่ายค่าภาษีอากร และการจ่ายค่าอื่นๆ เพื่อผลประโยชน์ของชาติ²¹ ก่อน จึงสามารถชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้รายอื่นๆ ตามลำดับ เหตุที่กฎหมายของ สปป.ลาว กำหนดหลักเกณฑ์ไว้อย่างนี้ เพราะรัฐบาลแห่ง สปป.ลาว ให้ความสำคัญต่อการปกป้องสิทธิของแรงงานและผลประโยชน์ของรัฐเป็นอันดับแรก จึงให้สิทธิประโยชน์ของเจ้าหนี้เป็นอันดับรองลงมา

5. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสามารถสรุปและเสนอแนะได้ ดังนี้

5.1 สรุป

กฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 ได้มีผลบังคับใช้ภายใน สปป.ลาว สามารถให้ความคุ้มครองและแก้ไขสภาพปัญหาในสังคมได้ในระดับหนึ่ง แต่เมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันทำให้กฎหมายดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมสภาพปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น เนื่องจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมกำลังมีการขยายตัวอย่างมาก จากการขยายตัวทางธุรกิจดังกล่าวทำให้นักธุรกิจหรือประชาชนที่ต้องการจะลงทุนทำธุรกิจหรือขยายธุรกิจต้องหาแหล่งเงินทุนทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อมาขยายหรือเปิดกิจการของตน ซึ่งในการกู้ยืมเงินนั้นเจ้าหนี้ก็มักจะให้ลูกหนี้ให้หลักประกันด้วย ดังนั้นการนำอสังหาริมทรัพย์มาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ นั้นจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ลูกหนี้และเจ้าหนี้นิยมนำมาใช้ในการกู้ยืมเงิน เพื่อเพิ่มความแน่ใจให้แก่เจ้าหนี้หรือสถาบันทางการเงินว่าจะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้อย่างแน่นอน หรือถ้าลูกหนี้ไม่มีเงินมา

²¹ กฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005, มาตรา 4.

ชำระหนี้ก็ยังสามารถบังคับจำนองกับทรัพย์สินที่จำนองเป็นหลักประกันของลูกหนี้ได้ อีกทั้งลูกหนี้เองก็มั่นใจว่า เมื่อนำทรัพย์สินที่ตนมีไปจำนอง ตนเองก็จะสามารถมีเงินมาเปิดหรือขยายธุรกิจของตน โดยที่ตนยังเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินซึ่งจำนองอยู่ แต่เนื่องจากบทบัญญัติในเรื่องการนำอสังหาริมทรัพย์มาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ประเภทจำนองตามกฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 ยังมีความไม่ชัดเจน กล่าวคือ กฎหมายมิได้มีการบัญญัติถึงสิทธิจำนองเป็นหลักประกันเพื่อการชำระหนี้นั้นครอบคลุมถึงประเภทของทรัพย์สินที่สามารถจำนองได้ สิทธิและหน้าที่ของผู้จำนองและผู้รับจำนอง ก็ไม่มีการระบุไว้อย่างชัดเจนแต่อย่างใด และในการจำนองที่ดินนั้นจะครอบคลุมถึงโรงเรือนด้วยหรือไม่ รวมตลอดถึงหลักเกณฑ์ของการบังคับจำนองและการเอาทรัพย์สินจำนองหลุด กฎหมายก็ไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนเช่นกัน ด้วยความไม่ชัดเจนของกฎหมายดังกล่าว ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่อาจทำให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชนและส่งผลประโยชน์ให้แก่สังคมเท่าที่ควร ในขณะที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 12 จำนอง ของประเทศไทยได้มีการบังคับใช้มาอย่างยาวนาน และได้มีการปรับปรุงแก้ไขหลายครั้ง จนทำให้กฎหมายมีความชัดเจนและสมบูรณ์เป็นอย่างมาก โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะจำนอง ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และรายละเอียดเกี่ยวกับการจำนองไว้อย่างครบถ้วนและชัดเจน ทำให้การบังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะจำนอง มีประสิทธิภาพ และเกิดความเป็นธรรมแก่ลูกหนี้และเจ้าหนี้เป็นอันมาก ด้วยเหตุนี้จึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการจำนอง เพื่อนำรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิต่างๆ ของการจำนองของประเทศไทย ไปเป็นแบบอย่างในการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการค้ำประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 ของ สปป.ลาว ต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 เพื่อให้การจ้างงานใน สปป.ลาว เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้จ้างงานและผู้รับจ้างงาน จึงเห็นควรให้มีการบัญญัติความหมายของการจ้างงานไว้ในกฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 ให้มีความชัดเจนดังเช่นประเทศไทย อันจะทำให้การจ้างงานมีความหมายที่เป็นทางการและสื่อความหมายไปในการนำอสังหาริมทรัพย์และข้อยกเว้น อสังหาริมทรัพย์พิเศษทั้งหลายมาเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ อันจะทำให้ความหมายของการจ้างงานมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

5.2.2 เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 โดยให้มีการบัญญัติถึงทรัพย์สินที่ปลูกสร้างภายหลังสัญญาจ้างงาน สิทธิจ้างงานจึงไม่ครอบคลุมไปถึงทรัพย์สินอันมิได้เป็นหลักประกันในสัญญาจ้างงาน เมื่อมีการบังคับจ้างงาน ผู้รับจ้างงานจะบังคับจ้างงานหลักประกันพร้อมสิ่งปลูกสร้างก็ได้ แต่ผู้รับจ้างงานมีสิทธิเพียงทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันเท่านั้น ดังเช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย ตามมาตรา 719 และมาตรา 720 ที่ได้บัญญัติให้สัญญาจ้างงานไม่ครอบคลุมไปถึงสิ่งปลูกสร้างที่มีขึ้นภายหลังการจ้างงานและการบังคับจ้างงานก็บังคับได้เพียงหลักประกันเท่านั้น เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ลูกหนี้ และจะทำให้กฎหมายฉบับดังกล่าวครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.2.3 เห็นสมควรให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ.2005 มาตรา 25 วรรคสอง โดยเพิ่มเติมข้อความที่ว่า "... ถ้าหากละเมิด เจ้าหนี้มีสิทธิทวงถาม ติดตามเอาทรัพย์สินนั้นคืน และเจ้าหนี้สามารถร้องขอต่อศาลให้บังคับจ้างงานได้โดยทันที ..." เพื่อเป็นการปกป้องสิทธิของเจ้าหนี้ ถ้าลูกหนี้ละเมิด เจ้าหนี้สามารถบังคับจ้างงานได้ทันที อีกทั้งเป็นการทำให้ลูกหนี้มีความเกรงกลัวว่าถ้าหากกระทำการละเมิดไป อาจจะถูกเจ้าหนี้ทำการบังคับจ้างงานก่อนจะถึงกำหนดเวลาปฏิบัติสัญญาได้ และเห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติให้ครอบคลุมสิทธิและหน้าที่ของลูกหนี้ (ผู้จ้างงาน) โดยเพิ่มหลักเกณฑ์การให้สิทธิแก่ผู้จ้างงานสามารถได้

ถอนจำนวนที่เป็นวงศๆ ได้ สามารถจำหน่าย จ่ายโอนทรัพย์สินที่ติดจำนองไปยังบุคคลอื่น จนถึงสามารถนำทรัพย์สินที่ติดจำนองไปจำนองซ้ำได้ ดังประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย มาตรา 713 มาตรา 732 และมาตรา 746 ที่บัญญัติให้การชำระหนี้แต่ละครั้งต้องนำไปจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อเป็นหลักฐานไว้ยันกับเจ้าหน้าที่และบุคคลภายนอก นอกจากนี้ ยังต้องกำหนดสิทธิของลูกหนี้ให้ละเอียดมากขึ้น เพื่อให้ลูกหนี้ได้รับความเป็นธรรมและปกป้องสิทธิของลูกหนี้จากเจ้าหน้าที่หาผลประโยชน์จากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของลูกหนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชลอ ว่องวัฒนาภิกุล. (2549) *คำอธิบายเรียงมาตรา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้*, เชียงราย: แม่สายการพิมพ์.
- วิไล สีหาปัญญา. (2007) *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา*, นครหลวงเวียงจันทน์: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เวียงชัย ยมราชวงศ์. (2555) *ปัญหาเรื่องดอกเบี้ยในสัญญากู้ยืมเงิน: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายลาวกับกฎหมายไทย และนานาชาติ*, วิทยาลัยพนันนิติศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.
- สภาแห่งชาติ. (2005, 29 พฤษภาคม) *กฎหมายว่าด้วยการค้าประกันการปฏิบัติสัญญา ค.ศ. 2005*, เลขที่ 06/สภช. นครหลวงเวียงจันทน์: สภช.
- สภาแห่งชาติ. (2006, 27 ธันวาคม) *กฎหมายว่าด้วยค่าธรรมเนียมศาล*, เลขที่ 07/สภช. นครหลวงเวียงจันทน์: สภช.
- สภาแห่งชาติ. (2008, 8 ธันวาคม) *กฎหมายว่าด้วยข้อผูกพันในสัญญาและนอกสัญญา*, เลขที่ 01/สภช. นครหลวงเวียงจันทน์: สภช.
- สาครินทร์ ยุวะพุกกะ. (2553) *กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย คำประกัน จำนอง จำนำ*, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุดา (วิชรวัฒนากุล) วิศวกรพิชญ์. (2555) หลักกฎหมาย ค้ำประกัน จำนอง จำนำ
(*Surety ship, mortgage & pledge*) (พิมพ์ครั้งที่ 9 แก้ไขเพิ่มเติม),
กรุงเทพฯ: เด็อนตุลา.

การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินในการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดชลบุรี

An Analysis of the Financial in Oil Palm Planting Investments in Chon Buri Province

พรณิภา อนุรักษ์ากรกุล¹ ณรงค์ พลีรักษ์² กฤษณะ อิ่มสวาสดี³ และภาสิรี ยงศิริ⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน การปลูกปาล์มน้ำมันและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการจัดการการปลูก ปาล์มน้ำมันที่อยู่ในเขตเหมาะสมมากและไม่เหมาะสมในจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษา พบว่า การวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมันจังหวัดชลบุรีพบว่า NPV (Net Present Value) ในเขตเหมาะสมมาก เท่ากับ 19,228,056.04 บาท เฉลี่ย เท่ากับ 81,727.62 บาทต่อไร่ ซึ่งมากกว่า NPV ในเขตไม่เหมาะสมที่มีค่าเท่ากับ 9,537,643.38 บาท เฉลี่ยเท่ากับ 74,547.78 บาทต่อไร่ ทำให้การลงทุนทำสวนปาล์ม น้ำมันในเขตเหมาะสมมากให้ผลตอบแทนแก่เกษตรกรสูงกว่าการลงทุนทำสวนปาล์ม น้ำมันเขตไม่เหมาะสม ส่วนตัวชี้วัด BCR (Benefit Cost Ratio) ในเขตเหมาะสมมาก เท่ากับ 2.98 ซึ่งน้อยกว่าเขตไม่เหมาะสมที่มีค่าเท่ากับ 3.52 แสดงว่าการลงทุนในเขต ไม่เหมาะสมให้กำไรมากกว่า ส่วน IRR (Internal Rate of Return) ในเขตเหมาะสมมาก และไม่เหมาะสมสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประมาณ 4 เท่า ดังนั้นให้ผลตอบแทนคุ้มค่า

¹ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา,

อีเมล panniepannipha@gmail.com

² คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี

³ คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี

⁴ คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี

กับการลงทุนทั้งสองพื้นที่ เพื่อให้การปลูกปาล์มน้ำมันเป็นไปในแนวทางที่เหมาะสม ควรมีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานเพื่อนำไปใช้ในการจัดการพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันใน จังหวัดชลบุรี

คำสำคัญ: ความคุ้มค่าทางการเงิน / ต้นทุนและผลตอบแทน / ปาล์มน้ำมัน

Abstract

This research was divided into two main parts which included analysis of cost and return on investment from oil palm farms and suggestion of policy for managing oil palm planting in the most suitable area compared with non-suitable area in Chon Buri province. The analytical result showed that the oil palm farming investment in the most suitable area of Chon Buri was commercially worthwhile since NPV (Net Present Value) was 19,228,056.04 baht on average 81,727.62 baht per rais greater than in the non-suitable that is 9,537,643.38 baht on average 74,547.78 baht per rais. Make an investment in oil palm farms in the most suitable area compensation to farmers is higher than in the non-suitable area. The case of BCR (Benefit Cost Ratio) in the most suitable area was 2.98 less than in the non-suitable area that is 3.52 shows that the investments in the non-suitable area get more profit. The IRR (Internal Rate of Return) both in the most suitable area and non-suitable area are higher than interest rate loan about 4 times therefore worthiness the investment in both areas. Finally, the policies for managing oil palm planting in the non-suitable area were proposed namely, development of supply chain.

Keywords: Financial worthiness / Cost and return / Oil palm

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จำเป็นต้องเน้นการผลิตสินค้าและบริการ ให้มีประสิทธิภาพเป็นสร้างมูลค่าให้กับสินค้าชนิดนั้นๆ ทำให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศ เพื่อที่จะนำรายได้เข้าสู่ประเทศได้สูงขึ้น โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรมมีการจัดการพื้นที่เพาะปลูก ต้นทุนในการผลิตให้เหมาะสมกับพืชชนิดนั้นๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ อันนำมาซึ่งการสร้างผลตอบแทนให้กับเกษตรกรได้เป็นอย่างดี ผลิตผลทางการเกษตรจึงเป็นสินค้าที่มีความสำคัญและสร้างรายได้ให้กับคนภาคเกษตรและประเทศเป็นจำนวนมาก เช่น ในประเทศไทยปาล์มน้ำมันนับว่าเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ปลูกกันมาก รองจากยางพารา ผลิตผลจากปาล์มน้ำมันเป็นสิ่งที่นำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลายทั้งในสินค้าอุปโภคและบริโภค ประกอบกับกระทรวงพลังงานต้องการน้ำมันไบโอดีเซลมาทดแทนการนำเข้าน้ำมันดีเซลจากต่างประเทศ และแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำมันในอนาคตของโลก กระทรวงอุตสาหกรรมต้องการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันทั้งในด้านอุปโภคและบริโภคเพิ่มมากขึ้น และในส่วนของกระทรวงเกษตรฯ ต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประเทศไทยมีจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันมากกว่า 1.28 แสนครัวเรือน มีพื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่ให้ผลผลิตประมาณ 4.28 ล้านไร่ สามารถผลิตน้ำมันปาล์มดิบได้ปีละ 1.9 ล้านตัน ซึ่งช่วยสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรประมาณ 6 หมื่นล้านบาทต่อปี (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2556) ทั้งนี้ การผลิตน้ำมันปาล์มดิบของไทยในปี 2555 มีแนวโน้มขยายตัวร้อยละ 5-7 จากปีก่อนหน้า ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากภาครัฐได้มีการดำเนินยุทธศาสตร์ปาล์มน้ำมันในช่วงปี 2551-2555 เพื่อเร่งผลักดันให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน เพิ่มผลผลิต และผลิตภาพการผลิตน้ำมันปาล์มดิบเพื่อรองรับกับยุทธศาสตร์พลังงานทดแทน และลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นต่อความมั่นคงทางด้านอาหารของประเทศ ประกอบกับราคาผลปาล์มดิบในช่วง 4 ปีที่ผ่านมาปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากเดิมที่มีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 4 บาทในปี

2552 ปรับขึ้นเป็นกิโลกรัมละ 6 บาทในปี 2555 (ศูนย์วิจัยกิจการไทย, 2556) จึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกษตรกรขยายพื้นที่การเพาะปลูกมากขึ้น

รายงานทางสถิติ พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2528 ถึงปี พ.ศ.2555 พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในประเทศไทยมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.01 ต่อปี กล่าวคือในปี พ.ศ.2528 มีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน 555,427 ไร่ เพิ่มขึ้นเป็น 3,888,403 ไร่ ในปี พ.ศ.2552 ส่วนเนื้อที่ให้ผลมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.30 ต่อปี กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2552 มีเนื้อที่ปาล์มน้ำมันที่ให้ผลแล้ว 3,188,832 ไร่ สำหรับผลผลิตรวมมีอัตราเพิ่มขึ้นมากที่สุดร้อยละ 11.49 ต่อปี คือมีผลผลิตรวม 8,162,379 ตัน ในปี พ.ศ.2552 และผลผลิตเฉลี่ย 2,560 กิโลกรัม/ไร่/ปี ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.00 ต่อปี (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2553) พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สงขลา นครศรีธรรมราช ตรัง ยะลา นราธิวาส และพังงา (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555) รองลงมาเป็นภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด โดยเฉพาะจังหวัดชลบุรี ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งเพาะปลูกพืชสำคัญของภาคตะวันออก ในปี พ.ศ.2554 จังหวัดชลบุรีมีเนื้อที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันเป็นลำดับที่ 8 ของประเทศ เท่ากับ 86,614 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554ข) จากการประกาศเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมันพบว่า พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดชลบุรีมี 10 อำเภอ 29 ตำบล นอกจากนี้ยังพบว่าพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556ข)

เขตเกษตรเศรษฐกิจ (Agricultural zoning) เป็นเขตการผลิตทางการเกษตร ซึ่งรวมทั้งการเลี้ยงสัตว์และการปลูกป่า ที่กำหนดขึ้นให้เหมาะสมกับภาวะตลาดและเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศ โดยคำนึงถึงสภาพที่คล้ายคลึงกันของปัจจัยหลัก เช่น ดินฟ้าอากาศ แหล่งน้ำ พืชที่ปลูก สัตว์ที่เลี้ยงประเภทของเกษตรกร และรายได้หลักของเกษตรกร (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556ค) การกำหนดเขตเกษตรเศรษฐกิจจัดเป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่มีความสำคัญมากอย่างหนึ่งที่น่ามาใช้ในการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้เกิดอย่างยั่งยืน เป็นการรักษาและป้องกันพื้นที่สำหรับการเกษตรให้คงอยู่

ต่อไป รัฐบาลจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์และดำเนินการศึกษาเพื่อกำหนดเขตเกษตรเศรษฐกิจโดยเริ่มจากศึกษาระบบการผลิตพืชในปัจจุบัน ความต้องการของตลาดในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต วิเคราะห์ความเหมาะสมทางกายภาพและปัจจัยการผลิตของพืชแต่ละชนิด และวิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพร่วมกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2556ข) จากนั้นจึงออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2556 เรื่องการกำหนดเขตเหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจ 6 ชนิด ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน ยางพารา อ้อยโรงงาน และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยการวิเคราะห์ความเหมาะสมของที่ดิน คุณสมบัติดิน ความต้องการธาตุอาหารของพืชแต่ละชนิด ร่วมกับปัจจัยอื่นๆ ผลลัพธ์ที่ได้ คือ เขตเหมาะสมสำหรับการปลูกพืชแต่ละชนิด ซึ่งสามารถนำไปใช้เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาครัฐและเกษตรกร ทำให้เกษตรกรลดต้นทุนจากการทำการเกษตร เนื่องจากเกษตรกรได้ปลูกพืชในพื้นที่ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพและมีปริมาณมากขึ้น (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2556ก)

จากการกำหนดเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจนำร่อง 6 ชนิด ที่ทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศนี้ ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยากที่เกษตรกรจะทำการปลูกพืชตามเขตเหมาะสมที่กำหนดไว้ เนื่องจากในการปลูกพืชของเกษตรกรจะคำนึงถึงผลตอบแทนเป็นหลัก หากพืชชนิดใดเป็นที่ต้องการของตลาดและให้ผลตอบแทนสูง เกษตรกรก็จะปลูกพืชชนิดนั้นโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมของปัจจัยการผลิตในพื้นที่และผลผลิตล้นตลาด ดังนั้นรัฐบาลจึงมีแผนการดำเนินงานเพื่อบริหารจัดการพื้นที่โซนนิ่งดังกล่าว โดยการตรวจสอบพื้นที่เกษตรกรรมที่อยู่ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมหรือเหมาะสมน้อย ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูง และได้ผลผลิตต่ำ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2556ค)

การลงทุนปลูกปาล์มน้ำมันมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนค่อนข้างสูงซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญในส่วนของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นและผลตอบแทนที่กลับมา ทำ

ให้ไม่สามารถทราบได้ว่ากำไรจากสวนไหนมากกว่ากัน รวมทั้งการลงทุนปลูกปาล์ม น้ำมันต้องใช้เวลาระยะนานจึงจะได้รับผลผลิต ดังนั้นการวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนที่ได้รับอย่างแท้จริงนั้นจะช่วยให้เกษตรกรได้ตัดสินใจเลือกปลูกปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่เหมาะสมมากและเขตพื้นที่ไม่เหมาะสมได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นการศึกษาคั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ทางการเงินในการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่เหมาะสมมากและไม่เหมาะสม โดยเปรียบเทียบผลตอบแทนจากสองพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมสำหรับแนวทางในการควบคุม และสนับสนุนการเพาะปลูกปาล์มน้ำมันในเชิงพื้นที่เพื่อสอดคล้องกับสภาพต้นทุนและผลตอบแทนจากพืชดังกล่าวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์ทางการเงินในการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมันที่อยู่ในเขตพื้นที่เหมาะสมมากและไม่เหมาะสมในจังหวัดชลบุรีที่กำหนดโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการจัดการการปลูกปาล์มน้ำมันที่อยู่ในเขตพื้นที่เหมาะสมมากและไม่เหมาะสมในจังหวัดชลบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาวิเคราะห์และเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการลงทุนทั้งกระแสทางการเงินและอัตราผลตอบแทนทางการเงินของการปลูกปาล์มน้ำมันในปีการผลิต 2556 ที่อยู่ภายในเขตพื้นที่เหมาะสมมากและไม่เหมาะสมที่กำหนดโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. ขอบเขตด้านพื้นที่จังหวัดชลบุรี พื้นที่ที่เหมาะสมมากในการปลูกปาล์มน้ำมันมีรายละเอียด ดังนี้

1) อำเภอบ่อทองประกอบด้วย ตำบลธาตุทองหมู่ 3, 7 และตำบลบ่อทอง หมู่ 4, 5, 6 และ 7

2) อำเภอหนองใหญ่ประกอบด้วย ตำบลเขาชกหมู่ 2, 3 ตำบลหนองเสือข้าง หมู่ 1, 2 และ 3 และตำบลหนองใหญ่หมู่ 2, 3, 4 และ 6

พื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมัน มีรายละเอียด ดังนี้

1) อำเภอบ่อทองประกอบด้วย ตำบลบ่อทองหมู่ 1, 2 และ 3

2) อำเภอหนองใหญ่ประกอบด้วยตำบลคลองพลู หมู่ 4 และตำบลหนองใหญ่ หมู่ 5

ทั้งนี้ การจำแนกพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่เหมาะสม (เขตพื้นที่เหมาะสมแบ่งออกเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมมาก พื้นที่เหมาะสมปานกลาง และพื้นที่เหมาะสมน้อย ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้พื้นที่ที่เหมาะสมมากในการวิเคราะห์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินในการปลูกปาล์มน้ำมันอย่างชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบการเขตไม่เหมาะสม) และเขตไม่เหมาะสม ใช้การจำแนกพื้นที่ทางด้านเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศศาสตร์ โดยมีขั้นตอนดังนี้ คือ

1) เปรียบข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียม LANDSAT-5 TM ปี พ.ศ.2548 และ 2552 และ ภาพถ่ายดาวเทียม HJ-1A (SMMS) ปี พ.ศ.2556

2) การจำแนกพื้นที่ ใช้วิธีการจำแนกเชิงวัตถุ (Object based classification) โดยใช้วิธีอัลกอริทึมของดัชนีพืชพรรณ (Normalization Difference Vegetation Index: NDVI) โดยจะมีการแบ่งส่วนภาพ (Segmentation) และการกำหนดค่า Scale parameter shape และ Compactness และนำแผนที่ในการปลูกปาล์มน้ำมันปี พ.ศ.2548, 2552 และ 2556 จากศูนย์สารสนเทศทางเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร มาเป็นปัจจัยในการจำแนกเพื่อให้ความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

3) การตรวจสอบความถูกต้องจากการจำแนกพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันจากภาพถ่ายดาวเทียม โดยการออกสำรวจภาคสนามและตรวจสอบกับแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ.2556 ด้วยเครื่อง GPS (Global Positioning System) และใช้การ

ประเมินความถูกต้อง (Accuracy assessment) โดยทำจุดตัวอย่าง (Sampling point) กับพื้นที่จริง และค่า Kappa statistic ซึ่งการศึกษาของ Congalton and Green (1999) อ้างถึงโดย ฐานิตย์ วงศ์วิเศษ (2548) กล่าวว่า ในกรณีสิ่งปกคลุมดินที่มีการจำแนกน้อยกว่า 12 ประเภท ต้องเก็บจุดตัวอย่างอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 50 จุดตัวอย่างในแต่ละประเภทสิ่งปกคลุมดินและให้ค่าความถูกต้องทั้งหมด (Overall accuracy) ที่ระดับร้อยละ 25 จึงถือว่าผลการศึกษายอมรับได้ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งจึงมีการเก็บจุดตัวอย่างในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 100 จุด และเมื่อตรวจสอบค่าความถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 เพื่อให้ได้แผนที่การปลูกปาล์มน้ำมันที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้จากการปลูกปาล์มน้ำมันที่อยู่ในเขตโซนนิ่งเหมาะสมมากและไม่เหมาะสม
2. สามารถนำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยไปใช้วางแผนและจัดการการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ศึกษา

แนวคิดทฤษฎี/งานวิจัย

แนวคิดทฤษฎี

โครงสร้างต้นทุนและผลตอบแทน ใช้วิธีการการวิเคราะห์ทางการเงินของโครงการลงทุน (Financial analysis of investment project) ซึ่งเป็น การเปรียบเทียบกันระหว่างและผลประโยชน์ หรือผลตอบแทนของโครงการ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความคุ้มค่าของโครงการ โดยใช้กระแสการเงินของรายจ่ายและผลตอบแทนรวมทั้งอัตราผลตอบแทนของโครงการ โดยอาศัยหลักเกณฑ์การตัดสินใจในการประเมินโครงการการลงทุน 3 ประการ ได้แก่ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit Cost Ratio: BCR) และอัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return: IRR)

สิ่งแรกที่จะต้องจัดทำ คือ การจัดทำงบเงินสดที่เกิดขึ้นในช่วงเวลา เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงรายได้และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตลอดช่วงอายุของโครงการ การจัดทำงบกระแสเงินสดมีสิ่งที่จะต้องจัดทำ ได้แก่ กำหนดรายการที่เป็นค่าใช้จ่ายหรือเงินลงทุน (Costs) และรายได้หรือผลประโยชน์ของโครงการ (Benefits) (จรัญเกียรติ อภิบุญโยภาส, 2533) อธิบายได้ คือ

1. การวิเคราะห์งบกระแสเงินสด (สมศักดิ์ เปรียบพร้อม, 2531) ประกอบด้วย

1) กระแสเงินสดเข้า (Inflows) คือผลตอบแทนหรือรายได้ที่เกิดขึ้นตลอดอายุโครงการ ประกอบด้วย มูลค่ารวมของผลผลิตทั้งหมด เงินกู้และเงินช่วยเหลือจากรัฐบาล มูลค่าเช่าของโรงเรือนฟาร์ม และมูลค่าซาก

2) กระแสเงินสดออก (Outflows) คือ ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตลอดอายุโครงการ ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่เป็นเงินสด ค่าจ้างแรงงานที่จ่ายเป็นของตอบแทน และเงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้จ่ายคืน

2. เกณฑ์การตัดสินใจการลงทุน ดังนี้ (ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ, 2540)

1) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) แสดงถึงจำนวนผลประโยชน์สุทธิที่ได้รับตลอดระยะเวลาของโครงการ ซึ่งอาจมีค่าเป็นลบ เป็นศูนย์ หรือเป็นบวกก็ได้ ขึ้นอยู่กับขนาดของมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์รวม (Present Value Benefits: PVB) หักออกด้วยมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนรวม (Present Value Cost: PVC) ของโครงการนั้น ค่า NPV สามารถคำนวณได้ดังสมการที่ 1

$$NPV = PVB - PVC = \sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+r)^t} = \sum_{t=1}^n \frac{B_t - C_t}{(1+r)^t} \quad (1)$$

โดยที่ B_t คือ ผลประโยชน์ของโครงการในปีที่ t

C_t คือ ต้นทุนของโครงการปีที่ t

r คือ อัตราคิดลดหรืออัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม

t คือ ระยะเวลาของโครงการ ($t = 1, 2, 3, \dots, n$)

หลักการตัดสินใจ คือ โครงการจะมีความเหมาะสมทางการเงินหรือไม่ นั้น ให้พิจารณาที่ค่า NPV นั่นก็คือ เมื่อ NPV มีค่ามากกว่าศูนย์ หรือมีค่าเป็นบวก แสดงว่าโครงการนั้นมีความเหมาะสมที่จะลงทุน กล่าวคือ มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์รวมมากกว่ามูลค่าปัจจุบันของต้นทุนรวม

2) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit Cost Ratio: BCR) คือ อัตราส่วนระหว่างผลรวมของมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์กับผลรวมของมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนรวมทั้งหมดของโครงการ หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจตามวิธีการนี้คือ ค่า BCR ต้องมากกว่า 1 หมายความว่า ผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนจะมีมากกว่า ต้นทุนที่ต้องเสียไป สามารถหาได้จากการสมการที่ 2

$$BCR = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+r)^t}}{\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+r)^t}} \quad (2)$$

โดยที่ B_t คือ ผลประโยชน์ของโครงการในปีที่ t

C_t คือ ต้นทุนของโครงการปีที่ t

r คือ อัตราคิดลดหรืออัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม

t คือ ระยะเวลาของโครงการ ($t = 1, 2, 3, \dots, n$)

3) อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (IRR) คือ ผลตอบแทนคิดเป็นร้อยละต่อโครงการ หรือหมายถึงอัตราดอกเบี้ยในกระบวนการคิดลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการมีค่าเท่ากับศูนย์ นอกจากนี้ ยังต้องพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยกับขนาดของมูลค่าปัจจุบันสุทธิ ถ้าอัตราดอกเบี้ยระดับหนึ่งที่ใช้ในกระบวนการคิดลดแล้วทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเป็นบวก อัตราดอกเบี้ยระดับใหม่ที่สูงกว่าจะทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าลดลง และลดลงต่อไปตรงเท่ากับที่อัตราดอกเบี้ยยังคงเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ ในท้ายที่สุดอัตราดอกเบี้ยระดับหนึ่งทำให้มูลค่า

ปัจจุบันสุทธิมีค่าเท่ากับศูนย์พอดี ซึ่งก็คือ อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ เมื่อกำหนดให้ r คือ IRR ค่า r หาได้จากการสมการที่ 3

$$\sum_{t=1}^n \frac{B_t - C_t}{(1+r)^t} = 0 \quad (3)$$

โดยที่ B_t คือ ผลประโยชน์ของโครงการในปีที่ t

C_t คือ ต้นทุนของโครงการปีที่ t

r คือ อัตราคิดลดหรืออัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม

t คือ ระยะเวลาของโครงการ ($t = 1, 2, 3, \dots, n$)

หลักการตัดสินใจว่าโครงการมีความคุ้มค่าลงทุนก็ต่อเมื่อ IRR มีค่าสูงและต้องสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยหรือค่าเสียโอกาสของคุณ

2. การกำหนดอัตราคิดลด อัตราคิดลด (r) ใช้ปรับมูลค่าของผลประโยชน์และต้นทุนที่เกิดขึ้นในอนาคตให้เป็นมูลค่าปัจจุบัน อาจเลือกใช้อัตราใดอัตราหนึ่ง คือ ค่าเสียโอกาสของเงินทุน (Opportunity cost capital) อัตราการกู้ยืม (Borrowing rate) หรือดอกเบี้ยเงินกู้ที่เกษตรกรกู้ยืมมา โดยสถาบันการเงินคิดเป็นผลตอบแทนจากการให้กู้ยืมเงินและอัตราผลตอบแทนทางสังคม (Social rate of return) ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดอัตราคิดลดจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่ได้กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินต่างๆ

ส่วนการคิดมูลค่าคงเหลือของเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตรในการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมันใช้วิธีการคิดค่าเสื่อมราคาแบบเส้นตรง สามารถหาได้จากการสมการที่ 4

$$\text{ค่าเสื่อมต่อปีของทรัพย์สิน} = \frac{\text{ราคาทรัพย์สินที่ซื้อ} - \text{มูลค่าซาก}}{\text{จำนวนปีที่ให้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น}} \quad (4)$$

องค์ประกอบของต้นทุนและผล ประโยชน์ของการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมัน

ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการลงทุน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ค่าใช้จ่ายในการลงทุน (Investment Costs) เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการลงทุน ซึ่งมีอายุการใช้งานติดต่อกหลายปี เช่น เครื่องพ่นยาและสารเคมี เป็นต้นรวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่เพาะปลูก เช่น ค่าใช้จ่ายในการปรับพื้นที่ การวางระบบน้ำ

2. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Operating Costs) เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเมื่อมีการดำเนินกิจกรรมการผลิต เช่น ค่าแรงงานในกิจกรรมต่างๆ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีปราบศัตรูพืช ค่าน้ำมันและเชื้อเพลิง และค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา เป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ค่าซ่อมบำรุงรักษา เครื่องมืออุปกรณ์ และสิ่งก่อสร้าง

ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนในการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมันประกอบด้วย รายได้ที่ได้รับจากการปลูกปาล์มน้ำมัน คำนวณจากการนำราคาผลผลิตที่เกษตรกรได้รับคูณด้วยปริมาณผลผลิตและมูลค่าคงเหลือของทรัพย์สินและมูลค่าซาก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัญญา วิภัทรเมธีกุล (2535) ได้วิเคราะห์ผลตอบแทนและระยะเวลาที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดกระบี่โดยทำการคำนวณต้นทุนและผลผลิตของปาล์มน้ำมัน แบ่งปาล์มน้ำมันออกเป็น 2 ช่วงอายุ คือ ปาล์มน้ำมันที่มีอายุ 22 ปี และปาล์มน้ำมันที่มีอายุมากกว่า 22 ปี ผลการวิเคราะห์พบว่า NPV เป็นบวกทั้งสองช่วงอายุ ส่วน BCR มากกว่า 1 ทั้งสองช่วงอายุ นั่นคือผลตอบแทนจากการลงทุนมากกว่าต้นทุนที่เสียไป ส่วน IRR พบว่า เท่ากับร้อยละ 22.48 และร้อยละ 22.49 ตามลำดับผลการวิเคราะห์เป็นเพียงการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินจากการลงทุนเท่านั้น และยังไม่มีการกำหนดพื้นที่ในการเพาะปลูกมาเป็นข้อจำกัดในการวิเคราะห์ ต่อมา จรินทร์ศรี ธรณนพแก้ว (2544) ทำการเปรียบเทียบผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนระหว่างการปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมันในอำเภอหนองใหญ่

จังหวัดชลบุรี ใช้กลุ่มตัวอย่างปาล์มน้ำมันพันธุ์เทเนอรา จำนวน 44 ตัวอย่าง และ ยางพาราพันธุ์ RRIM 600 จำนวน 68 ตัวอย่าง ขนาดสวนที่ใช้ในการวิเคราะห์ 50 ไร่ โดยกำหนดให้ค่าเสียโอกาสของการลงทุนร้อยละ 12 ต่อปี ผลการวิเคราะห์พบว่า การลงทุนปลูกยางพาราให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าทางการเงิน ซึ่งมีค่า NPV เท่ากับ 383,099.15 บาท ค่า BCR เท่ากับ 1.16 และค่า IRR เท่ากับร้อยละ 13 ส่วนผลการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินในการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมันพบว่า ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าทางการเงิน มีค่า NPV เท่ากับ 376,142.52 บาท ค่า BCR เท่ากับ 1.17 และค่า IRR เท่ากับร้อยละ 13 เมื่อทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนเพื่อวัดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในการลงทุนปลูกยางพาราและในการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมัน โดยสมมติว่ามีการเปลี่ยนแปลงในผลตอบแทนหรือต้นทุนในการลงทุน ผลการวิเคราะห์พบว่า ระดับความเสี่ยงของการลงทุนอยู่ในระดับต่ำ จากการวิเคราะห์ความอ่อนไหวพบว่า การเปลี่ยนแปลงการลงทุนปลูกยางพาราเป็นปาล์มน้ำมันดีกว่า ซึ่งจะทำให้มีผลกำไรจึงสามารถสรุปได้ว่า เมื่อเปลี่ยนจากการปลูกยางพาราเป็นการปลูกปาล์มน้ำมันจะทำให้มีผลกำไรเพิ่มขึ้น แต่เมื่อเกษตรกรปลูกเพียงอย่างเดียวหนึ่งก็ยังให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าจากการลงทุน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลตอบแทนทางการเงินที่มีลักษณะการวิเคราะห์เช่นเดียวกับงานวิจัยของ จรินทร์ศรี วรรณพเก้า (2544) ส่วนที่แตกต่างกันคือ พื้นที่ศึกษา ขนาดสวนในการปลูกพืชทั้งสองชนิด และการกำหนดค่าเสียโอกาสหรืออัตราคิดลดในอัตราที่ต่างกัน เป็นต้น ทำให้ผลการวิเคราะห์มีความแตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของหลายๆ ท่าน เช่น นัยนา หลงสระ (2546) ทำการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมันเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนปลูกยางพาราในอำเภอเสิงอภัย จังหวัดตรัง ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 ตัวอย่าง แบ่งเป็นเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจำนวน 30 ตัวอย่าง และเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจำนวน 30 ตัวอย่าง ขนาดสวน 30 ไร่ กำหนดค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนร้อยละ 3 ต่อปี พบว่าการลงทุนปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมันมีความคุ้มค่าในการลงทุน เมื่อพิจารณาจากพารา พบว่า ค่า NPV เท่ากับ 1,023,569.50 บาท ค่า

BCR เท่ากับ 1.37 และค่า IRR เท่ากับร้อยละ 6.14 ส่วนปาล์มน้ำมันมีค่า NPV เท่ากับ 855,860.85 บาท ค่า BCR เท่ากับ 1.36 และค่า IRR เท่ากับร้อยละ 6.26 นอกจากนี้ยังได้ทำการวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมันทดแทนยางพาราพบว่าให้ผลตอบแทนที่ไม่คุ้มค่า แต่เมื่อทำการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของการทดแทนกันพบว่า ถ้าราคาปาล์มน้ำมันเพิ่มสูงขึ้นจาก 1.67 บาทต่อกิโลกรัม เป็น 2.56 บาทต่อกิโลกรัม หรือราคายางพาราลดลงจากกิโลกรัมละ 21.57 บาท เป็น 16.35 บาท การลงทุนปลูกปาล์มน้ำมันทดแทนการปลูกยางพาราจะมีความเป็นไปได้ในการลงทุน

จากงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงิน โดยเป็นการเปรียบเทียบระหว่างยางพาราและปาล์มน้ำมันในลักษณะการปลูกทดแทนกัน ส่วนใหญ่ใช้วิธีการศึกษาคัดล้วยคล้ายกัน ต่างกันตรงพื้นที่ ขนาดสวน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง อายุการทำสวนปาล์มน้ำมันและยางพารา และเงื่อนไขทางการเงิน เช่น อัตราคิดลด และค่าเสียโอกาสในการลงทุน ส่วนใหญ่มีการกำหนดอัตราคิดลดหรืออัตราค่าเสียโอกาสในการลงทุนไว้ที่ร้อยละ 1 ต่อปี (อัตราดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ 1) เป็นอัตราที่ค่อนข้างต่ำ ฉะนั้นควรมีการคิดอัตราคิดลดที่เหมาะสม โดยถ้าเกษตรกรมีการกู้ยืมเงินมาลงทุนก็ควรใช้อัตราคิดลดที่เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เข้ามาพิจารณาด้วย นอกจากนี้ การศึกษาที่ผ่านมาทำการศึกษาเพียงบางพื้นที่ ซึ่งมีสภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ปริมาณน้ำฝน และปัจจัยอื่นๆ แตกต่างกัน ทำให้ผลการวิเคราะห์ได้เพียงบางส่วน ดังนั้น ควรนำปัจจัยอื่นเข้ามาพิจารณาด้วย เช่น ระบบตลาด และประสิทธิภาพการผลิต เมื่อปัจจัยอื่นๆ เข้ามามีผลกระทบสำคัญต่อผลตอบแทนจากการลงทุนทางการเงิน ทำให้มีผู้วิจัยท่านอื่นได้ใช้วิธีศึกษา การแบ่งกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน เช่น สุทธิจิตต์ เริงทอง และคณะ (2551) ทำการจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ ศึกษาาระบบตลาด และต้นทุนการตลาดปาล์มน้ำมันในจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้สร้างแผนที่โดยใช้โปรแกรม ArcGIS Desktop 9.2 เพื่อแสดงให้เห็นถึงพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันได้อย่างเหมาะสม การศึกษาระบบตลาดได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกร ลานเท และโรงสกัด ซึ่งเกษตรกรแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือเกษตรกรมีพื้นที่

ปลูกขนาดใหญ่ (40 ไร่หรือมากกว่า) เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกขนาดกลาง (20-40 ไร่) และเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกขนาดเล็ก (น้อยกว่า 20 ไร่) ทั้งนี้ระบบตลาดจะครอบคลุมเฉพาะการตลาดในรูปผลปาล์มสด กิจกรรมหลักทางการตลาดสำหรับเกษตรกรคือการขายซึ่งต้นทุนค่าขนส่งร้อยละ 77 ของต้นทุนรวม ต้นทุนทางการตลาดของเกษตรกรเฉลี่ย กิโลกรัมละ 0.17 บาท โดยเป็นต้นทุนเงินสดเท่ากับ 0.14 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนวิถีการตลาดเริ่มจากเกษตรกรนำปาล์มทะเลลายจากสวนไปจำหน่ายให้กับโรงงานสกัด ร้อยละ 27 ของปริมาณผลผลิต อีกร้อยละ 73 จะจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลางคือลานเท ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกร เช่น ลินเชื่อปุ๋ยหรือลินเชื่อเงินสด บริการรถบรรทุกปาล์มจากสวนเกษตรกร ราคารับซื้อของลานเทจะต่ำกว่าโรงงานสกัดประมาณ 0.05-0.10 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนทางการตลาดของลานเทประมาณ 0.25 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเป็นต้นทุนเงินสด 0.14 บาทต่อกิโลกรัม ประกอบด้วยเงินเดือนและค่าแรง ค่าขนส่ง ส่วนที่เหลือจะเป็นต้นทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่น ค่าเสื่อมราคา และค่าเสียโอกาส

พรณี พรหมดวง และคณะ (2554) ศึกษาการตัดสินใจลงทุนในขนาดสวนปาล์มน้ำมันอำเภอเกาะเปอร์ จังหวัดระนอง โดยเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำสวนปาล์มน้ำมันตามขนาด โดยแบ่งเกษตรกรมีสวนปาล์มน้ำมันขนาดเล็กมีพื้นที่ต่ำกว่า 10 ไร่ สวนปาล์มน้ำมันขนาดกลางมีพื้นที่ 10-15 ไร่ และสวนปาล์มน้ำมันขนาดใหญ่มีพื้นที่มากกว่า 50 ไร่ ผลการศึกษาพบว่า สวนปาล์มน้ำมันขนาดเล็ก มีค่า NPV เท่ากับ 69,829 บาท ค่า BCR เท่ากับ 1.19 และค่า IRR เท่ากับร้อยละ 31.82 ระยะเวลาคืนทุน เท่ากับ 7 ปี 3 เดือน และจุดคุ้มทุนผลผลิตปาล์มน้ำมันเท่ากับ 88,438 กิโลกรัม ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหว พบว่าให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุนและมีความเสี่ยงน้อย ส่วนสวนปาล์มน้ำมันขนาดกลาง มีค่า NPV เท่ากับ 461,539 บาท ค่า BCR เท่ากับ 1.53 และค่า IRR เท่ากับร้อยละ 23.67 ระยะเวลาคืนทุน เท่ากับ 6 ปี 2 เดือน และจุดคุ้มทุนผลผลิตปาล์มน้ำมันเท่ากับ 219,105 กิโลกรัม ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหว พบว่าให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุนและมีความเสี่ยงน้อย และ

สวนปาล์มน้ำมันขนาดใหญ่ มีค่า NPV เท่ากับ 58,722 บาท ค่า BCR เท่ากับ 1.01 และค่า IRR เท่ากับร้อยละ 7.66 ระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 10 ปี 6 เดือน และจุดคุ้มทุนผลผลิตปาล์มน้ำมันเท่ากับ 1,339,170 กิโลกรัม ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหวพบว่า ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุน แต่มีความเสี่ยงสูงหากต้นทุนมีราคาสูงขึ้น ราคาขายปาล์มน้ำมันถูกลง

จากการตรวจสอบเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทางการเงินในการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมัน พบว่า การลงทุนปลูกปาล์มน้ำมันต้องใช้เงินลงทุนสูง เพราะมีค่าใช้จ่ายซึ่งแสดงให้เห็นถึงต้นทุนการปลูกที่สูงขึ้น งานวิจัยที่ผ่านมาบ่อยมากที่มีการแบ่งการวิเคราะห์ในเชิงพื้นที่ ส่วนใหญ่ทำการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนในเชิงขนาดของพื้นที่ และทำการเปรียบเทียบผลตอบแทนว่าระหว่างการปลูกปาล์มน้ำมันและยางพารา ทั้งนี้ยังไม่มียานวิจัยที่ทำการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่เหมาะสมมากและเขตพื้นที่ไม่เหมาะสม ในงานวิจัยนี้จะทำให้เห็นถึงต้นทุนและผลตอบแทนที่ชัดเจนขึ้นว่า ถ้าเกษตรกรปลูกในพื้นที่ที่รัฐกำหนดให้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมมากในการปลูกแล้ว จะทำให้ต้นทุนในการปลูกลดลงหรือไม่ ในทำนองเดียวกัน เมื่อปลูกในเขตพื้นที่ที่เหมาะสมมากแล้วจะให้ผลตอบแทนสูงกว่าการปลูกในเขตพื้นที่ไม่เหมาะสมหรือไม่

วิธีการศึกษา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเกษตรกรที่มีความรู้และความชำนาญในการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการผลิต ต้นทุน และผลตอบแทนของการปลูกปาล์มน้ำมันตลอดอายุการปลูก

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จากการสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่อยู่ภายในเขตโซนนิ่งเหมาะสมมากและไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการผลิต ต้นทุน และผลตอบแทน ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมที่ใช้ในการศึกษา สามารถคำนวณได้ดังสมการที่ 5 (เวรตี ธรรมมาภิรมย์, 2543)

$$n = \left(\frac{Z_{\alpha/2}}{\delta} \right)^2 \hat{P}(1 - \hat{P}) \quad (5)$$

โดยที่ n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

Z คือ ค่ามาตรฐานเมื่อมีการกระจายแบบโค้งปกติในที่นี้กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ดังนั้นค่า Z จึงเท่ากับ 1.96

δ คือ ค่าความแตกต่างจากค่าสัดส่วนของประชากร หรือค่าความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่ยอมรับได้ที่ระดับร้อยละ 0.05

\hat{P} คือ สัดส่วนของตัวอย่างหรือสัดส่วนตัวอย่างที่ประมาณ (สัดส่วนของจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันของจังหวัดชลบุรี ต่อจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันรวมทั้งประเทศ พ.ศ. 2554 โดยที่จำนวนเกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันรวมทั้งประเทศเท่ากับ 188,226 ครัวเรือน (ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556) และจำนวนเกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดชลบุรีเท่ากับ 868 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี, 2554)

จำนวนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดชลบุรี ผลการคำนวณได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าตามสูตร } n &= \left(\frac{Z_{\alpha/2}}{\delta} \right)^2 \hat{P}(1 - \hat{P}) \\ &= \left(\frac{Z_{0.05/2}}{0.05} \right)^2 ((868/188,226) * 100)(1 - ((868/188,226) * 100)) = 7.054 \end{aligned}$$

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างของเกษตรกรในแต่ละจังหวัดที่ต้องทำการสัมภาษณ์ คือ เกษตรกรที่ปลูกยางปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดชลบุรี เท่ากับ 8 ตัวอย่าง เพื่อให้การวิจัยได้ผลลัพธ์ที่มีความถูกต้องและครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรในพื้นที่มากยิ่งขึ้น จึงกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดเท่ากับ 30 ตัวอย่าง โดยมีวิธีการเลือกกลุ่ม

ตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จำแนกเป็นเกษตรกรที่อยู่ในเขตเหมาะสมมากและไม่เหมาะสมอย่างละ 15 ตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis) โครงสร้างต้นทุนและผลตอบแทนรวมทั้งกระแสทางการเงิน และอัตราผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมันในเขตไหนหนึ่งเหมาะสมมากเปรียบเทียบกับในเขตไม่เหมาะสม ใช้วิธีการการวิเคราะห์ทางการเงินของโครงการลงทุน (Financial analysis of investment project) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบระหว่างผลประโยชน์หรือผลตอบแทนของโครงการ อาศัยหลักเกณฑ์การตัดสินใจในการประเมินโครงการการลงทุน 3 ประการ คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return: IRR) และ

ข้อสมมติทางการศึกษา

(1) ค่าเสื่อมของเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรต่างๆ ที่ใช้ในการปลูกปาล์มน้ำมันใช้วิธีการคิดแบบเส้นตรง โดยคิดตามอายุการใช้งานของอุปกรณ์การเกษตรแต่ละประเภท

(2) ราคาของเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรต่างๆ ที่ใช้ในการปลูกปาล์มน้ำมันราคาปัจจุบันจ่ายการผลิตรวมทั้งราคาปาล์มน้ำมันคงที่ตามปี พ.ศ. 2556 ตลอดอายุของโครงการ

(3) สัดส่วนของปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรได้รับในแต่ละเกณฑ์คุณภาพ กำหนดจากปริมาณผลผลิตจำแนกตามเกณฑ์คุณภาพเฉลี่ย และกำหนดให้คงที่ทุกช่วงอายุของปาล์มน้ำมัน

(4) อัตราคิดลดที่ใช้ในการวิเคราะห์ กำหนดจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เฉลี่ยของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่ได้กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินต่างๆ

(5) ในการดำเนินกิจกรรมการผลิตของเกษตรกรต้องมีเงินลงทุนหมุนเวียนในปีต่อไปอย่างน้อยครั้งหนึ่งก่อน ดังนั้นในการชำระคืนเงินกู้ของเกษตรกรจะชำระคืนเมื่อมีเงินเหลือจากการคาดคะเนเงินลงทุนหมุนเวียนที่ต้องใช้ในปีถัดไป

(6) เกษตรกรเป็นสมาชิกและมีการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เพื่อนำเงินมาลงทุนปลูกปาล์มน้ำมัน

ผลการวิจัย

กรณีที่ 1 พื้นที่เหมาะสมมาก จากตารางที่ 1 ด้วยวิธีการวิเคราะห์หังบกระแสเงินสด พบว่า ในช่วงแรกเกษตรกรจะยังไม่มีรายได้เลยเนื่องจากปาล์มน้ำมันยังไม่ให้ผลผลิต เกษตรกรจึงต้องแบกภาระไปจนกว่าปาล์มน้ำมันจะให้ผลผลิตในปีที่ 4 ส่วนค่าใช้จ่ายแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ ค่าใช้จ่ายในการลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน พบว่า ลักษณะการลงทุนในครั้งแรกนั้น มีมูลค่าทั้งสิ้น 3,099,769.80 บาท/ฟาร์ม (มีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 15 ฟาร์ม) และยังไม่มีการใช้จ่ายในการดำเนินงาน เมื่อเข้าปีที่ 1 ที่เริ่มดำเนินกิจกรรมการผลิต พบว่ามีค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น 518,357.03 บาท/ฟาร์ม เมื่อเข้าสู่ปีที่ 2 เกษตรกรคาดการณ์ว่าเงินลงทุนที่มีอยู่จะไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการผลิต จึงได้กู้ยืมเงินเพื่อนำมาใช้จ่ายหมุนเวียนในฟาร์มทั้งสิ้น 320,000 บาท/ฟาร์ม (ตามปริมาณเงินกู้เฉลี่ย/ฟาร์มที่คำนวณได้) ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7 ต่อปี แต่ถึงกระนั้นเงินทุนที่จะใช้จ่ายหมุนเวียนในปีที่ 2 ก็ยังไม่พอ ประกอบกับไม่มีรายได้จากการขายผลผลิต เกษตรกรจึงควรมีเงินลงทุนอย่างน้อยครั้งหนึ่งก่อน คือ ประมาณ 300,000 บาท จึงได้กู้ยืมเงินเพิ่มอีกเป็นจำนวน 300,000 บาท/ฟาร์ม ซึ่งเป็นการกู้ยืมแต่เพียงเท่าที่จำเป็นต้องใช้จ่ายจริงเท่านั้น จนกระทั่งเข้าปีที่ 3 ปาล์มน้ำมันเริ่มโตขึ้นพอเข้าปีที่ 4 เกษตรกรมีรายได้จากการขายผลผลิตปีแรก ปีต่อๆ มาจึงมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย ทำให้มีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายหมุนเวียนในการผลิต แต่ยังไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ได้ จนกระทั่งเข้าปีที่ 8 เกษตรกรมีรายได้มากพอที่จะชำระหนี้ แต่เกษตรกรต้องเก็บเงินไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการผลิตในปีต่อไปอย่างน้อยครั้งหนึ่งก่อน จบจนเกษตรกรสามารถชำระคืนได้หมดในปีที่ 10 ซึ่งจากการวิเคราะห์กระแสเงินสดนี้ชี้ให้เห็นว่า ในช่วงที่เกษตรกรรอให้ปาล์มน้ำมันมีผลผลิตนั้น เกษตรกรขาดเงินทุนหมุนเวียนสำหรับที่จะใช้จ่ายจึงทำให้ต้องกู้ยืมเงิน แต่เกษตรกรก็มีความสามารถในการ

ชำระหนี้ได้ภายในเวลา 10 ปี จากผลการวิเคราะห์งบกระแสเงินสด ทำให้ทราบค่าใช้จ่ายในส่วนที่เป็นค่าดอกเบี้ยจ่าย ซึ่งนับเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่เราต้องคำนึงถึงในการวิเคราะห์ครั้งนี้ด้วย จึงได้นำค่าใช้จ่ายทั้งหมดทั้งในด้านการลงทุน การดำเนินงาน รวมถึงค่าดอกเบี้ยจ่ายมาพิจารณาร่วมกัน ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการปลูกปาล์มน้ำมันตั้งแต่ปีแรกจนถึงปีที่ 25 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายที่มีข้อมูล จะเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายในการปลูกปาล์มน้ำมันนั้นมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละปี ช่วงอายุปาล์มน้ำมันที่มีค่าใช้จ่ายสูงที่สุด ได้แก่ ปีที่ 15 ที่มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 614,480.87 บาท/ฟาร์ม หากพิจารณาค่าใช้จ่ายหลักแล้ว พบว่า ประกอบไปด้วย ค่าปุ๋ยเคมี ค่าสารกำจัดโรคและแมลง และค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว เนื่องจากว่าปาล์มน้ำมันมีอายุมากแล้ว หากไม่ดูแลรักษาให้ดี จะทำให้ต้นปาล์มน้ำมันไม่สามารถให้ผลผลิตต่อไปได้

ตารางที่ 1 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการทำสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในพื้นที่เหมาะสม จังหวัดชลบุรี

(หน่วย: บาท/ฟาร์ม)

ปีที่	ค่าใช้จ่าย ในการลงทุน	ค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงาน	ค่าดอกเบี้ยจ่าย	ค่าใช้จ่าย ทั้งหมด
0	3,099,769.80	0	0	3,099,769.80
1	72,222.59	446,134.44	0	518,357.03
2	78,002.12	446,894.29	22,400.00	547,296.41
3	77,051.61	457,193.68	21,000.00	555,245.29
4	79,053.87	457,125.59	21,000.00	557,179.46
5	78,063.49	450,747.99	21,000.00	549,811.48
6	76,942.59	456,730.70	21,000.00	554,673.29
7	76,391.59	455,181.15	21,000.00	552,572.74
8	76,391.59	455,181.15	21,000.00	552,572.74
9	84,195.28	494,052.21	10,500.00	588,747.49

ตารางที่ 1 (ต่อ)

(หน่วย: บาท/ฟาร์ม)

ปีที่	ค่าใช้จ่าย ในการลงทุน	ค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงาน	ค่าดอกเบี้ยจ่าย	ค่าใช้จ่าย ทั้งหมด
10	81,364.83	494,052.21	5,250.00	580,667.04
11	86,954.36	501,509.25	0	588,463.61
12	87,421.21	500,709.91	0	588,131.12
13	88,239.35	500,709.91	0	588,949.26
14	90,132.73	501,591.14	0	591,723.87
15	87,311.68	527,169.19	0	614,480.87
16	86,899.34	501,730.70	0	588,630.04
17	90,662.00	506,000.47	0	596,662.47
18	89,621.91	506,709.91	0	596,331.82
19	88,583.35	505,896.38	0	594,479.73
20	95,424.19	511,709.91	0	607,134.10
21	86,022.59	510,566.98	0	596,589.57
22	88,502.12	505,512.61	0	594,014.73
23	87,851.61	510,566.98	0	598,418.59
24	79,053.87	509,074.33	0	588,128.20
25	80,163.49	509,074.33	0	589,237.82

ที่มา จากการคำนวณ

องค์ประกอบของรายได้ รายได้จากการทำสวนปาล์มน้ำมันจะได้จากการจำหน่ายปาล์มน้ำมันในแต่ละปี ซึ่งคำนวณได้จากปริมาณปาล์มน้ำมันคูณกับราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรได้รับกล่าวคือ ปาล์มน้ำมันจะเริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุ 4 ปีขึ้นไป สำหรับปริมาณผลผลิตที่ได้รับในปีที่ 4 มีผลผลิตเฉลี่ย 3,044.21 กิโลกรัม/ไร่ ซึ่งปริมาณผลผลิตที่ได้รับในแต่ละช่วงอายุนั้นไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับการดูแลรักษาของเกษตรกร

แต่อย่างไรก็ตามปริมาณผลผลิตก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอายุ จากข้อมูลที่ปรากฏ ช่วงอายุปีที่ 11 เป็นปีที่ให้ผลผลิตสูงสุดที่สุด คือ 4,969.90 กิโลกรัม/ไร่ ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรได้รับ จากการสำรวจพบว่า ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรได้รับมีความแตกต่างกันออกไปตามคุณภาพของปาล์มน้ำมัน ราคาตลาด และความต้องการปาล์มน้ำมันในแต่ละช่วงเวลา ในช่วงที่ทำการสำรวจพบว่าราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรได้รับเท่ากับ 3.83 บาทต่อกิโลกรัม ลักษณะการจำหน่ายปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่มีการจำหน่ายแบบเป็นทะลายน้อยละ 90 ส่วนที่เหลือร้อยละ 10 เป็นผลปาล์มร่วง แหล่งจำหน่ายปาล์ม คือ บริษัทสุขสมบูรณ์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80 ของเกษตรกรทั้งหมดที่ปาล์มน้ำมันให้ผลผลิตรองลงมาร้อยละ 13 จำหน่ายให้กับโรงงานไทยอีสเทริน และร้อยละ 7 จำหน่ายให้กับโรงงานในเขตปอทอง (ตารางที่ 2) ดังนั้นในการวิเคราะห์จึงกำหนดราคาโดยพิจารณาการจำหน่ายปาล์มน้ำมันในลักษณะทะลายน้อยคือเท่ากับ 3.83 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนมูลค่าซากและมูลค่าคงเหลือ ภายหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ ยังมีอุปกรณ์และเครื่องมือบางส่วนที่ยังไม่หมดอายุการใช้งาน เช่น โรงเรือน บ่อบาดาล รถไถ มิเตอร์ไฟเกษตรกร กระบะเสริมอุปกรณ์และรถบรรทุก เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรสามารถนำไปขายเพื่อเป็นรายได้ในปีสุดท้ายการทำสวนปาล์มน้ำมัน รายได้ส่วนนี้จึงเป็นรายได้ในปีที่ 26 ดังนั้นรายได้ที่เกษตรกรได้รับจากการขายผลผลิตปาล์มน้ำมัน สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า รายได้ที่เกษตรกรได้รับในแต่ละปีนั้นไม่แน่นอนตามปริมาณของผลผลิต เนื่องจากราคาที่เกษตรกรได้รับเป็นราคาคงที่ ดังนั้นปริมาณผลผลิตและรายได้ที่เกษตรกรจะได้รับจึงมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันนั่นเอง

จากตารางที่ 2 พบว่า รายได้สุทธิของเกษตรกรจะมีค่าเป็นลบในช่วงปีที่ 0 ถึงปีที่ 3 เนื่องจากยังไม่มีผลผลิต จนกระทั่งในปีที่ 4 ที่เกษตรกรเริ่มมีรายได้ จนกระทั่งในปีที่ 5 เกษตรเริ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่รายได้สุทธินั้นยังมีค่าเป็นลบอยู่ จวบจนปีที่ 6 เกษตรเริ่มมีรายได้สุทธิเป็นบวก หลังจากนั้นรายได้จึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ช่วงอายุปาล์มน้ำมันที่มีรายได้สุทธิสูงสุด คือ ปีที่ 11 มีรายได้สุทธิทั้งสิ้น 3,889,834.25 บาท จะเห็นได้ว่า รายได้สุทธิที่เกษตรกรได้รับในแต่ละปีนั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิตที่

ได้รับในแต่ละปีแล้ว ยังขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่ายในการทำสวนปาล์มน้ำมันอีกด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากพฤติกรรมการผลิตที่ยังไม่มีแบบแผน และมีลักษณะของการลงมือผลิตลงมือส่งผลให้ปริมาณผลผลิต ค่าใช้จ่ายในการทำสวนปาล์มน้ำมัน และรายได้สุทธิที่เกษตรกรจะได้รับในแต่ละปีมีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมัน ณ อัตราคิดลด ร้อยละ 7 ต่อปี

(หน่วย: บาท/ฟาร์ม)

ปีที่	รายได้ทั้งหมด	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด	รายได้สุทธิ	รายได้สุทธิสะสม
0	0	3,099,769.80	-3,099,769.80	-3,099,769.80
1	0	518,357.03	-518,357.03	-3,618,126.83
2	0	547,296.41	-547,296.41	-4,165,423.24
3	0	555,245.29	-555,245.29	-4,720,668.53
4	2,743,089.24	557,179.46	2,185,909.78	-2,534,758.75
5	2,731,816.67	549,811.48	2,182,005.19	-352,753.56
6	2,876,692.97	554,673.29	2,322,019.68	1,969,266.12
7	2,756,299.10	552,572.74	2,203,726.36	4,172,992.48
8	3,510,245.21	552,572.74	2,957,672.47	7,130,664.95
9	3,668,259.29	588,747.49	3,079,511.80	10,210,176.75
10	3,714,025.38	580,667.04	3,133,358.34	13,343,535.09
11	4,478,297.86	588,463.61	3,889,834.25	17,233,369.34
12	4,063,627.97	588,131.12	3,475,496.85	20,708,866.19
13	4,146,924.19	588,949.26	3,557,974.93	24,266,841.12
14	3,143,882.42	591,723.87	2,552,158.55	26,818,999.67
15	2,789,080.57	614,480.87	2,174,599.70	28,993,599.37
16	3,177,006.29	588,630.04	2,588,376.25	31,581,975.62

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(หน่วย: บาท/ฟาร์ม)

ปีที่	รายได้ทั้งหมด	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด	รายได้สุทธิ	รายได้สุทธิสะสม
17	2,847,425.76	596,662.47	2,250,763.29	33,832,738.91
18	2,716,768.56	596,331.82	2,120,436.74	35,953,175.65
19	2,928,523.33	594,479.73	2,334,043.60	38,287,219.25
20	3,196,298.50	607,134.10	2,589,164.40	40,876,383.65
21	2,726,374.12	596,589.57	2,129,784.55	43,006,168.20
22	2,793,739.15	594,014.73	2,199,724.42	45,205,892.62
23	2,807,111.25	598,418.59	2,208,692.66	47,414,585.28
24	2,748,387.59	588,128.20	2,160,259.39	49,574,844.67
25	2,817,789.10	589,237.82	2,228,551.28	51,803,395.95
26	704,262.18	0	704,262.18	52,507,658.13

ที่มา จากกรคำนวณ

ผลการวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่เหมาะสมมาก การลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมันในขนาดพื้นที่ 235.27 ไร่ อัตราคิดลดร้อยละ 7 ต่อปี กำหนดมาจากค่าเฉลี่ยของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ทำให้สามารถคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ที่เกษตรกรได้รับในเวลา 25 ปี เท่ากับ 19,228,056.04 บาท อัตราส่วนผลตอบแทนมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนต่อการลงทุน (BCR) เท่ากับ 2.98 และอัตราผลตอบแทนภายในของการลงทุน (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 28.75 เมื่อพิจารณาค่าตัวชี้วัดแต่ละตัว ได้แก่ NPV มีค่าเป็นบวก หมายความว่า ในการลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมัน สามารถให้ผลตอบแทนแก่เกษตรกรเมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันแล้วสูงกว่ามูลค่าปัจจุบันของต้นทุนที่เกิดขึ้นตลอดอายุการปลูกปาล์ม น้ำมัน 25 ปี ตัวชี้วัด BCR มีค่าเท่ากับ 2.98 ซึ่งมากกว่า 1 แสดงว่า ต้นทุนในการปลูกปาล์ม น้ำมัน 1 บาท จะได้รับผลตอบแทนเท่ากับ 2.98 บาท หรือมีกำไรเท่ากับ 1.98

บาท และตัวชี้วัด IRR ที่ได้เท่ากับ 28.75 หมายความว่า อัตราผลตอบแทนที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของต้นทุนเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนตลอดอายุของโครงการ และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่เกษตรกรต้องจ่ายคืนให้กับสถาบันการเงินที่ร้อยละ 7 ต่อปี จะพบว่า ค่า IRR สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยประมาณ 4 เท่า จากผลการวิเคราะห์เมื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดดังกล่าว ซึ่งให้เห็นว่า การลงทุนทำสวนปาล์ม น้ำมันในเขตพื้นที่เหมาะสมมากให้ผลตอบแทนคุ้มค่ากับการลงทุน ส่วนรายได้สุทธิสะสมนั้นมีค่าเป็นบวกในปีที่ 6 แสดงว่าเกษตรกรจะคุ้มทุนในปีที่ 6 นั้นเอง (ตารางที่ 2)

กรณีที่ 2 พื้นที่ไม่เหมาะสม จากตารางที่ 3 ด้วยวิธีการวิเคราะห์หังบกระแสเงินสด พบว่า ในช่วงแรกเกษตรกรจะยังไม่มียาไรได้เลยเนื่องจากปาล์มน้ำมันยังไม่ให้ผลผลิต เกษตรกรจึงต้องแบกภาระไปจนกว่าปาล์มน้ำมันจะให้ผลผลิตในปีที่ 4 ส่วนค่าใช้จ่ายแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ ค่าใช้จ่ายในการลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน พบว่า ลักษณะการลงทุนในครั้งแรกนั้น มีมูลค่าทั้งสิ้น 705,330.07 บาท/ฟาร์ม และยังไม่มียาไรค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เมื่อเข้าปีที่ 1 ที่เริ่มดำเนินการการผลิต พบว่ามีค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น 282,973.75 บาท/ฟาร์ม เมื่อเข้าสู่ปีที่ 3 เกษตรกรคาดการณ์ว่าเงินลงทุนที่มีอยู่จะไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการผลิต เพราะเริ่มจะมีผลผลิตเต็มที่จะสามารถเก็บเกี่ยวได้ในปีที่ 4 จึงได้กู้ยืมเงินเพื่อนำมาใช้จ่ายหมุนเวียนในฟาร์มทั้งสิ้น 256,666 บาท/ฟาร์ม (ตามปริมาณเงินกู้เฉลี่ย/ฟาร์มที่คำนวณได้) ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7 ต่อปี แต่ถึงกระนั้นเงินทุนที่จะใช้จ่ายหมุนเวียนในปีที่ 4 ก็ยังไม่พอ แม้จะมีรายได้จากการขายผลผลิตแล้วก็ตาม เนื่องจากว่า ปาล์มน้ำมันสามารถเก็บเกี่ยวได้ตลอดทั้งปี เกษตรกรจึงควรมีเงินลงทุนอย่างน้อยครั้งหนึ่งก่อน คือ ประมาณ 176,000 บาท จึงได้กู้ยืมเงินเพิ่มอีกเป็นจำนวน 100,000 บาท/ฟาร์ม ซึ่งเป็นการกู้ยืมแต่เพียงเท่าที่จำเป็นต้องใช้จ่ายจริงเท่านั้น จนกระทั่งเข้าปีที่ 6 ปาล์มน้ำมันให้ผลผลิตมากขึ้น รายได้จากการขายผลผลิตจึงเพิ่มขึ้นด้วย ทำให้มีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายหมุนเวียนในการผลิต แต่ยังไม่เพียงพอที่จะชำระหนี้ได้ จนกระทั่งเข้าปีที่ 8 เกษตรกรมีรายได้มากพอที่จะชำระหนี้ แต่เกษตรกรต้องเก็บเงินไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการ

ดำเนินการผลิตในปีต่อไปอย่างน้อยครึ่งหนึ่งก่อน จวบจนเกษตรกรสามารถชำระคืนได้หมดในปีที่ 10 ซึ่งจากการวิเคราะห์งบประมาณเงินสดนี้ชี้ให้เห็นว่า ในช่วงที่เกษตรกรรอให้ปาล์มน้ำมันมีผลผลิตนั้น เกษตรกรขาดเงินทุนหมุนเวียนสำหรับที่จะใช้จ่ายจึงทำให้ต้องกู้ยืมเงิน แต่เกษตรกรก็มีความสามารถในการชำระหนี้ได้ภายในเวลา 10 ปีจากผลการวิเคราะห์งบประมาณเงินสด ทำให้ทราบค่าใช้จ่ายในส่วนที่เป็นค่าดอกเบี้ยจ่าย ซึ่งนับเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่เราต้องคำนึงถึงในการวิเคราะห์ครั้งนี้ด้วย จึงได้นำค่าใช้จ่ายทั้งหมดทั้งในด้านการลงทุน การดำเนินงาน รวมถึงค่าดอกเบี้ยจ่าย มาพิจารณาร่วมกันในตารางที่ 3 ซึ่งแสดงให้เห็นค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการทำสวนปาล์ม น้ำมันตั้งแต่ปีแรกจนถึงปีที่ 25 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายที่มีข้อมูล จะเห็นได้ว่า ค่าใช้จ่ายในการทำสวนปาล์มน้ำมันนั้นมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละปี ช่วงอายุปาล์มน้ำมันที่มีค่าใช้จ่ายสูงสุด ได้แก่ ปีที่ 14 ที่มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 320,950.63 บาท/ฟาร์ม

รายได้จากการทำสวนปาล์มน้ำมันจะได้จากการจำหน่ายปาล์มน้ำมันในแต่ละปี คำนวณจากปริมาณปาล์มน้ำมันคูณกับราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรได้รับ กล่าวคือ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับในปีที่ 4 มีผลผลิตเฉลี่ย 2,587.58 กิโลกรัม/ไร่ ช่วงอายุปีที่ 13 เป็นปีที่ให้ผลผลิตสูงที่สุด คือ 4,562.37 กิโลกรัม/ไร่ ราคาปาล์มน้ำมันที่เกษตรกรได้รับมีความแตกต่างกันออกไปตามคุณภาพของปาล์มน้ำมัน ราคาตลาดและความต้องการปาล์มน้ำมันในแต่ละช่วงเวลา ลักษณะการจำหน่ายปาล์มน้ำมันในพื้นที่ที่เหมาะสมจังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่มีการจำหน่ายแบบเป็นทะเลยถึงร้อยละ 90 ส่วนที่เหลือร้อยละ 10 เป็นผลปาล์มร่วง ดังนั้นในการวิเคราะห์ครั้งนี้ จึงกำหนดราคาโดยพิจารณาการจำหน่ายปาล์มน้ำมันในลักษณะทะเลย เนื่องจากนิยมใช้ในการจำหน่ายปาล์มน้ำมันมากกว่า โดยราคาที่เกษตรกรได้รับตามเกณฑ์คุณภาพ ในช่วงที่ทำการสำรวจพบว่าราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรได้รับเท่ากับ 3.83 บาทต่อกิโลกรัม เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมันให้กับบริษัทสุขสมบูรณ์มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 66.67 ของเกษตรกรทั้งหมดที่ปาล์มน้ำมันให้ผลผลิตรองลงมา ร้อยละ 33.33 จำหน่ายให้กับโรงงานไทยอีสเทิร์น ส่วนมูลค่าซากและมูลค่าคงเหลือ ภายหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ

ยังมีอุปกรณ์และเครื่องมือบางส่วนที่ยังไม่หมดอายุการใช้งาน เช่น โรงเรือน บ่อบาดาล รถไถ มิเตอร์ไฟเกษตร รถกระบะเสริมอุปกรณ์ เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรสามารถนำไปขาย เพื่อเป็นรายได้ในปีสุดท้ายของการทำสวนปาล์มน้ำมัน รายได้ส่วนนี้จึงเป็นรายได้ในปีที่ 26 (ตารางที่ 4)

สำหรับรายได้สุทธิของเกษตรกรจะมีค่าเป็นลบในช่วงปีที่ 0 ถึงปีที่ 3 เนื่องจากยังไม่มีผลผลิต จนกระทั่งในปีที่ 4 ที่เกษตรกรเริ่มมีรายได้ จนกระทั่งในปีที่ 5 ที่เกษตรกรเริ่มมีรายได้ แต่รายได้สุทธินั้นยังมีค่าเป็นลบอยู่ และรายได้สุทธิเริ่มมีค่าเป็นบวกในปีที่ 6 หลังจากนั้นจึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ช่วงอายุปาล์มน้ำมันที่มีรายได้สุทธิสูงสุด คือ ปีที่ 13 มีรายได้สุทธิทั้งสิ้น 2,235,607.81 บาท (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 3 ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการทำสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรในพื้นที่ไม่เหมาะสม จังหวัดชลบุรี

(หน่วย: บาท/ฟาร์ม)

ปีที่	ค่าใช้จ่ายในการลงทุน	ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	ค่าดอกเบี้ยจ่าย	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด
0	705,330.07	0	0	705,330.07
1	52,986.36	229,987.39	0	282,973.75
2	55,829.26	229,987.39	0	285,816.65
3	53,578.62	237,175.89	17,966.62	308,721.13
4	56,169.82	202,131.63	7,000.00	265,301.45
5	55,849.13	197,986.19	7,000.00	260,835.32
6	55,486.17	201,874.96	7,000.00	264,361.13
7	55,307.75	193,108.69	7,000.00	255,416.44
8	55,307.75	193,108.69	7,000.00	255,416.44
9	67,834.66	216,431.33	3,500.00	287,765.99
10	66,918.14	206,728.72	1,750.00	275,396.86
11	68,728.08	210,830.09	0	279,558.17

ตารางที่ 3 (ต่อ)

(หน่วย: บาท/ฟาร์ม)

ปีที่	ค่าใช้จ่าย ในการลงทุน	ค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงาน	ค่าดอกเบี้ยจ่าย	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด
12	68,879.25	210,390.45	0	279,269.70
13	69,144.17	210,390.45	0	279,534.62
14	69,757.27	251,193.36	0	320,950.63
15	78,843.78	224,943.05	0	303,786.83
16	78,710.26	231,124.96	0	309,835.22
17	79,928.65	233,900.31	0	313,828.96
18	79,591.86	234,361.44	0	313,953.30
19	79,255.56	233,832.65	0	313,088.21
20	81,470.69	237,611.44	0	319,082.13
21	78,426.36	236,868.54	0	315,294.90
22	79,229.26	233,583.20	0	312,812.46
23	79,018.62	236,868.54	0	315,887.16
24	76,169.82	235,898.31	0	312,068.13
25	76,529.13	235,898.31	0	312,427.44

ที่มา จากการคำนวณ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมัน ณ อัตราคิดลดร้อยละ 7 ต่อปี

(หน่วย: บาท/ฟาร์ม)

ปีที่	รายได้ทั้งหมด	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด	รายได้สุทธิ	รายได้สุทธิสะสม
0	0	705,330.07	-705,330.07	-705,330.07
1	0	282,973.75	-282,973.75	-988,303.82
2	0	285,816.65	-285,816.65	-1,274,120.47
3	0	308,721.13	-308,721.13	-1,582,841.60

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(หน่วย: บาท/ฟาร์ม)

ปีที่	รายได้ทั้งหมด	ค่าใช้จ่ายทั้งหมด	รายได้สุทธิ	รายได้สุทธิสะสม
4	1,267,939.85	265,301.45	1,002,638.40	-580,203.20
5	1,262,729.32	260,835.32	1,001,894.00	421,690.80
6	1,642,565.17	264,361.13	1,378,204.04	1,799,894.84
7	1,543,843.82	255,416.44	1,288,427.38	3,088,322.22
8	1,622,542.85	255,416.44	1,367,126.41	4,455,448.63
9	1,695,581.79	287,765.99	1,407,815.80	5,863,264.43
10	1,716,736.30	275,396.86	1,441,339.44	7,304,603.87
11	2,070,006.46	279,558.17	1,790,448.29	9,095,052.16
12	1,878,333.30	279,269.70	1,599,063.60	10,694,115.76
13	2,235,607.81	279,534.62	1,956,073.19	12,650,188.95
14	1,982,973.27	320,950.63	1,662,022.64	14,312,211.59
15	1,289,198.45	303,786.83	985,411.62	15,297,623.21
16	1,468,509.59	309,835.22	1,158,674.37	16,456,297.58
17	1,316,167.40	313,828.96	1,002,338.44	17,458,636.02
18	1,339,075.39	313,953.30	1,025,122.09	18,483,758.11
19	1,751,786.47	313,088.21	1,438,698.26	19,922,456.37
20	1,477,427.06	319,082.13	1,158,344.93	21,080,801.30
21	1,260,213.63	315,294.90	944,918.73	22,025,720.03
22	1,291,351.79	312,812.46	978,539.33	23,004,259.36
23	1,297,532.80	315,887.16	981,645.64	23,985,905.00
24	1,270,388.94	312,068.13	958,320.81	24,944,225.81
25	1,302,468.44	312,427.44	990,041.00	25,934,266.81
26	411,248.57	0.00	411,248.57	26,345,515.38

ที่มา จากการคำนวณ

เมื่อวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่ไม่เหมาะสม ขนาดพื้นที่ 127.94 ไร่ โดยใช้อัตราคิดลดร้อยละ 7 ต่อปี ซึ่งกำหนดมาจากค่าเฉลี่ยของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ทำให้สามารถคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ที่เกษตรกรได้รับในเวลา 25 ปี เท่ากับ 9,537,643.38 บาท อัตราส่วนผลตอบแทนมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนต่อการลงทุน (BCR) เท่ากับ 3.52 และอัตราผลตอบแทนภายในของการลงทุน (IRR) เท่ากับร้อยละ 29.67 เมื่อพิจารณาว่าตัวชี้วัดแต่ละตัว ได้แก่ NPV ซึ่งมีค่าเป็นบวก หมายความว่า ในการลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมัน สามารถให้ผลตอบแทนแก่เกษตรกรเมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันแล้วสูงกว่ามูลค่าปัจจุบันของต้นทุนที่เกิดขึ้นตลอดอายุการปลูกปาล์มน้ำมัน 25 ปี สำหรับตัวชี้วัด BCR มีค่าเท่ากับ 3.52 ซึ่งมากกว่า 1 แสดงว่า ต้นทุนในการปลูกปาล์มน้ำมัน 1 บาท จะได้รับผลตอบแทนเท่ากับ 3.52 บาท หรือมีกำไรเท่ากับ 2.52 บาท และตัวชี้วัด IRR ที่ได้เท่ากับ 29.67 หมายความว่า อัตราผลตอบแทนที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของต้นทุนเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนตลอดอายุของโครงการ และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่เกษตรกรต้องจ่ายคืนให้กับสถาบันการเงินที่ร้อยละ 7 ต่อปี จะพบว่า ค่า IRR สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยประมาณ 4 เท่า จากผลการวิเคราะห์เมื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า การลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่ไม่เหมาะสม ขนาด 127.94 ที่จังหวัดชลบุรี ให้ผลตอบแทนคุ้มค่ากับการลงทุน ส่วนรายได้สุทธิสะสมนั้นมีค่าเป็นบวกในปีที่ 4 แสดงว่าเกษตรกรจะคุ้มทุนในปีที่ 4 นั้นเอง (ตารางที่ 4)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ทางการเงินของโครงการลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมันในจังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความคุ้มค่าในการลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมันในช่วงระยะเวลา 25 ปี โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากโครงการวิจัย จำนวน 30 ราย แบ่งเป็นเกษตรกรในเขตเหมาะสมมาก 15 ราย และเขตไม่เหมาะสม 15 ราย ผลการวิเคราะห์

ทางการเงินของการลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมันในจังหวัดชลบุรีใช้อัตราคิดลดที่ร้อยละ 7 ต่อปี (ในส่วนของวิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ผลตอบแทนต่อฟาร์ม แต่เมื่อสรุปผลและเปรียบเทียบทั้งสองพื้นที่ ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่เพื่อให้เห็นผลตอบแทนทางการเงินชัดเจนยิ่งขึ้น) สามารถสรุปผลได้ดังนี้

มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ในเขตเหมาะสมมากมีค่ามากกว่าในเขตไม่เหมาะสม เมื่อคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันแล้วสูงกว่าการลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมันเขตไม่เหมาะสม ทำให้การลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่เหมาะสมมากมีความเหมาะสมที่จะลงทุนมากกว่าเขตพื้นที่ไม่เหมาะสม สำหรับตัวชี้วัดผลตอบแทนต่อการลงทุน (BCR) ในเขตเหมาะสมมากมีค่าเท่ากับ 2.98 ส่วนในเขตไม่เหมาะสมมีค่าเท่ากับ 3.52 แสดงว่าการลงทุนในเขตไม่เหมาะสมให้กำไรมากกว่า ส่วนผลตอบแทนภายในของการลงทุน (IRR) ทั้งในเขตเหมาะสมมากและไม่เหมาะสมต่างมี IRR สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยประมาณ 4 เท่า ดังนั้นให้ผลตอบแทนคุ้มค่ากับการลงทุนทั้งสองพื้นที่ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 สรุปการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกปาล์มน้ำมัน ในเขตพื้นที่เหมาะสมมากและเขตไม่เหมาะสม

เขตพื้นที่เหมาะสมมาก	เขตพื้นที่ไม่เหมาะสม
- การถือครองที่ดินเฉลี่ยฟาร์มละ 235.27 ไร่	- การถือครองที่ดินเฉลี่ยฟาร์มละ 127.94 ไร่
- NPV 19,228,056.04 บาท (81,727.62 บาท ต่อไร่)	- NPV 9,537,643.38 บาท (74,547.78 บาท ต่อไร่)
- BCR 2.98	- BCR 3.52
- ถ้าต้นทุน 1 บาท จะมีกำไรเท่ากับ 1.98 บาท	- ถ้าต้นทุน 1 บาท จะมีกำไรเท่ากับ 2.52 บาท
- IRR ร้อยละ 28.67	- IRR ร้อยละ 29.67
- ค่ำทุนจากการทำสวนยางพาราในปีที่ 6	- ค่ำทุนจากการทำสวนยางพาราในปีที่ 5

ที่มา จากกรคำนวณ

จากการวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมัน ในเขตเหมาะสมมากและเขตไม่เหมาะสมมีความแตกต่างกันน้อยมาก เพราะพื้นที่ที่ทำการสำรวจอยู่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือเป็นพื้นที่ในตำบลและอำเภอเดียวกัน ต่างกันเพียงหมู่บ้าน ดังนั้นรูปแบบการผลิตและการใช้ปัจจัยการผลิตจึงมีความคล้ายคลึงกัน ประกอบกับเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นใกล้เคียงกันจะมีการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนปัญหาการผลิต ทำให้รูปแบบและวิธีการผลิตจึงเป็นไปในแนวทางเดียวกันอีกทั้งประกอบกับที่ดินที่เกษตรกรนำมาเพาะปลูกนั้นเป็นที่ดินของบรรพบุรุษที่เป็นมรดกตกทอดจึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการลงทุนมากนัก

เนื่องจากผู้วิจัยใช้ข้อมูลแผนที่ทางเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศผนวกกับข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรมาทำการแบ่งเขตเหมาะสมมากและไม่เหมาะสม ทำให้การสำรวจข้อมูลมีจำกัดในเชิงพื้นที่ ผู้วิจัยไม่สามารถสำรวจพื้นที่ที่ใกล้เคียงกัน และมีวิธีการผลิตที่ต่างกันได้ เพราะต้องให้ความสำคัญกับพื้นที่การแบ่งเขตเกษตรเศรษฐกิจจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเพื่อเป็นพื้นที่ในการสำรวจวิจัยเป็นสำคัญ เป็นที่น่าสังเกตว่าผลตอบแทนต่อการลงทุนของเกษตรกรในเขตไม่เหมาะสมมีค่าสูงกว่า แสดงว่ามีกำไรมากกว่าเกษตรกรที่ลงทุนทำสวนปาล์มน้ำมันในเขตเหมาะสมมาก ทั้งนี้เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เช่น ค่าปุ๋ย และค่าพลังงาน พบว่าเกษตรกรในเขตไม่เหมาะสมมีอัตราการใช้ปัจจัยการผลิตและจ้างแรงงานน้อยกว่าเกษตรกรในเขตเหมาะสมมาก ส่งผลทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงไปด้วย

ปัญหาการปลูกปาล์มน้ำมันจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการตลาดของเกษตรกร โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านการผลิต จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่เหมาะสมมาก ประสบปัญหาที่มีความรุนแรงมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาโรคและแมลง คือ แมงกัดใบ ดั้วเจาะได้ หนูแทะต้นปาล์ม รongลงมา ได้แก่ ปัญหาขาดน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ที่เหลือเป็นปัญหากิ่งพันธุ์, ผลผลิตไม่ได้

คุณภาพ และขาดความรู้ในการผลิต ส่วนปัญหาในเขตพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมพบว่าประสบปัญหาโรคและแมลง คือ หนอนเจาะ หนูแทะต้นปาล์ม รongลงมา ได้แก่ ปัญหาขาดน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร พื้นที่ต่ำ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ และขาดความรู้ในการผลิต ซึ่งจะเห็นได้ว่า ปัญหาหลักในเรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช ขาดน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรพื้นที่ต่ำ และปัจจัยการผลิตราคาสูงนั้นส่งผลโดยตรงต่อศักยภาพการผลิตของเกษตรกร

2. ปัญหาด้านการตลาด ทั้งเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่เหมาะสมมากและไม่เหมาะสม ต่างก็ประสบปัญหาเดียวกันคือ ราคาผลผลิตตกต่ำ อยากให้มีการประกันราคา ดูแลราคาปัจจัยการผลิตในท้องตลาดไม่ให้สูงเกินไป เช่น ราคาปุ๋ยราคาน้ำมัน เป็นต้น จะเห็นได้ว่า จากปัญหาหลักดังกล่าว ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันมีศักยภาพด้านการตลาดค่อนข้างต่ำ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการผลิตควรมีการดำเนินนโยบายเขตปลูกปาล์มน้ำมันให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เพราะผู้วิจัยได้ลงสำรวจและสอบถามเกษตรกรแล้วพบว่า เกษตรกรไม่ทราบว่าตนเองอยู่ในหรือนอกเขตเกษตรเศรษฐกิจ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ เช่น เกษตรจังหวัด หรือเกษตรอำเภอควรกำหนดแนวทางกึ่งบังคับกึ่งสมัครใจเพื่อกำหนดเป็นข้อเสนอให้เกษตรกรปลูกพืชในเขตเกษตรเศรษฐกิจที่เหมาะสม โดยอาจเสนอการรับประกันราคาขั้นต่ำเมื่อเกษตรกรเลือกชนิดพืชที่ปลูกตามเขตเกษตรเศรษฐกิจ หรือให้เกษตรกรซื้อปัจจัยการผลิตในราคาถูก เช่น ปุ๋ย น้ำมัน หรืออุปกรณ์ทางการเกษตร ซึ่งแนวทางเหล่านี้สามารถสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรหันมาเลือกชนิดพืชที่ปลูกให้เหมาะสมกับพื้นที่ได้นอกจากนี้เมื่อหน่วยงานภาครัฐสามารถกำหนดพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันได้แล้ว ก็จะสามารถควบคุมการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันได้อีกด้วย ประโยชน์ที่สำคัญ คือ ช่วยในการลดต้นทุนการผลิตอันเนื่องมาจาก

ค่าขนส่ง ค่าดูแลรักษา และต้นทุนการดำเนินงาน รวมถึงควบคุมปริมาณปาล์มน้ำมันให้เพียงพอกับความต้องการของตลาด

2. ด้านการตลาด เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อก่อให้เกิดกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันหรือสหกรณ์การเกษตรในท้องถิ่นนั้นๆ เมื่อมีการรวมกลุ่มแล้วก็สามารถขายผลผลิตผ่านตลาดกลางหรือตลาดท้องถิ่น หรือจำหน่ายโดยตรงสู่โรงงาน เพราะผู้วิจัยได้สอบถามกับเกษตรกรแล้วพบว่า เกษตรกรต่างคนต่างขนส่งผลผลิตปาล์มน้ำมันไปยังโรงงานหรือพ่อค้าคนกลางเอง โดยไม่มีการรวมกลุ่ม ซึ่งพบว่าสวนปาล์มกับโรงงานอยู่ห่างไกลกันประมาณ 10-20 กิโลเมตร ค่าขนส่งต่อเที่ยวประมาณ 1,000-1,500 บาท ทำให้แต่ละฟาร์มต้องแบกรับภาระค่าขนส่งที่สูง ในขณะที่เดียวกันก็ควรส่งเสริมการเข้ามาของพ่อค้าคนกลางเพื่อทำหน้าที่ทางการตลาดในบางพื้นที่ที่ห่างไกล เพื่อลดต้นทุนค่าขนส่งและเพิ่มประสิทธิภาพทางการตลาด โดยผลผลิตทั้งหมดต้องเคลื่อนย้ายสู่ตลาดกลางหรือตลาดท้องถิ่น เพื่อให้โรงงานหรือบริษัทรับซื้อเข้ามากำหนดราคาซื้อ นอกจากนี้การเชื่อมโยงกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์การเกษตรในท้องถิ่นเข้ากับโรงงานหรือบริษัทรับซื้อ จะทำให้ราคาที่เกษตรกรขายได้เป็นราคาหน้าโรงงานหรือตลาดกลาง และเป็นการสร้างห่วงโซ่อุปทานปาล์มน้ำมันในพื้นที่ ซึ่งการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานปาล์มน้ำมันตั้งแต่ระดับสวนปาล์มไปยังโรงงานหรือตลาดรับซื้อ ต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งเกษตรกร พ่อค้าคนกลาง และเจ้าหน้าที่รัฐ จากการสำรวจและสัมภาษณ์เกษตรกรในพื้นที่พบว่า เจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้านการผลิตปาล์มน้ำมันน้อยมาก จึงไม่มีการประสานงานที่ดีเกิดขึ้น เมื่อเกิดปัญหาด้านการผลิตเกษตรกรจะทำการแก้ไขปัญหาเอง ทำให้การปรับปรุงระบบการผลิตและการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ทำได้ยาก ดังนั้นหากมีการจัดการห่วงโซ่อุปทานปาล์มน้ำมันที่ดี โดยมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง หรือตลาดกลาง หรือโรงงาน โดยกลุ่มเกษตรกรสามารถขายผลผลิตให้กับพ่อค้าคนกลางหรืออาจส่งขายโดยตรงไปยังโรงงาน ตลาดกลาง หรือตลาดท้องถิ่นได้ อย่างไรก็ตามก็ตีหน่วยงานภาครัฐควรเข้ามา มีบทบาทมากกว่าปัจจุบัน ทั้งการ

กำหนดราคาผลผลิต สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ถนน เพื่อลดต้นทุนในการขนส่ง และทำให้เกษตรกรขายผลผลิตในราคาที่เป็นธรรมอีกด้วย รูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานปาล์มน้ำมันที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2556ก) *เขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว*

มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, จาก

http://www.moac.go.th/ewt_news.php?nid=10804&filename=index

[ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2556]

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2556ข) *ประเด็นเชื่อมโยง zoning*, จาก

<http://www.moac.go.th/download/zoning/livestock/report25551107.pdf>

[ค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2556]

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2556ค) *การขับเคลื่อนนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่*

เกษตรกรรม, จาก <http://www.moac.go.th/download/22035601.pdf>

[ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2556]

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2555) *รายงานสถานการณ์มลพิษทางน้ำจากการปลูกยางพารา*. (อัดสำเนา).

จรินทร์ศรี ธรณนพเก้า. (2544) *การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลตอบแทนทางการเงินของ*

การลงทุนระหว่างการปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน ในอำเภอหนองใหญ่

จังหวัดชลบุรี, วิทยาลัยพณิชยการศรีนครินทร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จีรเกียรติ อภิบุญโยภาส. (2533) *การวิเคราะห์โครงการลงทุนในการเกษตร*, กรุงเทพฯ:

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ. (2540) *เศรษฐศาสตร์การวิเคราะห์โครงการ*, พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ:

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ฐานิตย์ วงศ์วิเศษ. (2548) *แบบจำลองเพื่อศึกษาและคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงการ*

ใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณชายฝั่งทะเลอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี, จาก

<http://research.rdi.ku.ac.th/world/cache/8e/TanitWONAll.pdf> [ค้นเมื่อ

15 พฤษภาคม 2556]

นัยนา หลงสะ. (2546) *การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุน*

ระหว่างผู้ปลูกปาล์มน้ำมันและยางพาราในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง,

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร,

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปัญญา วิภัทรเมธิกุล. (2535) *การวิเคราะห์ผลตอบแทนและระยะเวลาที่เหมาะสมใน*

การปลูกแทนปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดกระบี่, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรรณี พรหมดวง, วรุณี เข้าวสุขุม และดวงตา สราญรมณ์. (2554) *การตัดสินใจการ*

ลงทุนในขนาดสวนปาล์มน้ำมันอำเภอกะเปอร์จังหวัดระนอง, *วารสาร*

บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์,

ปีที่ 5 ฉบับที่ 3, 44-53.

เรวัต ธรรมมาภิรมณ์. (2543) *เศรษฐสถิติ*, กรุงเทพฯ: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุทธิจิตต์ เขิงทอง และคณะ. (2551) *โครงการฐานข้อมูลเชิงพื้นที่และระบบการตลาด*

ปาล์มน้ำมัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, กรุงเทพฯ:

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สมศักดิ์ เปรียบพร้อม. (2531) *การจัดการฟาร์มประยุกต์*, กรุงเทพฯ: ภาควิชา

เศรษฐศาสตร์และทรัพยากรคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี. (2554) ข้อมูลการเกษตรจังหวัด (อัดสำเนา), ชลบุรี:
สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี.

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชลบุรี. (2556) ข้อมูลเศรษฐกิจการค้าจังหวัด (Factsheet),
จาก <http://pcoc.moc.go.th/wappPCOC/views/dfactsheet.aspx?pv=20>
[ค้นเมื่อ 9 มิถุนายน 2556]

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2553) สถิติการค้าสินค้าเกษตรกรรมไทยกับ
ต่างประเทศ ปี 2553, กรุงเทพฯ: สำนักงาน.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2554ก) มูลค่าส่งออกและนำเข้าสินค้าเกษตรราย
เดือน, จาก [http://www.oae.go.th/oae_report/export_import/export_](http://www.oae.go.th/oae_report/export_import/export_import_result.php)
[import_result.php](http://www.oae.go.th/oae_report/export_import/export_import_result.php) [ค้นเมื่อ 9 มิถุนายน 2556]

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2554ข) แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559), จาก
http://www.oae.go.th/download/document_plan/planAgi11_Sep55.pdf
[ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2556]

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2556ก) เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร รายจังหวัด
ปี พ.ศ. 2554, จาก http://www.oae.go.th/more_news.php?cid=262
[ค้นเมื่อ 9 มิถุนายน 2556]

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2556ข) ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร, จาก
http://www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=13577 [ค้นเมื่อ 9 มิถุนายน
2556]

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2557ค) เขตเกษตรเศรษฐกิจ (Agricultural zoning),
จาก <http://www.oae.go.th/main.php?filename=index>
[ค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2556]

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2556) ธุรกิจปาล์มน้ำมันหลังก้าวเข้าสู่ AEC, จาก

<http://www.ksmcare.com/Article/82/28155/ธุรกิจปาล์มน้ำมันหลังเข้าสู่-AEC> [ค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2556]

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2556) เอกสาร

ประกอบการประชุมชี้แจงโครงการแก้ไขปัญหาน้ำมันปาล์มและราคาผล
ปาล์มตกต่ำ ปี 2554-2556, กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

แนวคิดในการศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรี

พิพัฒนพงศ์ มาศิริ¹

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ผู้เขียนต้องการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางดนตรี ซึ่งเป็นแนวคิดในการศึกษาอัตลักษณ์ในอีกลักษณะหนึ่งที่ปรากฏในการศึกษาทางสังคมศาสตร์ ราวสองทศวรรษที่ผ่านมา แนวคิดอัตลักษณ์ทางดนตรีได้รับการพัฒนาขึ้นโดยการเชื่อมโยงแนวคิดอัตลักษณ์เข้ากับปรากฏการณ์ดนตรีที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมต่างๆ ทั่วโลก การผสมผสานแนวคิดอัตลักษณ์เข้ากับดนตรีทำให้เกิดความเข้าใจว่ามนุษย์นอกจากเป็นผู้สร้างดนตรีขึ้นเพื่อความบันเทิงในกิจกรรมต่างๆ แล้ว ดนตรียังมีบทบาทสำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถค้นหาและสร้างตัวตนของมนุษย์ขึ้น สิ่งที่เราเรียกว่าตัวตนนี้ทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความหมาย เกิดความมั่นใจ และภาคภูมิใจที่จะสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ อัตลักษณ์ทางดนตรีเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงบุคคลเข้ากับสังคมในขณะเดียวกันบุคคลได้ใช้อัตลักษณ์ทางดนตรีนี้ในการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคม การส่งต่ออัตลักษณ์ทางดนตรีเกิดขึ้นในลักษณะของปฏิบัติการทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามสภาพสังคมในปัจจุบันที่โลกกำลังถูกรอบงำด้วยอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์และทุนนิยม ทำให้วัฒนธรรมของผู้คนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้ผู้คนต้องพยายามดิ้นรนในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของตนเอาไว้พร้อมกับสร้างอัตลักษณ์ใหม่ขึ้นมา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีเทคโนโลยีเป็นแกนกลางทำให้เกิดการผสมผสานดนตรีของผู้คนในวัฒนธรรมต่างๆ การเกิดดนตรีในรูปแบบใหม่ในลักษณะของดนตรีลูกผสมผ่าเหล่า หรือดนตรีร่วมสมัย ดนตรีใน

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ, อีเมลล์ p_masiri@hotmail.com

อัตลักษณ์ใหม่นี้ทำให้ประสบการณ์ทางดนตรีของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับการสร้างมาตรฐานสุนทรีภาพทางดนตรีขึ้นมาใหม่ ปรากฏการณ์ของดนตรีร่วมสมัยกำลังสะท้อนกระบวนการของอัตลักษณ์ทางดนตรีท่ามกลางสังคมโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ / อัตลักษณ์ทางดนตรี

Abstract

This study was aimed at introducing the ideology of musical identity, another form of an identity study recently emerging in the field of social science over the past two decades. Musical identity was termed as an idea developed by the identity conceptualization in connection with musical phenomena rising in the global communities. The integration between the ideas of identifying features and music led to a realization that not only did man create music for the sake of occasional entertainment, but also allow it to acquire a major role in discovering and building self. The perception of self-existence proved man's life to be meaningful, confident, and proud to live with other community members. Musical identity connected individuals to society meanwhile individuals exhibited their musical identity to have interaction with others in the society. However, musical identity was no creation that lasted consistently. Relevant changes emerged according to the course of time and space. Musical identity was recognized once it originated, occupied, and changed over. The world at the present time was obsessed with globalization and capitalization, causing rapid changes in cultures and societies. The changes prompted people's effort in maintaining their identities as well as creating a new

identity to cope with the changing society. Technology- oriented globalization had generated musical integrations among people from different cultural backgrounds, initiating newly-blended genres or contemporary music. The rising of contemporary music allowed people to experience music differently and brought about brand new aesthetic benchmark. The contemporary music phenomena were reflecting the process of musical identity in the changing global community.

Keywords: Identity / Musical Identity

1. บทนำ

“อัตลักษณ์” (Identity) เป็นคำที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน คำนี้มีต้นกำเนิดมาจากการศึกษาในทางปรัชญาร่วมสมัยของตะวันตกที่เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ในยุคสมัยของชาวกรีกเป็นต้นมา จนกระทั่งในกลางศตวรรษที่ 19 อัตลักษณ์ได้ถูกกล่าวถึงอีกครั้งในการศึกษาทางสังคมศาสตร์สมัยใหม่ โดยเฉพาะในปี ค.ศ.1960 อัตลักษณ์ได้กลายเป็นวาทกรรมทางสังคมที่ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะจากงานเขียนทางวิชาการของนักจิตวิทยาสังคมชื่อ Erik Erikson (Brubaker & Cooper, 2000, p. 2) ที่ได้เสนอแนวคิดเรื่อง “วิกฤติอัตลักษณ์” (Identity Crisis) ในการอธิบายกระบวนการสร้างตัวตนของมนุษย์ การที่ผู้คนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิชาการได้ให้ความสำคัญต่อแนวคิดอัตลักษณ์ได้ส่งผลทำให้แนวคิดนี้ปรากฏอยู่ในทุกหนทุกแห่งในวิชาการสาขาต่างๆ ของการศึกษาทางสังคมศาสตร์สมัยใหม่ ได้แก่ จิตวิทยา จิตวิทยาวิเคราะห์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา และประวัติศาสตร์ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดงานเขียนเกี่ยวกับอัตลักษณ์ขึ้นอย่างมากมาย และถูกเผยแพร่ออกสู่สังคมในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การสืบค้นวรรณกรรมที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของ Vignoles, Schwartz and Luyckx (2011) จากฐานข้อมูลทางวิชาการ

ในหลายๆ ประเทศพบว่า นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1960 เป็นต้นมา ได้มีงานเขียนเกี่ยวกับอัตลักษณ์ถูกเผยแพร่สู่สังคมจำนวนมากและมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นมาโดยตลอด การศึกษางานเขียนเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในช่วงทศวรรษแรกพบว่า มีงานเขียนที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์จำนวนถึง 1,999 เรื่อง ในปี ค.ศ.1970 งานเขียนเกี่ยวกับอัตลักษณ์ได้เพิ่มขึ้นเป็น 5,296 เรื่อง ในปี ค.ศ.1980 ได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอีกเป็น 11,106 เรื่อง และในปี ค.ศ.1990 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 44,557 เรื่อง จนกระทั่งในปี ค.ศ.2000 พบว่า มีงานเขียนเกี่ยวกับอัตลักษณ์ที่มีจำนวนมากถึง 98,933 เรื่อง

ความสนใจของสังคมที่มีต่ออัตลักษณ์นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1960 เป็นต้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของนักวิชาการสาขาต่างๆ ในสังคมศาสตร์ ได้ทำให้แนวคิดอัตลักษณ์ได้ถูกพัฒนาขึ้นและมีบทบาทสำคัญในฐานะทฤษฎีหลัก (Theoretical Role) การปรากฏของแนวคิดอัตลักษณ์ในสาขาวิชาการต่างๆ ได้ทำให้เกิดแนวทางในการศึกษาอัตลักษณ์ขึ้นในหลายแนวทาง ได้แก่ การศึกษาอัตลักษณ์ในทางจิตวิทยาสังคมที่มุ่งค้นหาการสร้างตัวตนของมนุษย์ (Selfness) นักจิตวิทยาสังคมได้เริ่มศึกษาการสร้างตัวตนของมนุษย์จากกลุ่มวัยรุ่น (The psychology of Adolescence) การศึกษาดังกล่าวนำมาซึ่งการอธิบายอัตลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับความ เป็นชาติพันธุ์ (Ethnicity) ที่ศึกษาโดย Sigmund Freud ต่อมาการศึกษาอัตลักษณ์ได้ก้าวข้ามมายังกลุ่มของนักสังคมวิทยาสำนักปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ที่เริ่มต้นโดย George Herbert Mead นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของอัตลักษณ์กับโครงสร้างทางสังคมในปี ค.ศ.1934 แนวคิดดังกล่าวได้รับการพัฒนาต่อมาในกลุ่มของนักสังคมศาสตร์สมัยใหม่ ได้แก่ Stryker and Burke (2000) ที่ได้เสนอบทความเรื่อง The Past, Present, and Future of Identity Theory นอกจากนี้ยังปรากฏการศึกษาอัตลักษณ์ของกลุ่มนักวิชาการในสาขาอื่นๆ อีก เช่น สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และวัฒนธรรมศึกษา การศึกษาอัตลักษณ์ที่ปรากฏขึ้นใน วิชาการสาขาต่างๆ ทำให้เกิดแนวทางการศึกษาอัตลักษณ์ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะแนวทางการศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรีซึ่งเป็นการศึกษาอัตลักษณ์ในอีก

ด้านหนึ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นในราวสองทศวรรษที่ผ่านมา การศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรีได้เปิดมุมมองเกี่ยวกับการศึกษาอัตลักษณ์ได้อย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของดนตรีในการสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมา ได้แสดงให้เห็นความสำคัญของดนตรีนอกจากเป็นผลผลิตของมนุษย์ที่ปรากฏอยู่ในทุกสังคมของมนุษย์แล้ว ความมหัศจรรย์ของดนตรีทำให้มนุษย์สามารถสร้างสิ่งที่เรียกว่าอัตลักษณ์ขึ้นมาได้ ในบทความฉบับนี้ต้องการแสดงให้เห็นว่าดนตรีมีความเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์อย่างไรและมีความสัมพันธ์ต่อสังคมวัฒนธรรมของมนุษย์อย่างไรซึ่งเป็นประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจของการศึกษาทางสังคมศาสตร์ในปัจจุบัน

2. ดนตรีกับการสะท้อนสังคมและวัฒนธรรม

โดยทั่วไปเรามีความเข้าใจต่อดนตรีว่าเป็นผลผลิตของมนุษย์ เพื่อใช้สร้างความบันเทิงในกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ งานบุญ งานแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ งานเฉลิมฉลองตามเทศกาล อย่างไรก็ตามการศึกษาทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นว่าดนตรีนอกจากเป็นผลผลิตเพื่อความบันเทิงแล้วยังเป็นสิ่งสะท้อนลักษณะสังคมของมนุษย์อีกด้วย ดนตรีเป็นผลผลิตทางสังคมที่ผู้คนใช้แสดงความเป็นสมาชิกกลุ่มและเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ดังนั้นการศึกษาในทางสังคมวิทยาที่ผ่านมามีได้นำเอาดนตรีเข้ามาเชื่อมโยงกับการศึกษาอัตลักษณ์โดยมุ่งที่จะอธิบายว่าดนตรีสามารถสะท้อนสังคมได้อย่างไร (Frith, 1996, p. 119) ความสนใจในบทบาทของดนตรีที่มีต่อสังคมทำให้ปรากฏการศึกษาในลักษณะนี้มากขึ้นเรื่อยๆ ผลจากการศึกษาเหล่านั้นได้ชี้ให้เห็นว่าดนตรีมีความสัมพันธ์กับสังคมที่มนุษย์ดำรงอยู่ทั่วโลกและเป็นสิ่งสะท้อนสังคมในระดับต่างๆ ตั้งแต่ในระดับชุมชน เมือง ประเทศ และสังคมขนาดใหญ่ในระดับภูมิภาค

การศึกษาดนตรีในสังคมของชาวอานา ซึ่งเป็นประเทศหนึ่งในทวีปแอฟริกาของ John Chernoff (อ้าง ใน Frith, 1996, p. 111) พบว่าการตีกลองของชาวอานาเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Activity) สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางสังคมของ

ชาวอานา ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มและการเรียนรู้ที่จะมีชีวิตร่วมกันในสังคม
สุนทรียภาพที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการตีกลองไม่เพียงแต่เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็น
สังคมของชาวอานาเท่านั้นแต่ยังสะท้อนออกมาในลักษณะของการตีกลองอีกด้วย

ในขณะที่ Ronstrom (2006) ได้ศึกษาดนตรีพื้นเมือง (Folk Music) และ
ดนตรีประจำชาติ (Traditional Music) ของชาวสวีเดนซึ่งเป็นประเทศในกลุ่มนอร์ดิก
ตั้งอยู่บนคาบสมุทรสแกนดิเนเวียในพื้นที่ทางตอนเหนือของทวีปยุโรป เขาสนใจใน
ประเพณีที่เกิดจากการรวมตัวกันของนักดนตรีชาวสวีเดนที่มีฝีมือและนักเต้นรำจำนวน
หลายร้อยคนมารวมตัวกันในพื้นที่ของเมือง Horva, Helsingland เพื่อเล่นดนตรีใน
ประเพณีที่เรียกว่า “Spelmansstamma” เป็นลักษณะของการแสดงดนตรีประเภท
เครื่องสาย ได้แก่ ไวโอลิน วิโอล่า ประกอบการเต้นรำ ในสถานที่ที่เป็นพื้นที่โล่งแจ้งและมี
การเล่นดนตรีตลอดทั้งวันทั้งคืน ประเพณีดังกล่าวจัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการ
แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางดนตรีมากกว่าการแสดงดนตรีที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป โดยมี
นักดนตรีอาวุโสที่เป็นกลุ่มชนดั้งเดิมในสวีเดนที่มีความสามารถในดนตรีพื้นเมือง
มาร่วมแสดงดนตรีให้เด็กๆ เยาวชนได้เรียนรู้ถึงดนตรีพื้นเมืองของสวีเดน เด็กๆ เยาวชน
ได้เรียกกลุ่มนักดนตรีอาวุโสที่มีความสามารถทางดนตรีในเชิงยกย่องนี้ว่า “Spelman”
ประเพณีในลักษณะของการเล่นดนตรีร่วมกันนี้ เป็นการผลิตซ้ำในลักษณะของ
เสียงดนตรี เพื่อทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความเป็นท้องถิ่นที่ชาวสวีเดนได้อยู่
อาศัย ตลอดจนลักษณะของการสืบทอดวงศ์ตระกูลของพวกเขาผ่านการแสดงดนตรี
และการแต่งกาย ประเพณีการเล่นดนตรีทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ของผู้คนอย่างน้อยกับ
นักดนตรีและนักประพันธ์เพลงที่เข้าร่วมเล่นดนตรี ปัจจุบันประเพณีที่เกี่ยวกับดนตรี
พื้นเมืองของชาวสวีเดนได้รับความสนใจเป็นอย่างมากทำให้มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน
มากถึงสามพันคนต่อปีและทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าอัตลักษณ์ทางดนตรีของชาวสวีเดน
ขึ้นในเวลาต่อมา

สำหรับดนตรีในสังคมของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือสุวรรณภูมิ
โดยเฉพาะในส่วนของประเทศไทยนั้น ณรงค์ชัย ปิฎกักรัตน์ (2556) นักมานุษยวิทยา

ดนตรีของไทยได้ศึกษาดนตรีในสังคมของชาวล้านนาซึ่งเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมในพื้นที่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยที่รู้จักกันในนามของอาณาจักรล้านนาเดิม ในบริบทของประเพณีของชาวล้านนาที่เรียกว่า “ปอยหลวง” ประเพณีนี้ปรากฏในหลายพื้นที่ในแถบภาคเหนือตอนบนของไทย ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะชุมชนบ้านสันดอนมูล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการจัดประเพณีปอยหลวงขึ้นมา ลักษณะของประเพณีไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีแต่นิยมจัดขึ้นในโอกาสที่มีการสร้างถาวรวัตถุทางพุทธศาสนาแล้วเสร็จ เช่น วิหาร โบสถ์ ศาลาการเปรียญ ชาวบ้านในชุมชนก็จะทำการจัดประเพณีปอยหลวงขึ้น เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองความสำเร็จในการสร้างถาวรวัตถุเหล่านั้น การจัดประเพณีปอยหลวงจะอยู่ในช่วงระยะเวลา 3 วัน ในระหว่างนี้บรรดาญาติพี่น้อง คนที่รู้จักมักคุ้นซึ่งอยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียง ตลอดจนพระภิกษุจากวัดต่างๆ เรียกว่า “หัววัด” เข้ามาร่วมทำบุญและเฉลิมฉลองในประเพณีปอยหลวงของหมู่บ้าน ในวันที่ 3 ของประเพณีเป็นวันที่มีการแห่เครื่องถ้วยชามเรียกว่า “ต้นคร้วทาน” ประกอบไปด้วยจตุปัจจัยที่เป็นเงิน และข้าวของเครื่องใช้ในวัด ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ เป็นริ้วขบวนเพื่อเข้ามาทำบุญยังวัด บรรยากาศของการแห่ขบวนคร้วทานของชาวล้านนา ได้ปรากฏการนำเอาเครื่องดนตรีของชาวล้านนาหลายชนิดเข้ามาบรรเลงขบวนแห่ ได้แก่ วงปาดก้อง ซึ่งเป็นวงปี่พาทย์ของล้านนา กลองสี่เหลี่ยม วงกลองมอชิง วงกลองตั้งโนง และการแสดงมหรสพต่างๆ เสียงดนตรีที่เกิดขึ้นในประเพณีปอยหลวงของวัดศรีดอนมูล ได้สะท้อนถึงลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมของชาวล้านนา

การศึกษาบทบาทของดนตรีในการสะท้อนสังคมของผู้คนในทั้งสามทวีป คือ ทวีปแอฟริกา ทวีปยุโรป และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แสดงให้เห็นว่าดนตรีสามารถสะท้อนสังคมได้อย่างไร ลักษณะของสังคมวัฒนธรรมถูกอธิบายผ่านลักษณะของการสร้างและใช้ดนตรีของผู้คนที่มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคม ลักษณะของสังคมมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันสะท้อนออกมาในลักษณะของดนตรีที่มีความแตกต่างกันด้วย เช่น ดนตรีในสังคมของชาวกานาที่แสดงออกมาในลักษณะของการ

ติกลอง เสียงและจังหวะที่เกิดจากการตีกลองได้สะท้อนลักษณะสังคมและการใช้ชีวิต ร่วมกันในสังคมของชาวกานา ในขณะที่ชาวสวีเดนในพื้นที่ทางตอนเหนือของทวีปยุโรป ได้ใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายในการสะท้อนท้องถิ่นและชุมชนที่พวกเขาอาศัยอยู่ เสียงดนตรีทำให้เด็ก ๆ ที่เป็นเยาวชนได้เรียนรู้ดนตรีประจำชาติ ตลอดจนญาติพี่น้อง และการสืบทอดวงศ์ตระกูลของตนเอง ในขณะที่ชาวล้านนาในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ของประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศหนึ่งในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ใช้ดนตรีที่ หลากหลายสะท้อนถึงความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและความสัมพันธ์ของ คนในชุมชนของตนเองและชุมชนอื่นๆ ผลจากการศึกษาดนตรีทั้งสามกรณีได้สะท้อน ถึงบทบาทของดนตรีในการสะท้อนลักษณะของสังคมได้เป็นอย่างดี

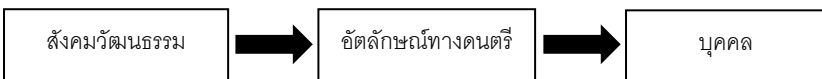
3. การเกิดขึ้นของอัตลักษณ์ทางดนตรี

เนื่องจากดนตรีเป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนลักษณะสังคมของมนุษย์ได้ ดังนั้น ดนตรีจึงเปรียบเสมือนกับอัตลักษณ์ (Frith, 1996, p.110) การศึกษาทางสังคมศาสตร์ ได้อธิบายอัตลักษณ์ว่า หมายถึง สิ่งที่ทำให้เรารู้สึก รับรู้ และตระหนักว่า “เราคือใคร” และ “คนอื่นคือใคร” อัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่ผู้คนใช้แสดงความเหมือนและความแตกต่าง กับคนอื่น ๆ ในสังคม ที่ผ่านมามีการศึกษาอัตลักษณ์ในทางสังคมศาสตร์ได้แสดงให้เห็น ว่าการแสดงออกในสิ่งที่เรียกว่าอัตลักษณ์นั้นมีหลายรูปแบบ บุคคลสามารถสร้าง อัตลักษณ์ที่หลากหลายและซ้อนทับกันอยู่ในบุคคลคนเดียวกัน เช่น อัตลักษณ์บุคคล อัตลักษณ์ทางสังคม อัตลักษณ์ทางเพศ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ชาติ และอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ เป็นต้น สำหรับสิ่งที่เรียกว่าอัตลักษณ์ทางดนตรี (Musical Identity) นั้น เป็นอัตลักษณ์ในอีกลักษณะหนึ่งที่ปรากฏขึ้นในบุคคล การศึกษาในทาง สังคมศาสตร์ได้อธิบายการเกิดขึ้นของอัตลักษณ์ทางดนตรีว่า เป็นสิ่งที่บุคคลสร้างขึ้น บนความสัมพันธ์ของบุคคลและสังคมเป็นสิ่งที่บุคคลใช้สะท้อนตัวตนทางสังคม การศึกษาการเกิดขึ้นของอัตลักษณ์ทางดนตรีปรากฏในการศึกษาทางสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะที่ดูเกเสนในรูปแบบของบทความทางสังคมศาสตร์ จำนวน 2 ฉบับ

บทความฉบับแรกชื่อ Music and Identity เขียนโดย Simon Frith นักสังคมวิทยาที่สนใจศึกษาในด้านของดนตรีในหนังสือชื่อ Question of Cultural Identity ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1996 โดยมี Stuart Hall ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมศึกษาคนที่ 2 แห่งมหาวิทยาลัยเบอร์มิงแฮมเป็นบรรณาธิการ Frith (1996) ได้อธิบายการเกิดขึ้นของอัตลักษณ์ทางดนตรีว่าเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นโดยสังคม (Defined by Social) อัตลักษณ์ทางดนตรีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้คนภายในสังคมผ่านกิจกรรมทางดนตรี (Music Activity) ได้แก่ การร้องเพลง การเต้นรำ การแต่งกาย และการชมคอนเสิร์ตทางดนตรี กิจกรรมทางดนตรีทำให้บุคคลได้สัมผัสเอกลักษณ์ของกลุ่มทางสังคมเข้ามาโดยไม่รู้ตัว การยอมรับของกลุ่มทางสังคมและการเข้าในกิจกรรมทางดนตรีทำให้บุคคลรับเอาความคิด ระบบการให้คุณค่าและความหมาย ได้แก่ ค่านิยม รสนิยม และมาตรฐานทางสุนทรียศาสตร์ ที่มีผลต่อการตัดสินความงามของดนตรีในสังคมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของตัวตนของบุคคลด้วย Frith (1996, p. 110) ได้เรียกการสร้างอัตลักษณ์ทางดนตรีในลักษณะนี้ว่า “ประสบการณ์ทางดนตรี” (Music Experience) ซึ่งมีผลต่อการกำหนดอัตลักษณ์ทางดนตรีที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลและสังคมที่บุคคลเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย

บทความฉบับที่สองชื่อ What are Musical Identities, and Why are They Important? เขียนโดยกลุ่มนักจิตวิทยาสังคมจำนวนสามคน คือ David J. Hargreaves, Dorothy Miell และ Raymond A. R. Macdonald ได้รับการตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 2002 บทความดังกล่าวเป็นการเสนอผลการศึกษาในเชิงจิตวิทยาสังคม ที่อธิบายการเกิดขึ้นของอัตลักษณ์ทางดนตรีบนความสัมพันธ์ของบุคคลกับสังคม Hargreaves et al. (2002, p. 13) ได้อธิบายการเกิดขึ้นของอัตลักษณ์ทางดนตรีว่า เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นโดยสังคมและการให้บทบาทดนตรีในทางวัฒนธรรม การสร้างอัตลักษณ์ทางดนตรีเกิดขึ้นได้ในสองทิศทาง คือ ทิศทางแรก เรียกว่าดนตรีในอัตลักษณ์ (Identity in Music: IIM) เป็นอัตลักษณ์ทางดนตรีที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคมและวัฒนธรรมที่มีบทบาทในการจำแนกดนตรีในสังคม (Social Categories) และส่งผลต่อพฤติกรรมทางดนตรีที่

แตกต่างกันของบุคคล โดยยกตัวอย่างจากการแยกแยะเครื่องดนตรี (Instrument) และ ชนิดของดนตรี (Genres) จากนักดนตรีที่มีความเชี่ยวชาญในวงดนตรีออร์เคสตราที่ ประกอบไปด้วยเครื่องดนตรีชนิดต่างๆ ได้แก่ เครื่องสาย เครื่องเป่าโลหะทองเหลือง เครื่องประกอบจังหวะ และเครื่องเป่าลมไม้ เครื่องดนตรีที่แตกต่างกันเหล่านี้ทำให้นัก ดนตรีที่เล่นเครื่องดนตรีในแต่ละชนิดมีบุคลิกภาพที่แตกต่างออกไป เช่น นักเล่น คีย์บอร์ด นักร้อง และวาทยกร เป็นต้น สำหรับการเกิดขึ้นของอัตลักษณ์ทางดนตรีใน ทัศนะที่สองเรียกว่า อัตลักษณ์ในดนตรี (Music in Identity: MI) เป็นการอธิบาย อัตลักษณ์ทางดนตรีที่เกิดขึ้นในระดับบุคคล อัตลักษณ์ทางดนตรีมีส่วนในการพัฒนา มุมมองตัวตนของบุคคลขึ้นมา กระบวนการนี้ประกอบไปด้วยสามขั้นตอน คือ การสร้าง มุมมองเกี่ยวกับตนเอง (Self - Concept) การยอมรับในตนเอง (Self - Perception) และ การสร้างอัตลักษณ์ในบุคคล (Self - Identity) ซึ่งเป็นพัฒนาการขั้นสุดท้ายในการสร้าง ตัวตนของบุคคลขึ้นมา การเกิดขึ้นของอัตลักษณ์ทางดนตรีทั้งสองทิศทางตามการ อธิบายของ Hargreaves et al. (2002, p.13) สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

รูปที่ 1 แผนภาพนี้สร้างขึ้นจากการอธิบายกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางดนตรี ของ Hargreaves et al. (2002)

การเกิดขึ้นของอัตลักษณ์ทางดนตรีดังที่แสดงในรูปที่ 1 ได้สะท้อนให้เห็น ถึงบทบาทของดนตรีที่เป็นสิ่งที่เชื่อมต่อกันระหว่างสังคมวัฒนธรรมและบุคคล การที่ บุคคลเลือกที่จะมีอัตลักษณ์ทางดนตรีหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับ การปลูกฝังจากสังคม Hargreaves et al. (2002) ได้ยกตัวอย่างของเด็กวัยรุ่นว่าจะเลือกที่เป็นนักดนตรีใน อนาคตหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับ การปลูกฝังจากครอบครัวและโรงเรียน

ผลการศึกษาที่มาของอัตลักษณ์ทางดนตรีที่ปรากฏในบทความทั้งสองฉบับ ได้แสดงให้เห็นอย่าง ชัดเจนว่าอัตลักษณ์ทางดนตรีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากสังคมที่มนุษย์ ดำรงอยู่ โดยบุคคลได้ซึมซับเอาอัตลักษณ์ทางดนตรีนั้นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้าง ตัวตนของบุคคลเอง กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ในลักษณะนี้ จึงเป็นคำตอบที่สามารถ นำมาอธิบายได้ว่า เหตุใดดนตรีที่ปรากฏในสังคมต่างๆ ทั่วโลกจึงมีความแตกต่างกัน เช่น การชื่นชอบดนตรีประเภทกลองของชาวอานา การชื่นชอบดนตรีประเภทเครื่องสาย ของชาวสวีเดน และการใช้ดนตรีที่หลากหลายของชาวล้านนาในประเทศไทย การ อธิบายปรากฏการณ์นี้ในลักษณะที่ว่าดนตรีเป็นการสร้างสรรค์ของมนุษย์จึงอาจเป็น การอธิบายที่ดูจะผิวเผินไป หากแต่การอธิบายโดยใช้ลักษณะของการเกิดขึ้นของ อัตลักษณ์ทางดนตรีนี้จะพบว่า อัตลักษณ์ทางดนตรีเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ดนตรีของ ผู้คนในแต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน ความแตกต่างที่แสดงออกมาในรูปแบบของ อัตลักษณ์ทางดนตรีนี้เกิดขึ้นจากการสร้างตัวตนของบุคคลในแต่ละสังคมที่เกี่ยวข้อง กับการสร้างความเหมือนและความแตกต่างทางอัตลักษณ์ เป็นความสัมพันธ์ที่อยู่เบื้อง ลึกระหว่างดนตรีกับตัวตนที่อยู่ภายในของมนุษย์ผู้สร้างดนตรีนั้นขึ้นมา

4. การถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางดนตรี

อัตลักษณ์ทางดนตรี ไม่ใช่สิ่งที่เกิดมาพร้อมกับบุคคล แต่เป็นสิ่งที่บุคคลได้ เรียนรู้และซึมซับมาจากสังคมที่บุคคลได้เข้าเป็นสมาชิก ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ และสืบทอดอัตลักษณ์ทางดนตรีจึงเป็นประเด็นที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่มีการ กล่าวถึง การที่บุคคลได้เรียนรู้และสร้างอัตลักษณ์ทางดนตรีขึ้นจากกิจกรรมทาง ดนตรีที่เกิดขึ้นในสังคมทำให้เกิดประสบการณ์ทางดนตรีขึ้นมา ดังนั้นประสบการณ์ ทางดนตรีจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างและถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางดนตรีของผู้คน ในสังคม Frith (1996) นักสังคมวิทยาดนตรีได้อธิบายประสบการณ์ทางดนตรีว่า เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดการถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางดนตรีในสังคม ประสบการณ์ทาง ดนตรีเป็นสิ่งที่บุคคลได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม (Social Activity)

โดยเฉพาะกิจกรรมทางดนตรีที่บุคคลได้เข้าร่วมในฐานะสมาชิกของสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมทางดนตรีเป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ทำให้บุคคลได้เรียนรู้และรับเอา รสนิยมทางสังคม (Public Taste) ของกลุ่มคนที่บุคคลเข้าเป็นสมาชิก การรับเอา รสนิยมทางสังคมเป็นสิ่งที่มีความละเอียดอ่อนและเป็นนามธรรม เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาจิตใจของมนุษย์ รสนิยมทางสังคมที่บุคคลรับเอามานี้ได้เข้ามามีส่วนในการ กำหนดอัตลักษณ์ทางดนตรีของบุคคลและกลายมาเป็นเกณฑ์กำหนดความงาม หรือบรรทัดฐานทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Standard) ในสังคมมนุษย์

สังคมของมนุษย์ในที่ต่างๆ มักปรากฏเกณฑ์กำหนดความงาม หรือบรรทัด ฐานทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Standard) ปรากฏอยู่ในนามธรรมในลักษณะนี้ได้ถูก ใช้กำหนดอัตลักษณ์ทางดนตรีและการสืบทอดอัตลักษณ์ทางดนตรีของผู้คนใน สังคมต่างๆ เช่น ลักษณะของดนตรีคลาสสิกที่ถูกมองว่าเป็นดนตรีที่มีภูมิกิตาทาง ดนตรีที่เคร่งครัด (Series Music) เป็นดนตรีของกลุ่มคนที่นิยมวัฒนธรรมในระดับสูง (High Culture) เพลงคลาสสิกได้รับการประพันธ์ขึ้นโดยนักแต่งเพลงที่ได้รับการ ศึกษาดนตรีคลาสสิกมาโดยตรง ซึ่งในปัจจุบันดนตรีคลาสสิกเป็นดนตรีที่ถูก สร้างขึ้นและมีการสืบทอดอยู่ในกลุ่มคนที่เป็นนักวิชาการในมหาวิทยาลัยต่างๆ ในขณะที่ดนตรีแจ๊ส (Jazz Music) ถูกมองว่าเป็นวัฒนธรรมระดับล่าง (Low Culture) ดนตรีในรูปแบบนี้เป็นที่นิยมในกลุ่มชาวผิวดำในยุโรปและอเมริกา เนื้อหา ของดนตรีเน้นจังหวะและคำร้องที่เสียดสีสังคม สะท้อนการใช้ชีวิตของคนธรรมดาใน สังคมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเพศสัมพันธ์ ผู้หญิงและยาเสพติด ดนตรีแจ๊สเป็น ดนตรีที่เน้นอารมณ์และความรู้สึกของผู้แต่งมากกว่ากฎระเบียบทางดนตรีเหมือนกับ ดนตรีคลาสสิก (Frith, 1996, p. 112)

การถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางดนตรีที่เกิดขึ้นจากการซึมซับและยอมรับ มาตรฐานทางสุนทรียภาพทางสังคมของบุคคลนี้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากการมี ปฏิสัมพันธ์และการยอมรับบุคคลเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม การถ่ายทอดอัตลักษณ์ ทางดนตรีจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้บุคคลยอมรับเกณฑ์มาตรฐานทางความงาม

ของสังคมเข้าไปสร้างอัตลักษณ์ทางดนตรีขึ้นมา บุคคลที่ใช้มาตรฐานทางสุนทรียภาพนี้ในการกำหนดหรือตัดสินว่าสิ่งใดคือดนตรีที่แท้จริง มาตรฐานทางสุนทรียภาพนี้ได้รับการสืบทอดไปสู่บุคคลที่ได้รับการยอมรับในการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเช่นเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในวันฉัตรมงคลของชาวกานา และประเพณีดนตรีที่เรียกว่า “Spelmansstamma” ของชาวสวีเดน

5. การเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ทางดนตรี

เนื่องจากอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น ดำรงอยู่และเปลี่ยนแปลงไป ทำให้อัตลักษณ์ถูกมองว่าเป็นลักษณะของกระบวนการ (Process) มากกว่าสิ่งที่ปรากฏอยู่อย่างนั้น ด้วยเหตุดังกล่าวอัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่มีความแตกต่างออกไปจากเอกลักษณ์ การเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมต่างๆ ทั่วโลก พลังของกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นแกนกลางได้ทำให้การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมเป็นไปทิศทางที่ซับซ้อน หลากหลายและมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมากยิ่งขึ้น กระแสโลกาภิวัตน์ได้ทำให้เกิดการหดสั้นลงของเวลาและพื้นที่ส่งผลทำให้การผสมผสานของวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีการสื่อสารทำให้เกิดการข้ามพรมแดนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ต่างๆ ส่งผลทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมา โดยเฉพาะวัฒนธรรมแบบลูกผสมผ่าเหล่า (Hybridity) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในลักษณะดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อจิตสำนึก การประเมินคุณค่า และประสบการณ์ของผู้คนนำไปสู่การทบทวนตำแหน่งในการจัดวางตนเองในสังคม การสร้างจิตสำนึก และค่านิยมใหม่ๆ ขึ้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุนนิยมที่มาพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ได้ทำให้อัตลักษณ์กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริโภคนิยม (อภิญญา เฟื่องฟูสกุล, 2543) ด้วยเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมดังกล่าวทำให้อัตลักษณ์สามารถปรับเปลี่ยนไปได้ในบริบทของพื้นที่และเวลา (Space and

Time) ที่แตกต่างกัน การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้นทำให้ผู้คนต้องดิ้นรนเพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์เดิม และแสวงหาอัตลักษณ์ใหม่ ทำให้อัตลักษณ์จึงกลายเป็นเรื่องของอำนาจ การครอบงำ และกลายเป็นการเมืองเชิงอัตลักษณ์ไป

สำหรับอัตลักษณ์ทางดนตรีเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ที่เป็นไปในลักษณะของกระบวนการ (Process) มากกว่าสิ่งที่เกิดขึ้นและคงอยู่อย่างนั้น ซึ่ง Frith (1996) ได้อธิบายในประเด็นนี้ว่า อัตลักษณ์ทางดนตรีเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ด้วยเงื่อนไขในสองประการ เงื่อนไขแรกเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงของ “พื้นที่” ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ โดยยกตัวอย่างของดนตรีที่เรียกว่า “Chamber” ซึ่งเป็นวงดนตรีที่ประกอบไปด้วยดนตรีเครื่องสาย ได้แก่ ไวโอลิน วิโอล่า และเบส ดนตรีในลักษณะนี้ถูกมองว่าเป็นเครื่องดนตรีของกลุ่มชนชาวตะวันตกในยุโรป แต่การเกิดขึ้นของดนตรีที่เรียกว่า Yekke ของชาวเยอรมันที่พูดภาษาของชาวยิวในประเทศอิสราเอลที่ใช้ดนตรีในรูปแบบของ Chamber ของชาวยุโรป ปรัชญาการณีนี้นักนำมาอธิบายในประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางดนตรีในบริบทของพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป สำหรับเงื่อนไขที่สองเป็นเรื่องของ “เวลา” ที่ถูกทำให้หดสั้นลงในบริบทของโลกาภิวัตน์ เวลาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ทางของผู้คนเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ที่ส่งผลทำให้ลักษณะของดนตรีที่ปรากฏสังคมเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงของดนตรีทั้งในด้านรูปแบบของดนตรีและการแสดงดนตรีทำให้ประสบการณ์ทางดนตรีของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ประสบการณ์ใหม่ทำให้จิตสำนึก ระบบการให้คุณค่า และค่านิยมทางสังคมในรูปแบบเดิมเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับการสร้างอัตลักษณ์ทางดนตรีใหม่ขึ้นมา ในความเห็นของ Frith (1996, p. 115) มองว่าในปัจจุบันเงื่อนไขทางด้านเวลาได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางดนตรีมากกว่าพื้นที่ โดยการยกตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงของการจำแนกดนตรีหรือออกเป็นชนิดต่างๆ โดยเฉพาะดนตรีคลาสสิก และดนตรีประชานิยม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

ได้เกิดขึ้นในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของดนตรีคลาสสิก ที่ได้นำเอาบทเพลง ประชาชนนิยมไปเล่น หรือการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการแสดงดนตรี และบทบาทของ ผู้นำวงในดนตรีคลาสสิก (Conductor) ที่หันมาเน้นเรื่องการแสดงดนตรี (Music Performance) มากกว่าการให้ความสำคัญที่เนื้อหาของดนตรีและสะท้อนให้เห็นว่า เส้นแบ่ง (Bound) ที่ใช้ในการจำแนกดนตรีในระดับสูงและระดับล่าง กำลังจะหายไป ในบริบทของเวลา

การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางดนตรีเป็นสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลของโลกาภิวัตน์และระบบทุนนิยมที่กำลังครอบงำโลก ไบนี้้อยู่ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางดนตรีของผู้คนในสังคมต่างๆ การศึกษาการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางดนตรีในทางสังคมศาสตร์ที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงดนตรีในสังคมต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งผลการศึกษาของ Connell and Gibson (อ้างใน Hudson, 2006, p. 629) จากการตรวจสอบลักษณะการเดินทาง ของนักท่องเที่ยวที่นิยมการเดินทางแบบใกล้ชิดกับพื้นที่เพื่อสัมผัสกับวัฒนธรรมดั้งเดิม ที่เรียกว่า Backpacker Tourism และการอพยพของผู้คนที่มีการศึกษาสูงมีฐานะทางการเงินที่ดีรวมไปถึงกลุ่มคนที่ยากจนและไม่มั่งคั่งทำในเมืองที่มีความสัมพันธ์ต่อการผลิตดนตรีในพื้นที่ทางชายฝั่งทางตอนเหนือของรัฐนิวเซาท์เวลท์ ประเทศออสเตรเลีย พบว่านโยบายทางเศรษฐกิจและพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของ Byron Bay ชายฝั่งที่สวยงาม ทางตอนเหนือของรัฐนิวเซาท์เวลท์ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว และการอพยพของผู้คนจำนวนมากส่งผลให้เกิดการผลิตและการสร้างตลาดของดนตรีสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะ กลุ่มนักท่องเที่ยววัยหนุ่มสาวที่นิยมเดินทางแบบ Backpacker Tourism ที่ทำให้เกิด ตลาดการบริโภคดนตรีในแนวเวิร์ดมิวสิกและวัฒนธรรมใหม่ขึ้น การเดินทางของ นักท่องเที่ยวและผู้คนจำนวนมากได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของดนตรี ในพื้นที่ต่างๆ การเดินทางของนักท่องเที่ยวและการอพยพของผู้คนในยุคสังคม สมัยใหม่ ได้ส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายของนักท่องเที่ยวและการอพยพของผู้คนที มากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของความเป็นประเพณีของภูมิภาคต่างๆ และ

ความหลากหลายทางดนตรีทำให้เกิดการสร้างดนตรีระหว่างวัฒนธรรม และการสร้างสรรคดนตรีแนวใหม่ขึ้น ความก้าวหน้าในเทคโนโลยีขนส่งและเทคโนโลยีการสื่อสารได้เชื่อมโยงโลกเข้าด้วยกัน การเชื่อมโยงของพื้นที่และวัฒนธรรมได้ถูกแสดงออกในหลายรูปแบบในขณะที่ดนตรีก็ถูกสร้างขึ้นใหม่และรูปแบบแตกต่างไปจากที่เคยปรากฏในพื้นที่เดิม Stokes (2004, p. 1) เรียกการข้ามพรมแดนทางวัฒนธรรมของดนตรีนี้ว่า “โลกาภิวัตน์ทางดนตรี” (Musical Globalization)

6. การศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรีในสังคมไทย

การที่อัตลักษณ์ทางดนตรีเป็นแนวคิดค่อนข้างใหม่ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา มาจากการศึกษาในทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่ได้ทำการเชื่อมโยงแนวคิดอัตลักษณ์เข้ากับการศึกษาดนตรี การผสมผสานทางความคิดส่งผลทำให้การศึกษอัตลักษณ์ทางดนตรีมีความแตกต่าง ออกจากการศึกษอัตลักษณ์ในด้านอื่นๆ แนวทางในการศึกษอัตลักษณ์ทางดนตรีถูกกำหนดขึ้นบนพื้นที่คาบเกี่ยวกับระหว่างดนตรีและอัตลักษณ์ส่งผลทำให้อัตลักษณ์ทางดนตรีมีแนวทางในการศึกษาที่เป็นแบบเฉพาะแตกต่างออกไปจากการศึกษอัตลักษณ์ในด้านอื่นๆ ซึ่ง John Shepherd และ Simon Frith (อ้างใน วิริยะ สว่างโชติ, 2549, หน้า 8-9) ได้เสนอแนวทางในการศึกษอัตลักษณ์ทางดนตรีนี้โดย Shepherd ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการศึกษอัตลักษณ์ทางดนตรีว่า ควรเน้นไปที่ตัวบทของดนตรี (Matter of Music) ในขณะที่ Frith ได้แย้งว่าควรให้ความสำคัญต่อบริบทของดนตรีด้วย (Matter of Context) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่สร้างและใช้ดนตรีเหล่านั้น แนวทางในการศึกษอัตลักษณ์ทางดนตรีควรเริ่มต้นจากการศึกษาตัวบทของดนตรี ได้แก่ โน้ตเพลง บทเพลง และจังหวะ แล้วจึงทำการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของดนตรีเหล่านั้นไปยังกลุ่มคนต่างๆ ที่เป็นผู้ผลิตและบริโภคดนตรีเหล่านั้น แนวทางในการศึกษอัตลักษณ์ทางดนตรีควรใช้วิธีการในเชิงของวัตถุวิสัย (Objectivism) ที่เน้นการหาความจริงจากสิ่งที่ทำการศึกษา

สำหรับในสังคมไทยการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและอัตลักษณ์ที่ปรากฏในงานเขียนและงานวิจัยต่างๆ ปรากฏว่าลักษณะของการศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรีในสังคมไทยสามารถจำแนกออกเป็นสองลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นการศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรีที่เน้นการศึกษาตัวบทของดนตรีและมุ่งที่จะค้นหาลักษณะเฉพาะและความโดดเด่นของดนตรี งานวิจัยในลักษณะนี้ได้แก่ การศึกษาอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีของไทยที่ชื่อว่ากระจับปี่ของ ปดมา เอี่ยมสะอาด (2539) ที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางดนตรีของกระจับปี่ที่ปรากฏในลักษณะของการตั้งเสียงและลักษณะการบรรเลงที่มีความคล้ายคลึงกับเครื่องดนตรีไทยอีกชนิดที่มีชื่อเรียกว่าจะเข้ การศึกษาอัตลักษณ์เพลงฉิ่งของ ชำคม พรประสิทธิ์ (2546) ที่พบว่าอัตลักษณ์ของเพลงฉิ่งปรากฏในลักษณะของมือฆ้องที่เป็นเอกลักษณ์ ลักษณะของทำนองมีความไม่ลงตัว ไม่แน่นอน กระสวนของทำนองมีความเบาและสบาย

การศึกษอัตลักษณ์ในลักษณะที่สะท้อน เป็นการสะท้อนอัตลักษณ์ดนตรีที่มีความสัมพันธ์กับสังคมวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ทางดนตรี งานวิจัยในลักษณะนี้ได้แก่ งานเขียนของวิริยะ สว่างโชติ (2549) ที่ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของดนตรีสมัยใหม่ในการสะท้อนอัตลักษณ์ของวัยรุ่นในสังคมไทย การศึกษาของ จิตินันท์ คอชมมอน (2555) ที่เกี่ยวกับบทเพลงล้านนาของ จรัญ มโนเพ็ชร ที่สะท้อนความโดดเด่นทางวัฒนธรรมของชุมชนล้านนาและการเกิดขึ้นของบทเพลงล้านนาในยุคสมัยใหม่ที่เกิดจากการนำเพลงพื้นบ้านล้านนามาประยุกต์เข้ากับดนตรีสมัยใหม่ ก่อให้เกิดแนวดนตรีลูกผสม เช่น ดนตรีโฟล์คของล้านนา ดนตรีลูกทุ่งล้านนา ดนตรีฮิปฮอปล้านนา ซึ่งบทเพลงเหล่านี้ยังคงถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนล้านนาอยู่ การศึกษาการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของสังคมชนบทในเมืองเชียงใหม่ที่สะท้อนผ่านเพลงลูกทุ่งคำเมืองของ เกรียงศักดิ์ เษษฐพัฒน์วนิช (2551) ที่สะท้อนถึงการช่วงชิงความหมายอัตลักษณ์ของผู้คนในชนบทของเชียงใหม่ท่ามกลางสังคมชนบทที่กำลังเปลี่ยนไปสู่สังคมทันสมัย โดยการผสมผสานความทันสมัยในมุมมองของรัฐเข้ากับประเพณีการณและความทรงจำทางประวัติศาสตร์เพื่อสร้าง

อัตลักษณ์ที่มีความหมายใหม่บนพื้นที่ทางวัฒนธรรมของเพลงลูกทุ่งคำเมือง บทเพลงลูกทุ่งคำเมืองในสังคมของผู้คนในชนบทของเชียงใหม่เป็นการสะท้อนอัตลักษณ์ทางดนตรีของชาวล้านนาที่มีความซับซ้อนและเป็นการเมืองในอัตลักษณ์

7. บทสรุป

ลักษณะสำคัญของมนุษย์ประการหนึ่ง คือ การค้นหาตัวตนของตนเองเพื่อสร้างความความภูมิใจและความมั่นใจในการแสดงตนเองกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมมนุษย์ได้แสดงตัวตนของตนเองออกมาในหลายลักษณะทั้งที่เป็นสิ่งที่สามารถมองเห็นรับรู้ได้ และสิ่งที่มองไม่เห็นในลักษณะของนามธรรม ดนตรีเป็นผลิตของมนุษย์นอกจากใช้สร้างความบันเทิงแล้วยังใช้แสดงตัวตนของมนุษย์ต่อบุคคลอื่นๆ ในสังคม ดนตรีจึงนับได้ว่าเป็นศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกิดประโยชน์กับมนุษย์อย่างมากมาย ในกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันที่ทำให้มนุษย์ในทุกๆ สังคมต้องดิ้นรนในการดำรงอัตลักษณ์และสร้างตัวตนใหม่ขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่กำลังเปลี่ยนไป ปรัชญาการณีนี้อาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ดนตรีที่มนุษย์สร้างขึ้นมาบ้างต้องสูญหายไป บ้างมีการเปลี่ยนแปลงไปไม่เหมือนเดิม อัตลักษณ์ทางดนตรีกำลังถูกปรับเปลี่ยนไปในรูปแบบของการเมืองเชิงอัตลักษณ์ การเมืองทางสุนทรียภาพกำลังเกิดขึ้นกับดนตรีในสังคมต่างๆ ของมนุษย์ ดังนั้นดนตรีที่ปรากฏในสังคมปัจจุบันและอนาคตจึงไม่เป็นแต่เพียงสิ่งที่สร้างความบันเทิงให้กับมนุษย์เท่านั้น แต่ยังนำมาซึ่งความขัดแย้งและการครอบงำทางสุนทรียภาพที่บุคคลต้องการคำอธิบาย ทั้งนี้เพราะดนตรีมีความสำคัญต่ออัตลักษณ์นั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

ข้าคม พรประสิทธิ์. (2546) *อัตลักษณ์ของเพลงฉิ่ง: รายงานวิจัย*, กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จิตินันท์ คอสมมอน. (2555) เพลงและอัตลักษณ์วัฒนธรรมชุมชน: จรัล มโนเพ็ชร กับ บทบาทของนักรบทางวัฒนธรรมดนตรีล้านนา, *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิต*, ปีที่ 6 ฉบับที่ 2, 145-179.
- ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์. (2556) ดนตรีในงานประเพณีปอยหลวงที่วัดสันดอนมูล, *วารสารเพลงดนตรี*, ปีที่ 11, 12-18.
- ปถมา เขี่ยมสะอาด. (2539) *กระจับปี่: การศึกษาด้านวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทาง ดนตรี*, วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิริยะ สว่างโชติ. (2549) *ดนตรีบนหนทางวัฒนธรรมศึกษา*, กรุงเทพฯ: จรัลสนิทวงศ์ การพิมพ์.
- อภิญาญา เฟื่องฟูสกุล. (2543) *อัตลักษณ์ (Identity): การทบทวนทฤษฎีและกรอบ แนวคิด: รายงานวิจัย*, กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคม วิทยา.
- Brubaker, R. & Cooper, K. (2000) 'Beyond Identity', in *Theory and society*, (pp. 1-47). Netherland: Academic Publishers.
- Frith, S. (1996) 'Music and identity', in *Questions of cultural identity*, London: Sage Publication.
- Hargreaves, J. D., Miell, D. & Macdonald, R. (2002) 'What are musical identities, and Why are they importance?', in *Musical identities*, New York: Oxford University Press.
- Hudson, R. (2006) Region and place: Music, identity, and place, *Progress in Human Geography*, vol. 30, no. 5, pp. 626-634.

- Kriangsak Chetpatanavanich. (2007) *Constructing the third identities through modern northern country songs (Pleng Luk Thung Kum Mueang): A social history of modernity in rural Chiang Mai*. Doctoral Dissertation. Chiang Mai University.
- Lena, J. & Peterson, R. (2008) Classification as culture: Types and trajectories of music genres, *American Sociological Review*, vol. 73, no. 5, pp. 697-718.
- Macdonald, R., Hargreaves, J. D. & Miell, D. (2002) *Musical identities*, New York: Oxford University Press.
- Ronstrom, O. (2006, May 12-14) Emergent musical identities in Sweden: folk music between "tradition" and "heritage", in *Emerging Musical Identities: Views from Across the Atlantic*, Wesleyan University.
- Stokes, M. (2004) Music and the Global Order, *Annual Review of Anthropology*, vol. 33, pp. 47-72.
- Stryker, S. & Burke, K. P. (2000) The past, present and future of identity theory, *Sociology Psychology Quarterly*, vol. 63, no. 4, pp. 224-237.
- Vignoles, L. V., Schwartz, J. S. & Luyckx, K. (2011) 'Introduction: Toward integrative view of identity', in *Handbook of identity theory and research* (pp. 1-27), New York: Springer.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร

MFU Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences

1. เกณฑ์การพิจารณาบทความ

1) เป็นบทความวิจัย/บทความวิชาการ ด้านสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์/บริหารธุรกิจและการจัดการ และนิติศาสตร์ ที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในที่ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาการตีพิมพ์ในวารสารใด

2) เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น

3) กองบรรณาธิการพิจารณาเบื้องต้นก่อนให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้พิจารณาเนื้อหาสาระ ตรวจสอบความถูกต้อง และคุณภาพทางวิชาการ

4) กองบรรณาธิการจะไม่คืนต้นฉบับให้กับเจ้าของบทความ

5) ลิขสิทธิ์บทความของผู้เขียน แต่วารสารฯ คงไว้ซึ่งสิทธิ์ในการตีพิมพ์ครั้งแรก

6) เมื่อบทความเผยแพร่แล้ว อนุญาตให้นำบทความไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ไม่ใช่เพื่อการพาณิชย์

2. การเตรียมต้นฉบับ

1) พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word

2) พิมพ์ด้วยกระดาษขนาด A4 ตั้งระยะขอบกระดาษ บน / ล่าง / ซ้าย / ขวา เท่ากับ 2.5 ซม. หรือ 1 นิ้ว

3) ใช้อักษร Cordia New ขนาด 16 pt ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ยกเว้นเชิงอรรถ ใช้อักษรขนาด 14 pt

4) เว้นระยะระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 บรรทัด

5) ต้นฉบับบทความมีความยาวไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ A4

3. ชื่อเรื่อง

ให้ระบุทั้งชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และชื่อเรื่องควรกระชับและตรงกับเนื้อเรื่อง

4. ชื่อผู้เขียน

1) ระบุชื่อ-นามสกุลทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ไว้ทางขวามือได้ชื่อของบทความ

2) ระบุเชิงอรรถของผู้เขียน ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานต้นสังกัด อีเมล ตามลำดับ โดยใช้อักษร Cordia New ขนาด 14 pt ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บรรทัดแรกเยื้องเข้าไป 0.5 นิ้ว

5. บทคัดย่อ

1) บทความภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษ ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทย จำนวนคำไม่เกิน 250 คำ และภาษาอังกฤษ จำนวนคำไม่เกิน 250 คำ

2) ทำยบทคัดย่อภาษาไทย ให้ผู้เขียนกำหนด **คำสำคัญ** ไม่เกิน 5 คำ

3) ทำยบทคัดย่อภาษาอังกฤษให้ผู้เขียนกำหนด **Keywords** ไม่เกิน 5 คำ

6. เนื้อหา

ตรวจสอบคล้องกับกระบวนการทัศนกรวิจัย และครอบคลุมเนื้อหาทั้ง บทนำ วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา อภิปรายผล สรุปผลและข้อเสนอแนะ

7. เอกสารอ้างอิง

เป็นการรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียน **อ้างอิงในเนื้อหาของบทความ** โดยนำมาจัดเรียงตามลำดับตัวอักษรชื่อผู้แต่ง และเรียงภาษาไทย (ก-ฮ) ก่อนภาษาอังกฤษ (A-Z) โดยไม่แบ่งประเภทเอกสาร

1) การอ้างอิงแทรกในเนื้อเรื่อง ให้ใช้การอ้างอิงแบบนาม-ปี (name-year system) โดย ระบุชื่อผู้แต่ง ปีพิมพ์ และเลขหน้าของเอกสาร (ถ้ามี) เช่น

(ปรีชา อุปโยคิน, 2552, หน้า 35)

(ปรีชา อุปโยคิน และพลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง, 2550, หน้า 34-38)

(Manda, 1995, p. 9)

(Manda & Woodward, 2015, pp. 1-5)

2) การอ้างอิงท้ายบทความ ใช้รูปแบบของ Harvard Style หรือ APA Style

8. วิธีการส่งต้นฉบับบทความ

ส่งบทความออนไลน์ที่ <http://connexion.mfu.ac.th>

**Guidelines for Author Requirements for Manuscripts Submitted to
MFU Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences**

1. Procedure and Criteria for Article Consideration

1) A research article, an academic article in the field of Interdisciplinary Humanities and Social Sciences, Business Management/ Economic, Law that has not been published elsewhere and that has not been submitted for consideration to be published in any other journals.

2) Written in either Thai or English.

3) The editorial board gives primary consideration before reviewers review the content; examine the academic correctness and quality of the manuscript.

4) The editorial board does not return the manuscript to the author(s).

5) The copyrights of the article are retained by the author(s) but MFU Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences reserves the right for the article's first publication.

6) The article will appear in an accessible journal, the article can, therefore, be used for educational purposes but not commercially.

2. Manuscript Preparation

1) Type with Microsoft Word.

2) Paper size A4, page layout top, bottom, left, right 2.5 cm. or 1 inch.

3) Using Cordia New, 16 pt. in Thai and English, except footnote using Cordia New 14 pt.

4) Line spacing single.

5) Manuscript no longer than 15 pages, size A4.

3. Title

Write the title in Thai and English, concise and relevant to the content.

4. Author(s)

1) Write the author's or authors' name and family name in Thai and English for Thai authors on the right-hand side under the article title.

2) On the footnote; write institution, E-mail. Using Cordia New 14 pt., first line indents 0.5 inches.

5. Abstract

1) An article written in Thai or English must be accompanied by one abstract in Thai and English and should not exceed 250 words.

2) The Thai abstract should be immediately followed by a list of **คำสำคัญ** but not exceeding 5 words.

3) The English abstract should be immediately followed by a list of **Keywords** but not exceeding 5 words.

6. Content

In accordance with a research paradigm covering the following; Introduction, Purposes, Method, Results, Discussion, Conclusion.

7. References

Reference to compile all the documents the author. Based on the content of the article by arranged alphabetically by author name ก-ฮ and A-Z.

- 1) Cited in text use the name-year system

Example

(ปรีชา คูปโยคิน, 2552, หน้า 35)

(ปรีชา คูปโยคิน และพลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง, 2550, หน้า 34-38)

(Manda, 1995, p. 9)

(Manda & Woodward, 2015, pp. 1-5)

- 3) References use Harvard Style or APA Style

8. Submitting the Manuscript

Submit online @ <http://connexion.mfu.ac.th>

ตัวอย่างรูปแบบบทความ / Example of Paper

ชื่อบทความ (หนา)

Title (Bold)

ชื่อผู้แต่ง / Author¹ (หนา)

ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้แต่งร่วม / Corresponding Author² (Bold)

บทคัดย่อ (หนา)

0.5 หน้า เนื้อหา (ธรรมดา) ไม่เกิน 250 คำ.....

.....

.....

คำสำคัญ: คำที่ 1 / คำที่ 2 / คำที่ 3 ...

Abstract (Bold)

0.5 หน้า Text (Regular)should not exceed 250 words.....

.....

.....

Keywords: Word 1 / Word 2 / Word 3 ...

หัวข้อแบ่งตอน / Heading (Bold)

เนื้อหา / Text (Regular)

.....

.....ข้อความที่ต้องการเน้น (หนา) / Emphasis (Bold).....

.....

.....

.....

¹ หน่วยงานต้นสังกัด หรือหลักสูตร สาขาวิชา, อีเมล / Institute or Program, E-mail

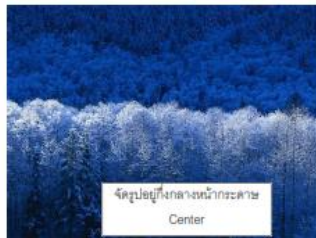
² หน่วยงานต้นสังกัด หรือหลักสูตร สาขาวิชา, อีเมล / Institute or Program, E-mail

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง / Table 1 Title

เช่น / Ex.

ตารางที่ 1 ข้อมูลสถิติประชากรจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2555 / Table 1 Parameters of Laser Used

ข้อความในตาราง (16-12 pt) จัดตารางอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ			
Text (16-12 pt) Center			

รูปที่ 1 ชื่อรูป / Figure 1 Title

เช่น / Ex.

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย / Figure 1 Tree of Life

เอกสารอ้างอิง / References (Bold, Center)

1. ให้เรียงเอกสารอ้างอิง ก-ข และ A-Z โดยใช้รูปแบบบรรณานุกรม แบบ Harvard Style หรือ APA Style / Reference list entries should be alphabetized A-Z.
2. ทุกรายการจัดแบบชิดซ้าย / Align Text Left

MFU Connexion:

Journal of Humanities and Social Sciences